

Вінницький національний технічний університет

Факультет менеджменту та інформаційної безпеки

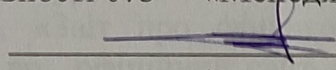
Кафедра економіки підприємства та виробничого менеджменту

МАГІСТЕРСЬКА КВАЛІФІКАЦІЙНА РОБОТА

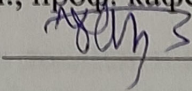
на тему:

Підвищення ефективності управління основними засобами товариства з обмеженою відповідальністю «ЕПАМ СИСТЕМЗ»

Виконав студент 2-го курсу, групи 2МПОУ-22м спеціальності 073 – «Менеджмент»

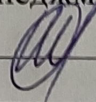
 Кицишин І.М.

Керівник: д.е.н., проф. кафедри ЕПВМ

 Буреннікова Н.В.

2023 р.

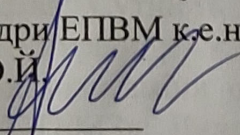
Опонент: к.е.н., доцент кафедри фінансів та інноваційного менеджменту ВНТУ

 Ткачук Л.М.

2023 р.

Допущено до захисту

Завідувач кафедри ЕПВМ к.е.н.,
проф. Лесько О.Й.

12.12.2023 р.

Вінниця ВНТУ – 2023 рік

Вінницький національний технічний університет
Факультет менеджменту і інформаційної безпеки
Кафедра економіки підприємства та виробничого
менеджменту Освітній ступень магістр
Спеціальність 073 «Менеджмент»

ЗАТВЕРДЖУЮ
Завідувач кафедри ЕПВМ
к.е.н., професор
Лесько О.Й
«16» _____ 2023р.

ЗАВДАННЯ
НА МАГІСТЕРСЬКУ КВАЛІФІКАЦІЙНУ РОБОТУ СТУДЕНТУ
Кичитина Івана Миколайовича

- 1. Тема роботи:** Підвищення ефективності управління основними засобами товариства з обмеженою відповідальністю «ЕПАМ СИСТЕМЗ»
керівник роботи: Буреннікова Наталія Вікторівна, д.е.н., професор каф. ЕПВМ
затверджені наказом вищого навчального закладу від «18» вересня 2023 р. №247.
- 2. Строк подання студентом роботи:** «01» грудня 2023 р.
- 3. Вихідні дані до роботи:** «Баланс», «Звіт про фінансові результати» ТОВ «ЕПАМ СИСТЕМЗ» за 2020-2022 рр., офіційний сайт досліджуваного товариства, інтернет-ресурси.
- 4. Зміст розрахунково-пояснювальної записки:** дослідити теоретичні основи управління основними засобами сучасного підприємства; проаналізувати ефективність управління основними засобами та системи менеджменту товариства з обмеженою відповідальністю «ЕПАМ СИСТЕМЗ»; розробити систему практичних рекомендацій з підвищення ефективності управління основними засобами товариства з обмеженою відповідальністю «ЕПАМ СИСТЕМЗ» та його системи менеджменту.
- 5. Перелік графічного матеріалу:** найпоширеніші визначення основних засобів підприємства; Сутність основних засобів з точки зору нормативно-правових актів України; Класифікація основних засобів сучасного підприємства; Динаміка зміни основних економічних показників діяльності ТОВ «ЕПАМ СИСТЕМЗ»; Динаміка зміни основних фінансових показників балансу ТОВ «ЕПАМ СИСТЕМЗ»; Структура витрат на ТОВ «ЕПАМ СИСТЕМЗ»; Динаміка зміни значень основних статей активу та пасиву бухгалтерського балансу; Показники рентабельності ТОВ «ЕПАМ СИСТЕМЗ»; Динаміка показників ефективності використання основних засобів для ТОВ «ЕПАМ СИСТЕМЗ»; Організаційна структура ТОВ «ЕПАМ СИСТЕМЗ»; Матриця факторів, що характеризують внутрішнє та зовнішнє середовище господарювання ТОВ «ЕПАМ СИСТЕМЗ»; Результати SWOT-аналізу ТОВ «ЕПАМ СИСТЕМЗ»; Організаційна структура запропонованого

R&D відділу та кооперації для ТОВ «ЕПАМ СИСТЕМЗ»; Загальний план практичних заходів із підвищення ефективності управління основними засобами на ТОВ «ЕПАМ СИСТЕМЗ»; Моделювання чутливості рентабельності основних засобів; ТОВ «ЕПАМ СИСТЕМЗ» залежно від зміни величини чистого прибутку товариства.

6. Консультанти розділів роботи

Розділ	Прізвище, ініціали та посада Консультанта	Підпис, дата	
		завдання видав	завдання прийняв
Розділ 1	Буреннікова Н.В., професор каф. ЕПВМ	16.10.23	
Розділ 2	Буреннікова Н.В., професор каф. ЕПВМ	16.10.23	
Розділ 3	Буреннікова Н.В., професор каф. ЕПВМ	16.10.23	

7. Дата видачі завдання 16.10.2023 р.

КАЛЕНДАРНИЙ ПЛАН

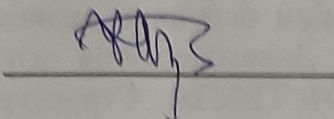
№ з/п	Назва етапів магістерської кваліфікаційної Роботи	Строк виконання етапів роботи	Примітка
1	РОЗДІЛ 1 Теоретичні основи управління основними засобами сучасного підприємства	вересень-жовтень	
2	РОЗДІЛ 2 Аналіз ефективності використання основних засобів та системи управління товариства з обмеженою відповідальністю «ЕПАМ СИСТЕМЗ»	жовтень	
3	РОЗДІЛ 3 Розробка системи практичних рекомендацій з поліпшення системи управління основними засобами товариства з обмеженою відповідальністю «ЕПАМ СИСТЕМЗ» та його системи менеджменту	листопад	
4	Здача оформленої роботи на кафедрі	листопад-грудень	

Студент

Кицишин І.М.

Керівник роботи

Буреннікова Н.В.

АНОТАЦІЯ

УДК 657 Кицишин І.М. Підвищення ефективності управління основними засобами товариства з обмеженою відповідальністю «ЕПАМ СИСТЕМЗ». Магістерська кваліфікаційна робота зі спеціальності 073 – Менеджмент, освітня програма – Менеджмент підприємств, організацій та установ. Вінниця: ВНТУ, 2023. 88 с. На укр. мові. Бібліогр.: 58 назва; рис.: 15; табл. 9.

Магістерська кваліфікаційна робота присвячена питанням підвищення ефективності управління основними засобами товариства з обмеженою відповідальністю «ЕПАМ СИСТЕМЗ».

У роботі розглянуто теоретичні основи управління основними засобами сучасного підприємства. Досліджено економічний зміст та сутність основних засобів підприємства. Проаналізовано класифікацію, структуру та облік основних засобів сучасного підприємства. Проведено аналіз показників зношення, ефективності використання та відтворення основних засобів сучасного підприємства.

Досліджено загальну характеристику ТОВ «ЕПАМ СИСТЕМЗ» та проведено аналіз його основних фінансово-господарських показників. Проведено аналіз ефективності управління основними засобами товариства з обмеженою відповідальністю «ЕПАМ СИСТЕМЗ». Проаналізовано систему управління та організаційну структуру досліджуваного товариства.

Проведено SWOT-аналіз ТОВ «ЕПАМ СИСТЕМЗ» та на його основі обґрунтувати вибору подальшу базову стратегію розвитку. Розроблено систему практичних рекомендацій з покращення організаційної структури ТОВ «ЕПАМ СИСТЕМЗ» та підвищення ефективності управління його основними засобами.

Ключові слова: основні засоби, управління, фонди, підприємство, ефективність, амортизація.

ABSTRACT

Kytsyshyn I.M. Increasing the efficiency of management of fixed assets of the limited liability company "EPAM SYSTEMS". Master's thesis on specialty 073 - Management, educational program - Management of enterprises, organizations and institutions. Vinnytsia: VNTU, 2023. 88 p. In Ukrainian speech Bibliogr.: 58 title; Fig.: 15; table 9.

The master's thesis is devoted to the issue of improving the efficiency of management of the main assets of the limited liability company "EPAM SYSTEMS".

The paper examines the theoretical foundations of managing the main assets of a modern enterprise. The economic content and essence of the company's fixed assets have been studied. The classification, structure and accounting of fixed assets of a modern enterprise are analyzed. An analysis of indicators of wear, efficiency of use and reproduction of the main assets of a modern enterprise was carried out.

The general characteristics of EPAM SYSTEMS LLC were studied and its main financial and economic indicators were analyzed. An analysis of the effectiveness of management of fixed assets of the limited liability company "EPAM SYSTEMS" was carried out. The management system and organizational structure of the researched company were analyzed.

A SWOT analysis of "EPAM SYSTEMS" LLC was conducted and based on it, the choice of the further basic development strategy was justified. A system of practical recommendations has been developed to improve the organizational structure of EPAM SYSTEMS LLC and increase the efficiency of management of its main assets.

Key words: fixed assets, management, funds, enterprise, efficiency, depreciation.

ЗМІСТ

ВСТУП.....	5
РОЗДІЛ 1 ТЕОРЕТИЧНІ ОСНОВИ УПРАВЛІННЯ ОСНОВНИМИ ЗАСОБАМИ СУЧАСНОГО ПІДПРИЄМСТВА.....	8
1.1 Економічний зміст та сутність основних засобів підприємства.....	8
1.2 Класифікація, структура та облік основних засобів сучасного підприємства.....	14
1.3 Показники зношення, ефективності використання та відтворення основних засобів сучасного підприємства.....	21
1.4 Висновки до розділу 1.....	31
РОЗДІЛ 2 АНАЛІЗ ЕФЕКТИВНОСТІ ВИКОРИСТАННЯ ОСНОВНИХ ЗАСОБІВ ТА СИСТЕМИ УПРАВЛІННЯ ТОВАРИСТВА З ОБМЕЖЕНОЮ ВІДПОВІДАЛЬНІСТЮ «ЕПАМ СИСТЕМЗ».....	33
2.1 Загальна характеристика товариства з обмеженою відповідальністю «ЕПАМ СИСТЕМЗ» та аналіз його основних фінансово-господарських показників за період 2020-2022 років.....	33
2.2 Аналіз ефективності використання основних засобів товариства з обмеженою відповідальністю «ЕПАМ СИСТЕМЗ» за період 2020-2022 років.....	46
2.3 Аналіз системи управління товариством з обмеженою відповідальністю «ЕПАМ СИСТЕМЗ».....	54
2.4 Висновки до розділу 2.....	59
РОЗДІЛ 3 РОЗРОБКА СИСТЕМИ ПРАКТИЧНИХ РЕКОМЕНДАЦІЙ З ПОЛІПШЕННЯ СИСТЕМИ УПРАВЛІННЯ ОСНОВНИМИ ЗАСОБАМИ ТОВАРИСТВА З ОБМЕЖЕНОЮ ВІДПОВІДАЛЬНІСТЮ «ЕПАМ СИСТЕМЗ» ТА ЙОГО СИСТЕМИ МЕНЕДЖМЕНТУ.....	60

3.1 Обґрунтування вибору подальшої базової стратегії розвитку для товариства з обмеженою відповідальністю «ЕПАМ СИСТЕМЗ».....	60
3.2 Розробка системи заходів спрямованих на удосконалення організаційної структури товариства з обмеженою відповідальністю «ЕПАМ СИСТЕМЗ».....	67
3.3 Розробка системи заходів спрямованих на покращення ефективності управління основними засобами для товариства з обмеженою відповідальністю «ЕПАМ СИСТЕМЗ»	71
3.4 Факторне моделювання рентабельності основних засобів ТОВ «ЕПАМ СИСТЕМЗ».....	77
3.5 Висновки до розділу 3.....	80
ВИСНОВКИ.....	81
СПИСОК ЛІТЕРАТУРИ.....	83
Додаток А Протокол перевірки кваліфікаційної роботи на наявність текстових запозичень.....	89
Додаток Б Технічне завдання.....	90
Додаток В Фінансова звітність та звіт про фінансові результати товариства з обмеженою відповідальністю «ЕПАМ СИСТЕМЗ» за період 2020-2022 років.....	91
<i><u>Додаток Г. Ілюстративний матеріал</u></i>	

ВСТУП

Для забезпечення господарської діяльності підприємства повинні володіти необхідні засоби та матеріальні умови. Виробнича діяльність сучасного підприємства неможлива без застосування засобів праці (матеріально-технічної бази підприємства), тобто необоротних активів.

В зв'язку і з цим ефективність господарської діяльності сучасних підприємств в значній мірі визначається станом їх основних засобів, котрі характеризують виробничі можливості різноманітних галузей господарювання, визначають темпи та масштаби їх розвитку. В умовах ринкової економіки діяльності промислових підприємств стає актуальним дослідження проблеми управління основними засобами, ефективного їх використання в умовах реалізації інвестиційного забезпечення, а також визначення напрямів покращення інвестиційної діяльності.

Метою магістерської кваліфікаційної роботи є розробка практичних рекомендацій з підвищення ефективності управління основними засобами досліджуваного товариства.

Для досягнення поставленої мети необхідно вирішити ряд завдань:

- здійснити аналіз та провести теоретичні дослідження основ управління основними засобами сучасного підприємства;
- подати загальну характеристику досліджуваного підприємства та провести аналіз його основних фінансово-господарських показників за період 2020-2022 років;
- провести аналіз ефективності управління основними засобами ТОВ «ЕПАМ СИСТЕМЗ» за період 2020-2022 років;
- проаналізувати систему управління та організаційну структуру ТОВ «ЕПАМ СИСТЕМЗ»;
- здійснити SWOT-аналіз ТОВ «ЕПАМ СИСТЕМЗ» та на його основі обґрунтувати вибору подальшу базову стратегію розвитку;

- розробити систему практичних рекомендацій з покращення організаційної структури ТОВ «ЕПАМ СИСТЕМЗ» та підвищення ефективності управління його основними засобами.

Об'єктом дослідження є розробка практичних рекомендацій з підвищення ефективності управління основними засобами товариства.

Предметом дослідження є підвищення ефективності управління основними засобами товариства з обмеженою відповідальністю «ЕПАМ СИСТЕМЗ».

Під час досліджень в цій магістерській кваліфікаційній роботі використано методи економічних досліджень як методи кількісного і якісного аналізу, метод порівняння, метод статистики, економічного моделювання (економіко-математичне моделювання), методи абсолютних та відносних різниць, прийоми детермінованого факторного аналізу, графічні методи тощо.

Інформаційною базою для проведених в даній магістерській кваліфікаційній роботі є статут товариства, фінансова звітність підприємства: «Баланс», «Звіт про фінансові результати», «Звіт про рух грошових коштів», статті та результати науково-дослідних робіт опублікованих у засобах масової інформації, посібники та статистична інформація за темою дослідження, офіційний сайт досліджуваного товариства, інтернет-ресурси.

Наукова новизна проведених досліджень полягає у тому, що:

- дістали подальшого розвитку формування системи оцінювання ефективності управління основними засобами товариства.

- запропоновано вдосконалену систему управління ТОВ «ЕПАМ СИСТЕМЗ» із врахуванням практичних рекомендацій направлених на підвищення ефективності управління його основними засобами.

Практична цінність отриманих результатів полягає у розробці системи практичних заходів з покращення організаційної структури ТОВ «ЕПАМ СИСТЕМЗ» та підвищення ефективності управління його основними засобами.

Апробація результатів дослідження – результати дослідження опубліковано у матеріалах тез конференції [1] – Буреннікова Н.В., Кицишин І.М. Класифікація, структура та облік основних засобів сучасного підприємства / Всеукраїнська

науково-практична Інтернет-конференція студентів, аспірантів та молодих науковців «Молодь в науці: дослідження, проблеми, перспективи (МН-2024)».
URL: <https://conferences.vntu.edu.ua/index.php/mn/mn2024/paper/viewFile/19433/16137>.

Магістерська кваліфікаційна робота виконана згідно методичних рекомендацій затверджених кафедрою ЕПВМ [2].

РОЗДІЛ 1 ТЕОРЕТИЧНІ ОСНОВИ УПРАВЛІННЯ ОСНОВНИМИ ЗАСОБАМИ СУЧАСНОГО ПІДПРИЄМСТВА

1.1 Економічний зміст та сутність основних засобів підприємства

Для забезпечення господарської діяльності підприємства повинні володіти необхідні засоби та матеріальні умови. Виробнича діяльність сучасного підприємства неможлива без застосування засобів праці (матеріально-технічної бази підприємства), тобто необоротних активів. До необоротних активів підприємства належать: основні засоби; необоротні матеріальні активи; нематеріальні активи; довгострокові фінансові інвестиції; довгострокова дебіторська заборгованість; відстрочені податкові активи; інші необоротні активи.

За допомогою цих засобів працівники впливають на предмети праці з метою перетворення вхідних матеріальних ресурсів у готову продукцію.

До основних засобів, завдячуючи яким у процесі виробничого циклу працівник перетворює матеріальні ресурси в готову продукцію, відносяться матеріальні об'єкти (виробничі будівлі, споруди, машини, транспортні засоби), а також комунікації, котрі забезпечують виробничий процес.

Обслуговуючи виробничий процес і невиробничу сферу протягом тривалого часу, основні засоби частково або повністю зношуються, переносячи свою вартість на вартість виготовленої продукції частинами в міру зношування і зберігають свою натуральну форму до кінця строку корисного використання.

В зв'язку і з цим ефективність господарської діяльності сучасних підприємств в значній мірі визначається станом їх основних засобів, котрі характеризують виробничі можливості різноманітних галузей господарювання, визначають темпи та масштаби їх розвитку. В умовах ринкової економіки діяльності промислових підприємств стає актуальним дослідження проблеми управління основними засобами, ефективного їх використання в умовах реалізації інвестиційного забезпечення, а також визначення напрямів покращення інвестиційної діяльності.

Вагомого внеску у дослідження теорії та практики аналізу основних засобів сучасних підприємств внесли відомі вітчизняні та зарубіжні вчені. Особливої уваги заслуговують роботи Ю.А. Бабаєва [3], Н.Д. Бабяка [4], А.Б. Борисова [5], Ф.Ф. Бутинеця [6], М.Я. Дем'яненка [7], Н.В. Кужельного [8], Л.В. Гончар [9].

Незважаючи на таку різноманітність наукових праць та певні практичні напрацювання, остаточно не знайдено ефективних напрямків вирішення проблеми управління основними засобами та забезпечення ними промислових підприємств. Недостатньо вивченими є проблеми теоретико-методичного характеру, які пов'язані зі своєчасним оновленням основних засобів, покращенням їх структури відповідно до вимог технологічного циклу, організацією їх кращого використання для забезпечення динамічного та інноваційного розвитку сучасних підприємств.

Сьогодні необоротні активи відіграють ключову роль, оскільки вони становлять основну частину майна будь-якого підприємства, забезпечують його виробничу діяльність.

Необоротні активи – це сукупність майнових цінностей суб'єкта господарювання, котрі багаторазово беруть участь у процесі виробничої діяльності та переносять на продукцію свою вартість частинами з метою отримання прибутку.

Сьогодні наукові дослідження вітчизняних та зарубіжних дослідників надають різні підходи до трактування поняття «основні засоби». Найпоширеніші визначення основних засобів підприємства наведено на рисунку 1.1.

У наукових працях Ф. Бутинеця [6] вказано, що в економічній теорії під основними засобами мають на увазі вивільнені підприємством з господарського обігу власні кошти, які рахуються в балансі, а в бухгалтерському обліку до основних засобів відносяться активи, з метою для використання протягом періоду більше дванадцяти місяців, тобто вони обслуговують декілька виробничих циклів, не змінюють під час цього своєї натуральної форми.

Варто зазначити, що основні засоби досліджуються науковцями переважно у сфері бухгалтерського обліку, фінансів, інвестицій та економіки підприємства.

Автор	Визначення
Й.С. Завадський [10]	Основні засоби – це засоби праці, що беруть участь у процесі виробництва протягом багатьох циклів, зберігаючи свою натуральну форму, та поступово за ступенем зношення переносять свою вартість на продукцію, що виробляється
С.М. Гречко [11]	Основний засіб – необоротний актив, що призначений для господарської діяльності, тобто планується використовувати в господарській діяльності.
Н.А. Литнєва, Л.І. Малявкіна, Т.В. Федорова [12]	Основні засоби – це частина майна, яка виступає в ролі коштів праці під час виробництва продукції, виконання робіт чи надання послуг або для управління організацією протягом періоду, що перевищує 12 місяців, або звичайного операційного циклу, якщо він перевищує 12 місяців.
Л.К. Сук, П.Л. Сук [13]	Основні засоби підприємства, установи – це сукупність матеріальноречових цінностей, що діють в натуральній формі протягом тривалого часу як у сфері матеріального виробництва, так і в невиробничій сфері.
Н.І. Верхоглядова, В.П. Шило, С.Б. Ільїна, В.І. Кисла [14]	Основні засоби – це засоби праці, які використовуються (експлуатуються) впродовж тривалого часу, зберігаючи свою первісну фізичну форму, та переносять свою вартість на вироблений продукт частинами протягом декількох виробничих циклів внаслідок фізичного та морального зносу
А.М. Коваленко [15]	Основні засоби – це матеріальні активи з очікуваним терміном корисного використання більше одного року (або протягом операційного циклу, якщо він більше року), які підприємство утримує задля використання під час виробництва чи поставки товарів, надання послуг, давання в оренду іншим особам, виконання адміністративних та соціальних функцій.
О.В. Коваленко, І.В. Громова [16]	Основні фонди – це частина засобів виробництва, які діють у процесі виробництва протягом тривалого періоду, зберігають впродовж усього періоду натурально-речовинну форму та переносять свою вартість на продукцію частинами за ступенем зносу у вигляді амортизаційних відрахувань.
Ю.В. Неміш [17]	Основні засоби – це вартісним чином виражені ресурси, які утримуються суб'єктом господарювання задля використання в процесі виробництва, постачання товарів та послуг, здавання в оренду іншим особам або виконання соціально-культурних функцій, очікуваний строк експлуатації яких становить не менше одного року чи визначається межами операційного циклу понад одного року, вартість яких зменшується в процесі використання.
Н.Д. Бабяк [18]	Основні засоби – це активи з терміном корисного використання більше одного року, які використовуються на підприємствах у декількох операційних циклах задля отримання економічної вигоди, не втрачаючи матеріально-речової форми, та переносять свою вартість на знову створену продукцію частинами у вигляді нарахованих амортизаційних відрахувань.

Рисунок 1.1 – Найпоширеніші визначення основних засобів підприємства

Аналіз запропонованих визначень поняття «основні засоби» дає підстави стверджувати, що більшість авторів, розкриваючи сутність цього поняття, акцентує увагу на тому, що основні засоби є матеріальними, мають конкретне призначення, мають строк корисного використання та функціонують більше одного року. З метою глибшого дослідження значення основних засобів варто розглянути їх сутність з точки зору нормативно-правових актів України та Міжнародних стандартах бухгалтерського обліку – рисунок 1.2.

Отже, враховуючи вищесказане, суть поняття основних засобів як економічної категорії відображається в наступному:

- незмінна натурально-речова форма засобів праці;
- особливості участі у виробничому процесі;
- наявність і єдність споживчої вартості;
- особливості перенесення вартості на виготовлену продукцію шляхом амортизації;
- специфіка економічної і соціальної функцій галузей використання.

Також, необхідно враховувати, що відповідно п.6 П(С)БО 7 об'єкт основних засобів визнається активом, за умови, що:

- існує імовірність отримання підприємством комерційного зиску в майбутньому;
- вартість основного засобу може бути достовірно визначена.

У першій умові потрібно звернути увагу на те, що певні об'єкти, які контролюються підприємством, на пряму не приносять комерційного зиску, але забезпечують його виникнення від інших активів (наприклад, охоронні та протипожежні сигналізації). У такому випадку, якщо дотримуються інші умови, то вони також будуть повноправними активами.

Майбутній комерційний ефект від використання необоротних активів – це не лише дохід від реалізації продукції або послуг, у виробництві (реалізації) яких він прямо чи опосередковано бере участь, але й економія витрат, попередження незапланованих ризиків [18].

Джерело	Визначення
Податковий кодекс України [19]	Основні засоби – матеріальні активи, зокрема запаси корисних копалин, наданих у користування ділянок надр (крім вартості землі, незавершених капітальних інвестицій, автомобільних доріг загального користування, бібліотечних та архівних фондів, матеріальних активів, вартість яких не перевищує 6 000 грн., невиробничих основних засобів та нематеріальних активів), що призначаються платником податку для використання в господарській діяльності платника податку, вартість яких перевищує 6 000 грн. та поступово зменшується у зв'язку з фізичним або моральним зносом, а очікуваний строк корисного використання (експлуатації) яких з дати введення в експлуатацію становить понад одного року (або операційного циклу, якщо він довший за рік).
Господарський кодекс України [20]	Основними фондами виробничого та невиробничого призначення є будинки, споруди, машини та устаткування, обладнання, інструмент, виробничий інвентар та приладдя, господарський інвентар та інше майно тривалого використання, що віднесено законодавством до основних фондів.
Міжнародний стандарт бухгалтерського обліку 16 (МСБО 16) «Основні засоби» [21]	Основні засоби – це матеріальні об'єкти, які утримують для використання у виробництві або постачанні товарів чи наданні послуг для здавання в оренду або для досягнення адміністративних цілей; використовуватимуть за очікуванням протягом більше одного періоду
П(С)БО 7 «Основні засоби» [22]	Основні засоби – матеріальні активи, які підприємство утримує задля використання їх у процесі виробництва або постачання товарів, надання послуг, здавання в оренду іншим особам або виконання адміністративних та соціально-культурних функцій, очікуваний строк корисного використання (експлуатації) яких більше одного року (або операційного циклу, якщо він довший за рік). Об'єкт основних засобів – це закінчений пристрій з усіма пристосуваннями та приладдям до нього; конструктивно відокремлений предмет, призначений для виконання певних самостійних функцій; відокремлений комплекс конструктивно з'єднаних предметів однакового або різного призначення, що мають для свого обслуговування загальне пристосування, приладдя, керування та єдиний фундамент, унаслідок чого кожен предмет може виконувати свої функції, а комплекс – певну роботу тільки в складі комплексу, а не самостійно; інший актив, що відповідає визначенню основних засобів, або частина такого активу, що контролюється підприємством.

Рисунок 1.2 – Сутність основних засобів з точки зору нормативно-правових актів України

Наступна умова вказує, що об'єкт можна визнати активом (занести на баланс), якщо підприємство може точно визначити його первісну вартість.

Голов С. Ф. підкреслює, що у визначенні основних засобів використовують такі критерії їх ідентифікації як:

- матеріальність;
- сфера застосування;
- термін корисного використання більше року або виробничого циклу, якщо він більше одного року [17].

Враховуючи те, що в основу національних П(С)БО закладені міжнародні стандарти, між ними існують певні розбіжності, зазначає Ф. Ф. Бутинець [6]:

- МСФЗ в повному обсязі не мають аналогів серед українських національних П(С)БО;
- українськими стандартами не передбачено відповідні альтернативні методи обліку, які встановлені МСФЗ;
- норми окремих П(С)БО суперечать нормам міжнародних стандартів.

Крім того, стандарти України досить лаконічні і не містять пояснювальних посилань, передбачених у відповідних міжнародних стандартах.

У своїх роботах Г. В. Нашкерська, Н. О. Єрмакова, М. І. Камлик та інші дають означення терміну «основні засоби», як трактовано в П(С) БО 7 [23, 24, 25].

Стадницький Ю. [26] дає наступне визначення: основні засоби – це активи з терміном корисного використання більше дванадцяти місяців, котрі використовуються на підприємствах у декількох виробничих циклах з метою отримання комерційної вигоди, не втрачаючи при цьому матеріально-речової форми, та переносять свою вартість на вартість готової продукції частинами шляхом амортизації. Тут науковці звертають увагу на те, що об'єкти основних засобів не змінюють свою первісну форму і переносять частину вартості на готову продукцію.

Таким чином, на підставі економіко-правового аналізу законодавчо-нормативної інформації, а також теоретичних вказівок ведення обліку основних засобів встановлено, що серед науковців та нормативної бази сьогодні не існує одноголосного визначення поняття «основні засоби» та «основні фонди». Існує низка суперечностей в різних нормативних документах, що не дає можливість

зробити процес обліку основних засобів на підприємствах легким та зрозумілим.

Крім того, жодне підприємство не може працювати без основних засобів. Основні засоби є матеріальною основою виробничої діяльності, вони визначають технічний стан підприємства, його економічний потенціал. Їх ефективне використання можливе за умов організації, контролю, збереження від моменту придбання до ліквідації. Облік об'єктів основних засобів на підприємствах повинен відбуватися узгоджено із чинним законодавством України та конкретними інструкціям. Все це свідчить про необхідність майбутнього удосконалення законодавчо-нормативних актів обліку основних засобів на підприємствах.

1.2 Класифікація, структура та облік основних засобів сучасного підприємства

Як вище було встановлено, основні засоби – це засоби праці, що кілька разів беруть участь у виробничому процесі, зберігають під час цього свою натуральну форму, а їх вартість переноситься частинами на вартість виготовленої продукції, в міру їх зношування.

Відповідно до Податкового кодексу України основні засоби – є матеріальними активами, у тому числі запаси корисних копалин надані у користування ділянки надр (окрім вартості землі, незавершених капітальних вкладень, автомобільних доріг загального використання, бібліотечних і архівних фондів, матеріальних активів, вартість яких не більша 2500 гривень, невиробничих основних засобів і нематеріальних активів), які призначені підприємцем для використання у господарсько-виробничій діяльності, вартість яких більша 2500 гривень і поступово зменшується у зв'язку з фізичним або моральним зношуванням та очікуваний строк корисного використання (експлуатації) яких від початку введення в експлуатацію становить понад один рік (або операційний цикл, якщо він довший за рік) [27].

З метою бухгалтерського обліку основні засоби класифікуються за

наступними групами [28, 29]:

1) Капітальні витрати на поліпшення земель.

Земельні ділянки – архітектурно-будівельні об'єкти, призначені для забезпечення необхідних умов праці. До будівель відносяться виробничі корпуси цехів, депо, гаражі, складські приміщення, виробничі лабораторії.

2) Будівлі, споруди та передавальні пристрої – виробничо-технічні і адміністративні інженерно-будівельні об'єкти, які використовуються для виконання тих або інших технічних робіт, необхідних для забезпечення процесу виробництва і не пов'язаних із зміною предметів праці.

Передавальні пристрої – пристрої, за допомогою яких передається різна енергія, а також рідкі і газоподібні речовини (трубо-магістралі);

3) Машини і устаткування:

- силові машини і устаткування, призначені для генерації і перетворення енергії;

- робочі машини і устаткування, котрі використовуються безпосередньо для дії на предмет праці або для його переміщення в просторі;

- інші машини і устаткування.

4) Транспортні засоби, що використовуються для транспортування вантажів і людей в межах підприємства і поза ним;

5) Інструменти, прилади, інвентар:

- інструменти усіх видів і закріплені до машин пристосування (оснащення), які використовуються для обробки виробу;

- виробничий інвентар, що застосовується для проведення виробничих операцій, зберігання рідких і сипких речовин;

- господарський інвентар;

6) Робоча і продуктивна худоба.

7) Багаторічні насадження.

8) Інші основні засоби.

9) Земельні ділянки.

Основні засоби сучасних підприємств діляться на промислово-виробничі і

непромислові, а також засоби невиробничого призначення [30].

Виробничі основні засоби – це засоби, які безпосередньо беруть участь у виробничому процесі, а їх вартість переноситься на вартість новоствореної продукції.

Невиробничі основні засоби не беруть участь у виробничому процесі, але перебувають на балансі підприємства. Це житлові будинки, об'єкти соціально-культурного й побутового обслуговування.

Промислово-виробничі основні засоби відповідно до характеру участі у виробничому процесі поділяються на активні та пасивні [31].

До активних основних засобів відносяться ті, які безпосередньо впливають на предмети праці (машини, устаткування, транспортні засоби).

До пасивних основних засобів відносяться ті, які забезпечують необхідні умови для праці (будівлі, споруди, передавальні пристрої).

Необхідним є підвищення питомої ваги активних основних засобів, що сприяє зростанню технічної озброєності, збільшенню виробничої потужності сучасного підприємства і його фондовіддачі.

Разом із тим є важливою роль і пасивних основних засобів, оскільки відсутність відповідних умов праці приводить до плинності кадрів та зниження продуктивності праці.

За галузевою ознакою основні засоби розподіляють на засоби промисловості, сільського господарства, транспорту, торгівлі, зв'язку та ін. Кожна галузь діяльності має власні специфічні характеристики, які впливають на вибір основних засобів та їх використання в майбутньому.

Відповідно до використання основні засоби можуть бути: діючі, недіючі, запасні. Діючі основні засоби це ті, які функціонують на підприємстві на даний час. Відповідно, недіючі – це ті основні засоби, які не використовуються на даний момент у діяльності підприємства (законсервовані). Запасні основні засоби зберігаються на складах і призначені для заміни діючих. Така класифікація використовується з метою аналізу амортизації основних засобів та прийняття управлінських рішень щодо недіючих основних засобів [31].

Важливе значення у бухгалтерському обліку є поділ основних засобів на власні та орендовані. Власні засоби формуються за рахунок внесків засновників та акціонерів, власних прибутків, цільових фінансових надходжень і відображаються на балансі підприємства. Орендовані основні засоби відображаються на балансі орендодавця і на позабалансових рахунках орендаря.

Загальна класифікаційна структур основних засобів підприємства зображено на рисунку 1.3.

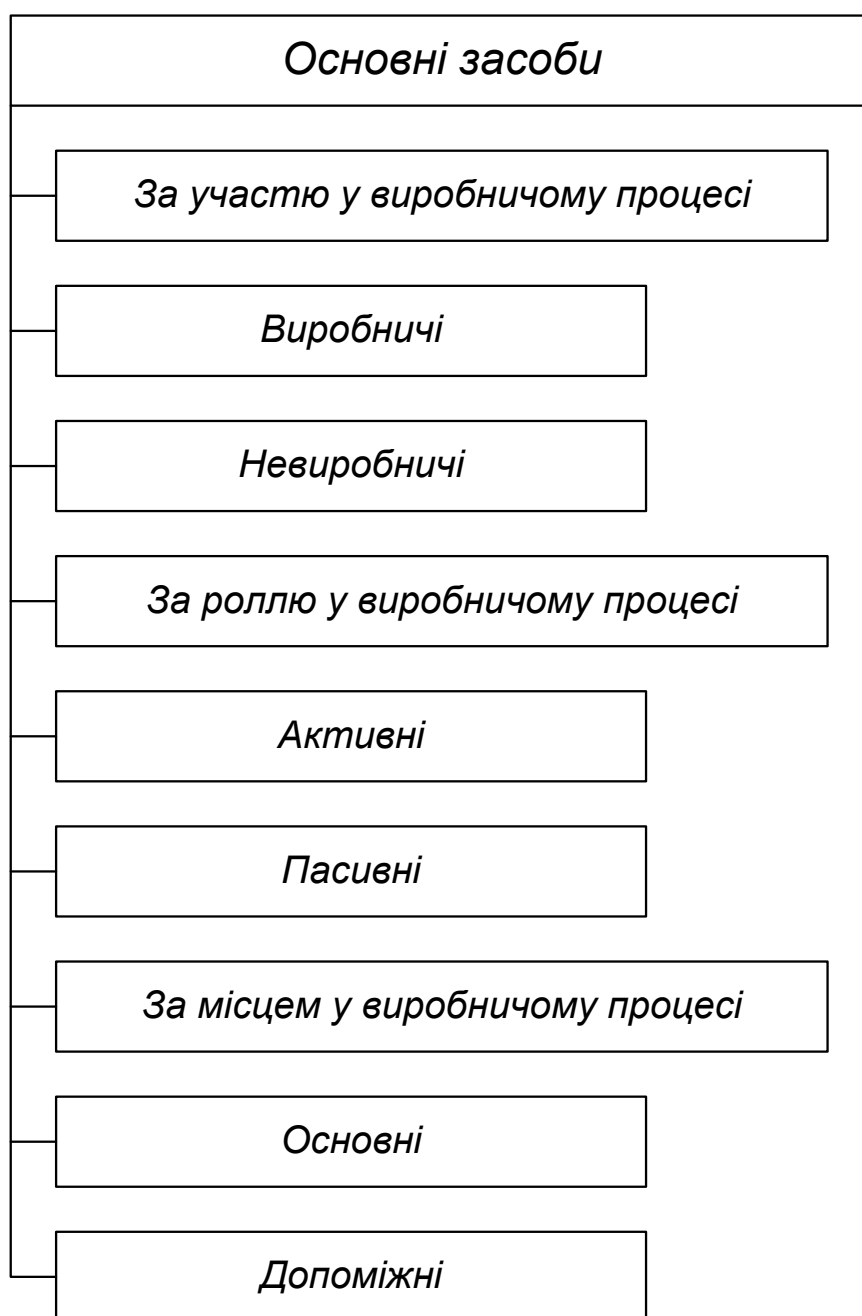

Рисунок 1.3 – Класифікація основних засобів сучасного підприємства [32]

З метою якісного стану основних засобів на підприємстві необхідно знати їх структуру. Виділяють виробничу, технологічну і вікову структуру основних засобів [33].

Виробнича структура передбачає розподіл основних засобів на різні групи в їх загальній середньорічній вартості.

Виробнича структура основних засобів підприємства залежить від його специфіки; рівня концентрації, спеціалізації, кооперації, комбінування і диверсифікації виробництва.

Технологічна структура основних засобів розподіляє їх за структурними підрозділами підприємства в відсотковому співвідношенні від їх загальної вартості.

Вікова структура основних засобів характеризує їх розподіл за віковими групами (до 5 років; від 5 до 10 років; від 10 до 15 років; від 15 до 20 років; понад 20 років). Середній вік обладнання визначається як середньозважена величина.

Основним завданням підприємства, що полягає в ефективному управлінні основними засобами є не допускати надмірного зношення основних засобів, оскільки від цього залежить рівень їх фізичного і морального стану, а, отже, і результати роботи підприємства.

З метою підвищення ефективності основних засобів на підприємстві необхідним є їх оновлення, модернізація, механізація і автоматизація трудових процесів, ліквідація зайвих основних засобів.

Облік основних засобів здійснюється у натуральних та вартісних показниках, які характеризують відповідні їх параметри (продуктивність, вагу, габарити тощо) [34].

Натуральні показники основних засобів застосовуються для розрахунку виробничих потужностей, складання балансів обладнання, визначення технічного їх стану.

Вартісні показники основних засобів дають змогу визначити загальний їх обсяг, динаміку, зношування, нарахувати амортизацію, розраховувати собівартість продукції, рентабельність підприємства.

Основні засоби підприємства оцінюються: залежно від моменту проведення оцінки – за первісною (початковою) чи відновленою вартістю; залежно від стану основних фондів – за повною або залишковою вартістю.

Первісна вартість основних засобів – це фактична їхня вартість на момент уведення в дію або придбання. Узагальнено первісну вартість основних засобів можна розрахувати за формулою [35]:

$$C_{\Pi} = C_{\text{придб}} + C_{\text{тр}} + C_{\text{монт}} + C_{\text{ів}}, \quad (1.1)$$

де $C_{\text{придб}}$ – вартість придбання (будівництва) основних засобів, грн; $C_{\text{тр}}$ – вартість їх транспортування, грн; $C_{\text{монт}}$ – вартість установки, монтажу, налагодження, грн; $C_{\text{ів}}$ – інші витрати, пов'язані з придбанням і приведенням основних засобів у робочий стан, грн.

Переоцінена вартість основних засобів – це вартість їх відтворення в умовах і цінах, що склалися на момент переоцінювання.

Залишкова вартість характеризує реально існуючу вартість основних засобів, ще не перенесену на собівартість виготовлюваної продукції [35]:

$$C_{\text{зал}} = C_{\Pi} - A_{\text{зн}}, \quad (1.2)$$

де $A_{\text{зн}}$ – вартість зношення (амортизаційні відрахування, які вже було здійснено у попередніх періодах), грн.

Ліквідаційна вартість – це сума коштів або вартість інших активів, які підприємство очікує отримати від реалізації (ліквідації) основних засобів після завершення терміну їх корисного використання, за вирахуванням витрат, пов'язаних з їх продажем.

Справедлива вартість – сума, за якою можна продати основний засіб або оплатити зобов'язання за звичайних умов на певну дату.

Введення в дію та вибуття (ліквідація, реалізація) основних засобів на підприємствах здійснюються нерівномірно протягом року. Тому для обчислення

окремих економічних показників використовують показник середньорічної вартості основних засобів [35]:

$$C_{\text{сер}} = C_{\text{поч}} + \Sigma C_{\text{введ}} \cdot k_1/12 - \Sigma C_{\text{вив}} \cdot k_2/12, \quad (1.3)$$

де $C_{\text{поч}}$ – вартість основних засобів на початок розрахункового року, грн; $C_{\text{введ}}$ – вартість групи основних засобів, що вводяться в експлуатацію протягом розрахункового року, грн; $C_{\text{вив}}$ – вартість іншої групи основних засобів, що виводяться з експлуатації у розрахунковому році, грн; k_1 – кількість повних місяців, протягом яких відповідні групи основних засобів експлуатувалися у розрахунковому році; k_2 – кількість повних місяців, протягом яких відповідні групи основних засобів не експлуатувалися у розрахунковому році.

Середньорічну вартість основних засобів також можна розраховувати і як середньоарифметичну просту, і як середню хронологічну, залежно від наявної вхідної інформації.

Таким чином, основні засоби є ваговою складовою активів кожного сучасного підприємства, а отже, їх вплив на формування фінансового стану підприємства є дуже значним. З урахуванням терміну корисного використання основних засобів у виробничій діяльності підприємства важливим є питання відображення їх реальної вартості у фінансовій звітності підприємства.

Невід’ємним видом оцінювання основних засобів є їх оцінювання за справедливою вартістю, яка може застосовуватися як під час надходження об’єктів основних засобів на підприємство, так і під час проведення їх періодичного переоцінювання. Практичне застосування оцінювання основних засобів за справедливою вартістю у сучасному бухгалтерському обліку в потребує розробки методів оцінювання, що створить можливість забезпечити точну оцінку фінансового стану підприємства та збільшити ефективність прийняття управлінських рішень.

1.3 Показники зношення, ефективності використання та відтворення основних засобів сучасного підприємства

В процесі експлуатації основних засобів постійно відбувається їх знос, та, відповідно, втрата ними вартості. Розрізняють два види зносу основних засобів:

Фізичний знос основних засобів – це поступова втрата основними засобами своєї первісної споживної вартості, яка зумовлена не лише їх функціонуванням, а й також їх бездіяльністю (руйнуванням від зовнішнього атмосферного впливу, корозії). Наслідком фізичного зносу основних засобів є погіршуються їх техніко-економічних та соціальних характеристик – зниження продуктивності, збільшення експлуатаційних витрат, зміни режиму роботи тощо. На фізичний знос мають вплив якість основних засобів, їх технічна конструкція (схема, вид і якість матеріалів); особливості виробничого та технологічного процесів, режим роботи, організація догляду, якість і своєчасність ремонтних робіт, якість застосовуваних матеріалів та сировини, ступінь захисту від зовнішніх умов (вологості, кислотності, атмосферних опадів) тощо.

Розрізняють фізичний частковий та фізичний повний знос основних засобів. Частковий знос можна усунути за допомогою проведення ремонтних робіт. Повний знос не можна усунути, він призводить до необхідності ліквідації зношених засобів та заміни їх новими. Рівень зносу основних засобів та оцінку їхньої придатності визначають під час інвентаризації та переоцінки. Мірилом фізичного зносу є коефіцієнт фізичного зносу, який обчислюється за формулою [36]:

$$K_{\text{фіз}} = \frac{A_{\text{зН}}}{C_{\text{п}}} \quad \text{або} \quad K_{\text{фіз}} = \frac{C_{\text{к.р.}}}{C_{\text{п}}}, \quad (1.4)$$

де $C_{\text{к.р.}}$ – вартість капітальних ремонтів основних засобів від початку терміну їх служби, грн.

Коефіцієнт фізичного зношення знаходиться в межах від нуля до одиниці.

Фізичний знос за термінами служби основних засобів можна обчислити за

формулою [36]:

$$K_{\text{физ}} = \frac{T_{\text{ф}}}{T_{\text{н}}} \cdot 100\%, \quad (1.5)$$

де $T_{\text{ф}}$ – фактичний час роботи одиниці основних засобів, роки; $T_{\text{н}}$ – нормативний час роботи одиниці основних засобів, роки.

Моральний знос, як правило, настає раніше фізичного зносу, тобто основні фонди, які ще можуть бути використані, економічно вже неефективні.

Моральний знос основних засобів – це зменшення вартості основних засобів під впливом науково-технічного прогресу – підвищення продуктивності праці в галузях, що виробляють засоби праці (скорочення суспільно необхідних витрат на їх відтворення), а також у результаті створення нових, більш продуктивних і економічно вигідних машин та устаткування, ніж ті, що перебувають в експлуатації.

Таким чином, моральний знос виявляється у двох формах. Перша полягає у втраті цінності старих засобів у результаті зниження вартості їх відтворення, друга – внаслідок втрати цінності старих основних засобів через створення нових, більш продуктивних.

Вимірником морального зносу першої форми є коефіцієнт морального зносу першої форми, який обчислюється за формулою [37]:

$$K_{\text{мор.1}} = \frac{(C_{\text{п}} - C_{\text{відн}})}{C_{\text{п}}}. \quad (1.6)$$

Коефіцієнт морального зносу другої форми обчислюється за формулою [37]:

$$K_{\text{мор.2}} = 1 - \frac{C_{\text{пн}}}{C_{\text{пз}}} \cdot \frac{П_{\text{з}}}{П_{\text{н}}}, \quad (1.7)$$

де $C_{\text{пн}}$, $C_{\text{пз}}$ – вартість (ціна), відповідно нового і застосовуваного засобів праці; $П_{\text{з}}$,

P_n – продуктивність або інший пріоритетний техніко-експлуатаційний показник відповідних засобів праці.

Величина загального зносу залежить від фізичного та морального зношення і визначається через коефіцієнт загального зносу [37]:

$$K_{\text{заг}} = 1 - (1 - K_{\text{фіз}}) \cdot (1 - K_{\text{мор.1}}).. \quad (1.8)$$

Основною метою, з якою основні засоби використовуються на підприємствах, як вище зазначалося, – це забезпечення відповідних бізнес-процесів, що вказує на необхідність ефективного використання основних засобів та їх якісного відновлення.

Відновлення основних засобів – це безперервний процес відтворення основних засобів шляхом реконструкції, технічного переозброєння, модернізації та капітального ремонту вже наявних на підприємстві основних засобів, а також придбання нових основних засобів [38].

Спрацювання, зношення та старіння основних засобів підприємства потребує не просто їх заміни, але й якісного їх оновлення, що є однією з головних складових підвищення рівня якості виготовленої продукції.

Для відновлення основних засобів праці у натуральному вираженні необхідне їх відшкодування у вартісній формі, що на практиці відбувається шляхом їх амортизації.

Амортизація – процес поступового перенесення вартості основних засобів на вартість новоствореної готової продукції з метою нагромадження коштів для повного їх відновлення та придбання нових. Грошовим виразом розміру амортизації є амортизаційні відрахування [38].

Після продажу створеної продукції частина грошової суми, що відповідає перенесеній вартості основних засобів, відкладається і накопичується до повної величини, яка, як правило, відповідає первісній вартості основних засобів. Таким чином формується амортизаційний фонд підприємства, котрий служить джерелом відновлення основних засобів.

Основні засоби відновлюються в натуральній формі протягом тривалого часу (періоду експлуатації), що дозволяє підприємству гнучко використовувати кошти амортизаційного фонду.

Строк корисної експлуатації основних засобів самостійно визначається підприємством відповідно до обраної облікової політики, але він не повинен бути меншим за мінімально допустимі строки, які визначені на законодавчому рівні в Податковому кодексі України (табл.1.1) [39].

Варто зазначити, що нарахування амортизації на практиці здійснюється для кожної групи основних засобів окремо, в зв'язку із тим, що строки їх експлуатації різні.

Амортизація нараховується підприємством відповідно до обраного економічно вигідного для себе методу.

За чинними Національними положеннями (стандартами) бухгалтерського обліку та Податковим Кодексом України існує п'ять методів нарахування амортизації [19, 22].

З метою визначення розміру амортизаційних відрахувань встановлюється норма амортизації.

Норма амортизації – річна сума амортизації, виражена у відсотках, що показує яку частку своєї вартості щорічно переносять основні засоби праці на створену ними продукцію.

Норма амортизації визначається за допомогою одного з методів нарахування амортизації. Існують наступні методи нарахування амортизації:

1. Прямолінійний метод – щорічно протягом усього терміну функціонування основних засобів амортизаційні відрахування розраховуються за однією нормою від первісної вартості.

При застосуванні прямолінійного методу річну норму амортизації можна визначити як [40]:

$$n_a = \frac{100\%}{T_n}. \quad (1.9)$$

де $OZ_{п}$ – первісна вартість основних засобів, грн.; $OZ_{л}$ – ліквідаційна вартість основних засобів, грн.; $T_{сл}$ – термін служби основних засобів.

Таблиця 1.1 – Мінімально допустимі строки амортизації основних засобів за Податковим кодексом України

Група основних засобів	Мінімально допустимий строк амортизації
Група 1 - земельні ділянки	-
Група 2 - капітальні витрати на поліпшення земель, не пов'язані з будівництвом	15
Група 3 - будівлі	20
споруди	15
передавальні пристрої	10
група 4 - машини та обладнання	5
З них:	
електронно-обчислювальні машини, інші машини для автоматичного оброблення інформації, пов'язані з ними засоби зчитування або друку інформації, пов'язані з ними комп'ютерні програми (крім програм, витрати на придбання яких визнаються роялті, та/або програм, які визнаються нематеріальним активом), інші інформаційні системи, комутатори, маршрутизатори, модулі, модеми, джерела безперебійного живлення та засоби їх підключення до телекомунікаційних мереж, телефони (в тому числі стільникові), мікрофони і рації, вартість яких перевищує 20000 гривень	2
Група 5 - транспортні засоби	5
Група 6 - інструменти, прилади, інвентар, меблі	4
Група 7 - тварини	6
Група 8 - багаторічні насадження	10
Група 9 - інші основні засоби	12
Група 10 - бібліотечні фонди, збереження Національного архівного фонду України	-
Група 11 - малоцінні необоротні матеріальні активи	-
Група 12 - тимчасові (нетитульні) споруди	5
Група 13 - природні ресурси	-
Група 14 - інвентарна тара	6
Група 15 - предмети прокату	5
Група 16 - довгострокові біологічні активи	7

Сума амортизаційних відрахувань (A_p) визначається наступним чином [40]:

$$A_p = \frac{C_p - C_{лік}}{T_H} \quad \text{або} \quad A_p = \frac{n_a(C_p - C_{лік})}{100\%}, \quad (1.10)$$

де T_H – нормативний термін використання основних засобів, роки; n_a – річна норма амортизації, %.

2. Метод зменшення залишкової вартості – використовується норма амортизації, розрахована за прямолінійним методом, але амортизаційні суми обчислюються не від початкової, а від залишкової вартості основних засобів [40].

$$n_a = \left(1 - \sqrt[T_H]{\frac{C_{лік}}{C_p}}\right) \cdot 100\%, \quad A_p = \frac{C_{зал} \cdot n_a}{100\%}. \quad (1.11)$$

У перший рік експлуатації основних засобів базою для нарахування амортизації за методом зменшення залишкової вартості буде їх первісна вартість.

3. Метод прискореного зменшення залишкової вартості – використовується норма амортизації, розрахована за прямолінійним методом, збільшена в 2 рази, амортизаційні суми обчислюються від залишкової вартості основних засобів [40]:

$$A_p = \frac{C_{зал} \cdot 2 \cdot n_a}{100\%}. \quad (1.12)$$

4. Кумулятивний метод дає суму річної амортизації, що визначається як добуток вартості основних засобів, що амортизується та кумулятивного коефіцієнта (k). Останній розраховується діленням кількості років, що залишаються до кінця строку корисного використання об'єкта основних засобів (P_{ki}), на суму числа років його корисного використання (K_p) [41]:

$$A_p = (C_p - C_{лік}) \cdot \frac{P_{ki}}{K_p}. \quad (1.13)$$

5. Виробничий метод – заснований на тому, що функціональна корисність

основних фондів залежить не від часу, а від результатів їх використання. При цьому строк корисного функціонування визначається обсягом продукції, який підприємство планує виготовити з використанням цих засобів праці. Тоді для відтворення вартості основних засобів використовують їх сумарний виробіток за весь період експлуатації у відповідних одиницях виміру (одиницях виробленої продукції, відпрацьованих машино-годинах, кілометрах пробігу, кубометрах тощо). Річна сума амортизації визначається як добуток фактичного річного обсягу ($Q_{\text{факт}}$) виробленої продукції (робіт, послуг) та виробничої ставки амортизації (q) [41]:

$$A_p = Q_{\text{факт}} \cdot q, \quad q = \frac{C_p - C_{\text{лік}}}{Q_{\text{план}}}. \quad (1.14)$$

де $Q_{\text{план}}$ – загальний обсяг продукції, який підприємство планує виробити за допомогою цих основних засобів за всі роки експлуатації.

Норми амортизації, які застосовуються на підприємстві, мають бути економічно обґрунтованими і спрямованими на своєчасне відшкодування основних засобів. Під час їх розрахунку дуже важливо правильно визначити термін використання (експлуатації) основних засобів, який встановлюється підприємством при занесенні об'єктів основних засобів на баланс.

З метою ефективного використання основних засобів, необхідно їх постійно аналізувати, досліджуючи фактори, які впливають на зміни відповідних показників ефективності.

За умов узагальненого підходу [42] до аналізу об'єктом оцінювання є всі основні засоби.

На сьогодні існує значна кількість показників, які характеризують ефективність використання основних засобів.

Узагальнені показники, які характеризують основні засоби в бізнес-процесах, можна розподілити на такі групи [42]:

- показники ефективності використання основних засобів – фондівіддача,

фондомісткість, фондоозброєність, рентабельність основних засобів, абсолютна сума прибутку на одну гривню основних засобів та ін.;

– показники ефективності відтворення основних засобів – коефіцієнти зносу та придатності основних засобів, коефіцієнти оновлення та вибуття основних засобів, коефіцієнт приросту основних засобів, коефіцієнти сукупного та інтенсивного оновлення та ін.

Для узагальнюючої характеристики ефективності використання основних засобів першочергово визначається показник фондovіддачі.

Фондовіддача основних засобів – це відношення обсягу реалізованої продукції (товарів, виконаних робіт, наданих послуг) підприємства (Q) до середньої вартості основних засобів ($C_{o.z.cер}$), обчислених за певний період часу (місяць, квартал, рік).

Показник фондovіддачі показує, який обсяг виробленої та реалізованої продукції припадає на одну гривню вартості основних засобів [43]:

$$\Phi_B = \frac{Q}{C_{o.z.cер}}. \quad (1.15)$$

Зростання фондovіддачі є позитивною ознакою для підприємства. Для підвищення фондovіддачі доцільно збільшувати обсяги виробництва та реалізації продукції засобами кращого використання основних засобів і зменшення середньорічної їх вартості шляхом ліквідації зношених і малопродуктивних основних засобів, а також тих, що не використовуються на підприємстві.

Оберненим показником до фондovіддачі є фондомісткість.

Фондомісткість характеризує забезпеченість підприємства основними засобами і показує, яка скільки гривень основних засобів припадає на одну гривню реалізованої продукції [43]:

$$\Phi_M = \frac{C_{o.z.cер}}{Q} = \frac{1}{\Phi_B}. \quad (1.16)$$

Позитивним для підприємства є зменшення фондомісткості. Тому зниження

фондомісткості є пріоритетним напрямком підвищення ефективності діяльності підприємства.

Фондоозброєність праці також характеризує забезпеченість бізнес-процесів основними засобами і показує, яка їх вартість припадає в середньому на одного працюючого [43]:

$$\Phi_o = \frac{C_{o.z.cep}}{Ч_{cep}}, \quad (1.17)$$

де $Ч_{cep}$ – середня кількість працюючих, визначена за той самий період часу, що й середня вартість основних засобів, чол.

Темпи підвищення фондоозброєності праці варто порівнювати з темпами збільшення продуктивності праці на підприємстві. Позитивним є випередження темпів зростання продуктивності праці порівняно з темпами збільшення відповідно фондоозброєності.

Рентабельність основних засобів показує, яка сума прибутку припадає на одну гривню вартості основних засобів [44]:

$$R = \frac{\Pi}{C_{o.z.cep}} \cdot 100\%, \quad (1.18)$$

де Π – величина прибутку, визначена за той самий період часу, що й середня вартість основних засобів, грн.

Рентабельність основних засобів характеризує прибутковість їх використання, а відповідно позитивним є зростання цього показника.

Абсолютним показником ефективності використання основних засобів є величина прибутку, що припадає на одну гривню вартості основних засобів.

Коефіцієнт придатності показує, яку частку від первісної вартості основних засобів складає їх залишкова вартість. Показник може бути розрахований за формулою [44]:

$$K_{\text{пр}} = 1 - K_{\text{фіз}}, \quad (1.19)$$

де $C_{\text{зал}}$ – залишкова вартість основних засобів, грн.

Коефіцієнт придатності дозволяє визначити, яка частка основних засобів придатна для використання. Чим вищим є значення цього показника, тим кращим є технічний стан основних засобів.

Коефіцієнт оновлення ($K_{\text{онов}}$) основних засобів [44]:

$$K_{\text{онов}} = \frac{C_{\text{онов}}}{C_{\text{кін}}}, \quad (1.20)$$

де $C_{\text{онов}}$ – вартість основних засобів, які оновлюються (вводяться в дію) протягом розрахункового періоду, грн; $C_{\text{кін}}$ – вартість основних засобів на кінець розрахункового періоду, грн.

Коефіцієнт оновлення характеризує інтенсивність оновлення основних засобів на підприємстві, визначаючи частку вартості основних засобів (в цілому або за окремими групами), що введені в дію за відповідний період, у загальній їх вартості.

Коефіцієнт вибуття ($K_{\text{виб}}$) основних засобів [44]:

$$K_{\text{виб}} = \frac{C_{\text{виб}}}{C_{\text{поч}}}, \quad (1.21)$$

де $C_{\text{поч}}$ – вартість основних засобів на початок розрахункового періоду, грн.

Коефіцієнт вибуття визначає частку вартості основних засобів, які вибули за аналізований період, у загальній вартості основних засобів на початок цього ж періоду. Відповідно показник характеризує інтенсивність вибуття тих основних засобів, які зношені або морально застаріли, або непридатні для подальшого їх використання.

Позитивним в діяльності підприємства є перевищення вартості введених у дію основних засобів над вартістю тих основних засобів, які вибули впродовж

розрахункового періоду.

Розглянуті вище показники є узагальненими, водночас їх можна розраховувати як в цілому по підприємству, так і для окремих процесів та окремих груп основних засобів.

Крім того, з метою оцінювання ефективності використання основних засобів також можна використовувати і часткові показники, які будуть детальніше характеризувати ефективність використання конкретних груп основних засобів (обладнання, виробничих площ, транспорту тощо). Найчастіше на практиці визначають коефіцієнт екстенсивного та інтенсивного використання обладнання (транспорту), інтегральний показник використання та змінності роботи устаткування та ін.

Під час аналізу ефективності використання основних засобів в бізнес-процесах порівнюють фактично досягнуті значення показників їх ефективності в розрахунковому періоді з плановими показниками, а також – з фактичними показниками попередніх періодів, з показниками інших підприємств; аналізують відповідні показники з врахуванням фактору часу, визначають фактори впливу на зміни їх величини, як результат такого оцінювання – розробляють напрямки та резерви підвищення ефективності використання основних засобів в майбутньому.

1.4 Висновки до розділу 1

Проаналізовано значення та необхідність забезпечення сучасного підприємства основними засоби. В результаті чого з'ясовано, що основні засоби є матеріальною основою виробничої діяльності, вони визначають технічний стан підприємства, його економічний потенціал. Їх ефективне використання можливе за умов організації, контролю, збереження від моменту придбання до ліквідації. Облік об'єктів основних засобів на підприємствах повинен відбуватися узгоджено із чинним законодавством України та конкретними інструкціям.

Встановлено, що низький рівень забезпеченості основними засобами призводить до збільшення термінів виконання виробничого циклу, і пов'язаного з

цим, збільшення трудомісткості виробництва. Разом із тим, надлишкова забезпеченість основними засобами сприяє збільшенню амортизаційних відрахувань і призводить до зростання витрат на їх утримання і обслуговування.

Показано, що результати оцінювання ефективності використання основних засобів сучасного підприємства використовуються апаратом управління підприємства для прийняття рішень щодо необхідності та обсягів здійснення капіталовкладень у просте чи розширене відтворення основних засобів та підвищення ефективності їх використання.

В зв'язку із цим набуває актуальності розробка заходів щодо підвищення ефективності управління основними засобами сучасного підприємств в умовах інтенсивних змін зовнішнього середовища.

РОЗДІЛ 2 АНАЛІЗ ЕФЕКТИВНОСТІ ВИКОРИСТАННЯ ОСНОВНИХ ЗАСОБІВ ТА СИСТЕМИ УПРАВЛІННЯ ТОВАРИСТВА З ОБМЕЖЕНОЮ ВІДПОВІДАЛЬНІСТЮ «ЕПАМ СИСТЕМЗ»

2.1 Загальна характеристика товариства з обмеженою відповідальністю «ЕПАМ СИСТЕМЗ» та аналіз його основних фінансово-господарських показників за період 2020-2022 років

Товариство з обмеженою відповідальністю «ЕПАМ СИСТЕМЗ» (далі ТОВ «ЕПАМ СИСТЕМЗ») є частиною Групи ЕПАМ.

Компанія є товариством з обмеженою відповідальністю, заснованим та існуючим у відповідності із законодавством України. ТОВ «ЕПАМ СИСТЕМЗ» один з лідерів у розробці, розвитку та виготовленні передових інформаційних технологій [45].

Юридична адреса Компанії: Україна, 01033, місто Київ, вулиця Фізкультури, будинок 28.

В Україні компанія має офіси у Києві, Одесі, Львові, Харкові, Дніпрі, Вінниці, Івано-Франківську, Херсоні та Хмельницькому.

Товариство займається на території України наданням наступних послуги:

- комп'ютерне програмування;
- консультування з питань інформатизації;
- видання програмного забезпечення;
- інші супутні послуги у сфері інформаційних технологій.

ТОВ «ЕПАМ СИСТЕМЗ» – глобальний постачальник інтегрованих технологічних рішень та консалтингових послуг.

Група була заснована у 1993 році, та працює в більш ніж 30 країнах по всьому світу.

Середня кількість працівників в Компанії в 2022 р. складала 367 співробітників, в 2021 році середня кількість працівників - 355 співробітників.

Витрати на оплату праці та відрахування на соціальні заходи у 2022 році

склали у сумі 248 108 тис. грн.

ТОВ «ЕПАМ СИСТЕМЗ» пишається своєю стабільною та добре скоординованою командою – професіоналами з цінними навичками, знаннями та досвідом. Повага до прав і потреб працівників, застосування підходів, орієнтованих на майбутнє, забезпечення постійного навчання та підготовки програм є основою управління персоналом.

Система управління персоналом ТОВ «ЕПАМ СИСТЕМЗ» гармонізована з законодавством України. Політика з управління персоналом регламентує процеси пошуку працівників, винагороди, кар'єрного зростання, навчання та розвитку. У своїй діяльності ТОВ «ЕПАМ СИСТЕМЗ» поважає особисті свободи, права та гідність людини, не допускаються будь-які форми утисків на робочому місці та поведінка, яка б розглядалася як образлива і неприйнятна [45].

Неприпустимою є дискримінація або надання переваг залежно від походження, соціального і майнового стану, расової та національної приналежності, віку, статі, мови, політичних поглядів, релігійних переконань, роду і характеру занять, місця проживання та інших обставин.

Основними критеріями для прийняття рішень стосовно персоналу є кваліфікація працівника, професійні здібності, фактичні досягнення та інші критерії, пов'язані з роботою фахівця. ТОВ «ЕПАМ СИСТЕМЗ» підтримує та заохочує ініціативність і винахідливість працівників, сприяє розвитку та реалізації умінь і здібностей персоналу та перебуває в постійному діалозі зі своїми працівниками.

З цією метою на підприємствах використовується ціла низка механізмів донесення думки працівників до вищого керівництва. Стратегія в галузі управління персоналом спрямована на [46]:

- залучення найкращих фахівців на ринку праці;
- забезпечення гідного рівня винагороди та заохочення працівників;
- розвиток потенціалу працівників: формування єдиної корпоративної культури.

Вибудована в такий спосіб система є ефективним інструментом, що дає

можливості для ініціативи працівників. Планування потреби в працівниках, пошук і підбір персоналу, а також кадрове адміністрування проводяться відповідно до законодавства України, положення щодо підбору персоналу, правил внутрішнього трудового розпорядку.

ТОВ «ЕПАМ СИСТЕМЗ» працює у сфері високих технологій, де важливо створювати нові продукти і здійснювати інвестиції і підтримувати інновації. Для пошуку і впровадження новаторських технологій і цифрових клієнтських рішень, ТОВ «ЕПАМ СИСТЕМЗ» співпрацює зі світовими лідерами в сфері ІТ технологій та багато інвестує у розвиток власного персоналу.

Політика ТОВ «ЕПАМ СИСТЕМЗ» щодо інновацій зосереджена на наступних ключових пунктах [46]:

- створення культури відкритих інновацій через співпрацю із зовнішнім, так і внутрішнім середовищем товариства;
- створення ефективних технологічних співтовариств, щоб гарантовано опрацьовувати кожне рішення та кожену ідею, що з'являється у співробітників товариства або наших клієнтів.

Такий формат дозволяє найшвидше проводити шлях від ідеї до продукту, адаптованого для потреб споживачів. На локальних і міжнародних майданчиках співпраця з лідерами індустрії для залучення нових технологій і рішень. Формування «інноваційної повістки» - списку пріоритетних ідей для тестування. Також, ТОВ «ЕПАМ СИСТЕМЗ» проводить просвітницьку діяльність та професійну підтримку для клієнтів у сфері ІТ-галузі [46]:

- семінари та тренінги для замовників та бізнес-партнерів;
- аналіз перспектив розвитку для ІТ-галузі;
- впровадження ІТ-рішень;
- консультації для замовників.

ТОВ «ЕПАМ СИСТЕМЗ» є одним з лідерів у сфері надання послуг з програмного забезпечення та консультування з питань інформатизації в Україні. Протягом останніх років товариство демонструвало позитивну динаміку зростання і істотно збільшила свою присутність на ринку. Керівництво компанії

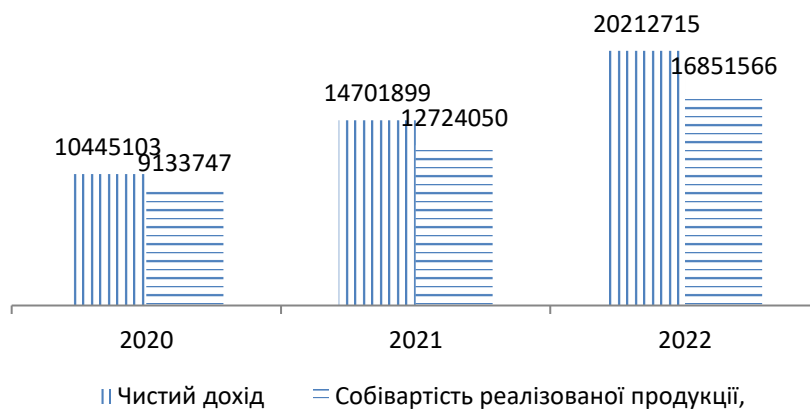
вважає, що ІТ галузь є одним із драйверів зростання української економіки і стратегічно пріоритетною сферою для країни, що забезпечує суттєву частку валютних надходжень до України. Не дивлячись на наявність певних ризиків (насамперед зовнішніх), поточні фінансові показники компанії, а також подальший розвиток ІТ індустрії в Україні та світі, дає підстави керівництву вважати, що ТОВ «ЕПАМ СИСТЕМЗ» і надалі зможе продовжувати свою діяльність, як одна з провідних компаній у сфері високих технологій в Україні, та бути одними з лідерів у цій галузі.

З метою оцінки фінансово-господарської діяльності ТОВ «ЕПАМ СИСТЕМЗ» за період 2020-2022 років здійсимо аналіз основних його економічних показників (Додаток В) за вказаний період, результати якого подамо у вигляді таблиці. 2.1.

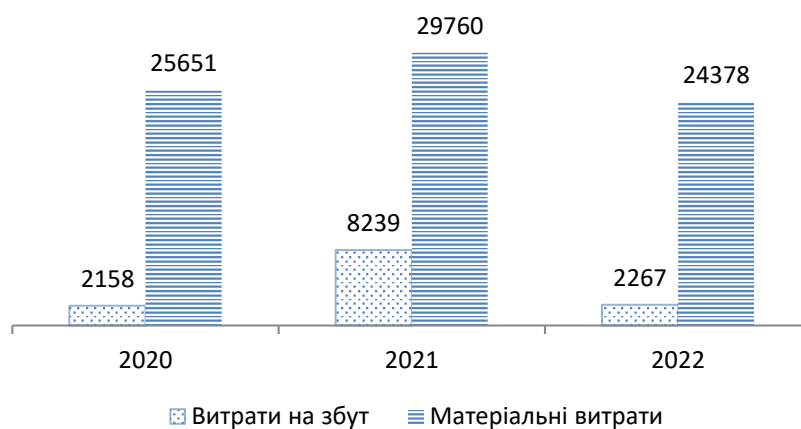
Таблиця 2.1 – Динаміка основних економічних показників діяльності ТОВ «ЕПАМ СИСТЕМЗ» за період 2020-2022 рр.

Показники	Роки			Відхилення				
				2021 від 2020 року		2022 від 2021 року		
	2020	2021	2022	абсол. знач.	в %	абсол. знач.	в %	
1	Чистий дохід	10445103	14701899	20212715	4256796	40,75	5510816	37,48
2	Адміністративні витрати	317724	332706	378966	14982	4,72	46260	13,90
3	Собівартість реалізованої продукції,	9133747	12724050	16851566	3590303	39,31	4127516	32,44
4	Витрати на збут	2158	8239	2267	6081	281,79	-5972	-72,48
5	Матеріальні витрати	25651	29760	24378	4109	16,02	-5382	-18,08

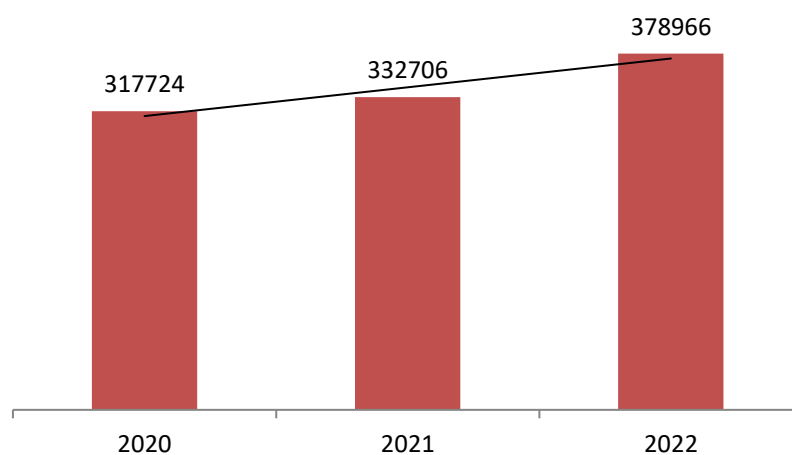
Динаміка проаналізованих показників показана на рисунку 2.1.

а)

б)

адміністративні витрати

в)

Рисунок 2.1 – Динаміка зміни основних економічних показників діяльності ТОВ «ЕПАМ СИСТЕМЗ» за період 2020-2022 рр.

Аналіз показника чистого доходу показує, що даний показник має досить позитивну динаміку – збільшення у 2021 році на 40,75% у порівнянні зі значенням 2020 року, а також зростання на 37,48% у 2022 році порівняно із 2021 роком. Також можна помітити зростання показник собівартості реалізованої продукції у 2021 році на 3590303 тис. грн. та у 2022 році – на 4127516 тис. грн. Це означає, що чистий дохід підприємства зростає завдяки збільшенню обсягів реалізації.

Аналіз адміністративних, матеріальних витрат та витрат на збут свідчить про те, що у 2021 році ТОВ «ЕПАМ СИСТЕМЗ» збільшило матеріальні витрати на 16,02%, а витрати на збут зросли майже в 2,8 рази. При цьому динаміка адміністративних витрат за період 2020-2022 років не зазнала значних змін – збільшення на 4,72% у 2021 році та на 13,9% у 2022.

Загалом аналіз основних економічних показників аналізованого товариства дає позитивні уявлення про стан його господарської діяльності, оскільки показники зростання чистого доходу значно вищі ніж тенденції зростання витрат.

Таблиця 2.2 – Основні фінансові показники ТОВ «ЕПАМ СИСТЕМЗ» за період 2020-2022 рр.

Показники		Роки			Відхилення			
					2021 від 2020 року		2022 від 2021 року	
		2020	2021	2022	абсол. знач.	в %	абсол. знач.	в %
1	Валовий прибуток	1311356	1977849	3361149	666493	50,82	1383300	69,94
2	Прибуток від операційної діяльності	1300304	1469488	4323623	169184	13,01	2854135	194,23
3	Чистий прибуток	942110	1198502	3443159	256392	27,21	2244657	187,29

Динаміка аналізованих фінансових показників по підприємству показана на рисунку 2.2.

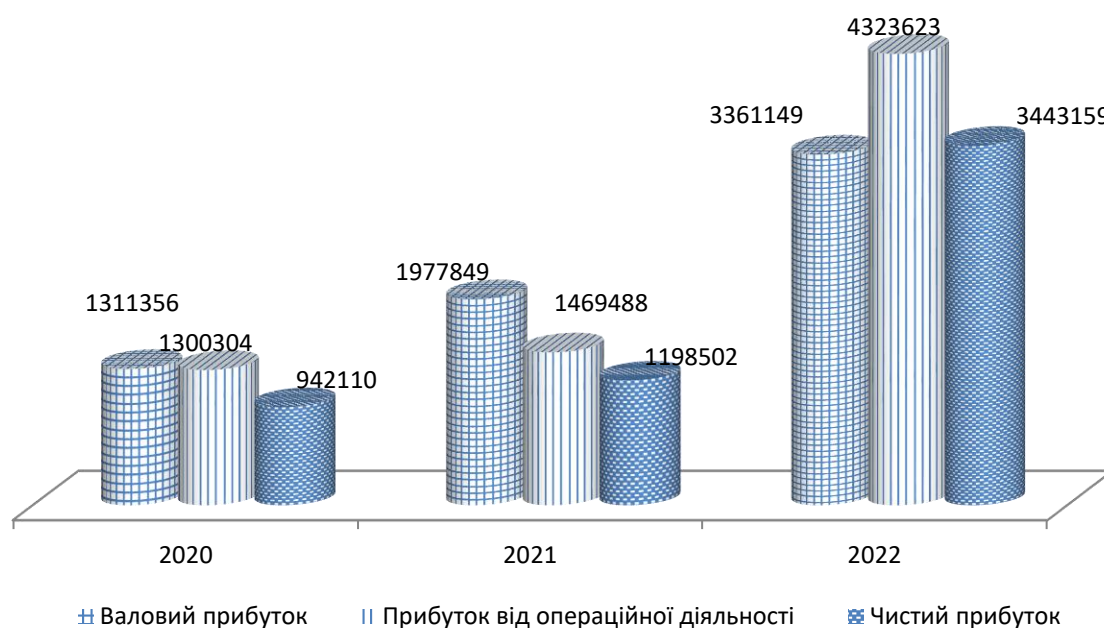

Рисунок 2.2 – Динаміка зміни основних фінансових показників балансу ТОВ «ЕПАМ СИСТЕМЗ» за період 2020-2022 рр.

Аналіз основних фінансових показників ТОВ «ЕПАМ СИСТЕМЗ» також свідчить про позитивні тенденції протягом аналізованого періоду. Так, спостерігаємо зростання валового прибутку у 2021 році у порівнянні із 2020 роком – на 50,82% (666493 тис. грн.) та у 2022 році на 69,94% (1383300 тис. грн) в порівнянні із 2021 роком. Також у 2021 році зріс прибуток від операційної діяльності на 13,01%, та у 2022 році – зріс майже вдвічі. В зв'язку із цим природним є зростання чистого прибутку ТОВ «ЕПАМ СИСТЕМЗ» у 2021 році на 27,21% (256392 тис. грн.) та у 2022 році на 187,29% (2244657 тис. грн.).

Зростання фінансових показників аналізованого товариства відбулося в основному за рахунок збільшення обсягів виробництва та реалізації продукції. Це означає, що ТОВ «ЕПАМ СИСТЕМЗ» веде ефективну політику щодо розробки асортименту послуг та продуктів, котрі пропонує споживачам. Ринок збільшує запити на продукцію/послуги аналізованого товариства.

Таблиця 2.3 – Структура витрат ТОВ «ЕПАМ СИСТЕМЗ» за період 2020-2022 рр.

Показники	Роки			Відхилення				
				2021 від 2020 року		2022 від 2021 року		
	2020	2021	2022	абсол. знач.	в %	абсол. знач.	в %	
1	Адміністративні витрати	317724	332706	378966	14982	4,72	46260	13,90
2	Собівартість реалізованої продукції,	9133747	12724050	16851566	3590303	39,31	4127516	32,44
3	Витрати на збут	2158	8239	2267	6081	281,79	-5972	-72,48
4	Матеріальні витрати	25651	29760	24378	4109	16,02	-5382	-18,08
5	Інші витрати	272370	301578	279160	29208	10,72	-22418	-7,43

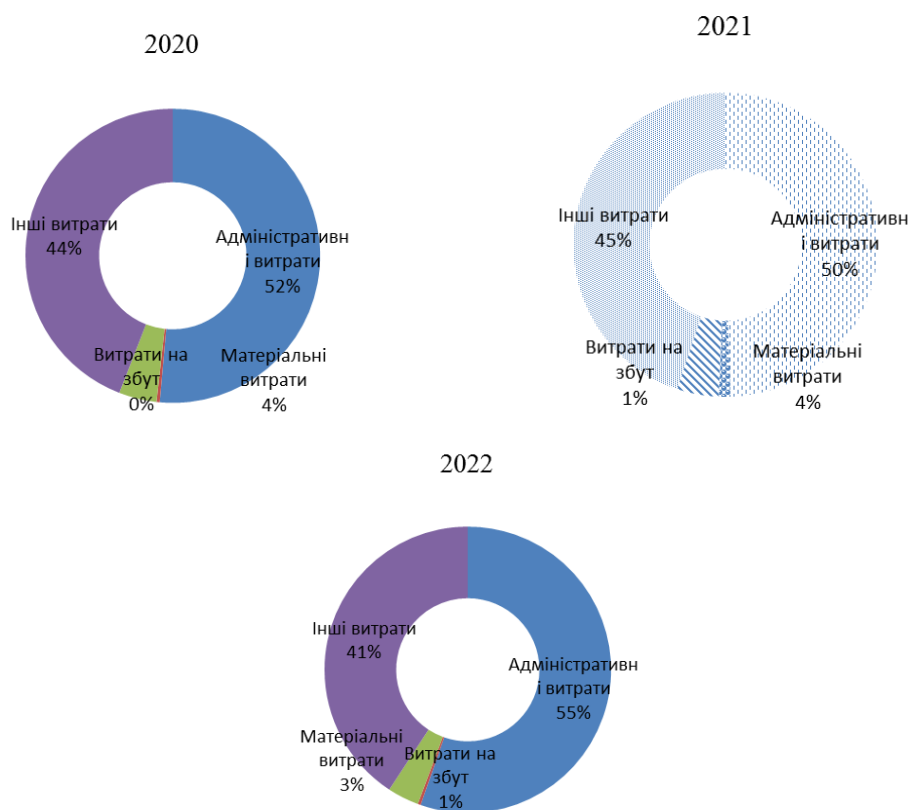

Рисунок 2.3 – Структура витрат на ТОВ «ЕПАМ СИСТЕМЗ» за період 2020-2022 рр.

Структура витрат на ТОВ «ЕПАМ СИСТЕМЗ» за період 2020-2022 рр. є практично сталою. Поза статтею «Собівартість реалізованої продукції» найбільшу вагу займають адміністративні витрати, які за цей період становили 50-55% у загальному обсязі витрат. Інші витрати склали 41-45% в загальному обсязі. Витрати на збут – 1% протягом аналізованого періоду, а також матеріальні витрати 3-4%.

Така відносна сталість структури витрат товариства свідчить про стабільність його господарської діяльності та стабільний розподіл витрат ТОВ «ЕПАМ СИСТЕМЗ» за період 2020-2022 рр.

Таблиця 2.4 – Динаміка зміни значень основних статей активу та пасиву бухгалтерського балансу ТОВ «ЕПАМ СИСТЕМЗ» за період 2020-2022 рр.

Показники		Роки			Відхилення			
					2021 від 2020 року		2022 від 2021 року	
		2020	2021	2022	абсол. знач.	в %	абсол. знач.	в %
1	Активи	4852906	2100589	8932196	-2752317	-56,71	6831607	325,22
2	Оборотні активи	3758520	4587966	6662138	829446	22,07	2074172	45,21
3	Власний капітал	4032438	10205428	7423533	6172990	153,08	-2781895	-27,26
4	Поточні зобов'язання	940353	1229152	1263391	288799	30,71	34239	2,79

Динаміка показників активу аналізованого підприємства подана на рисунку 2.4.

Проаналізуємо динаміку окремих статей активу та пасиву Балансу ТОВ «ЕПАМ СИСТЕМЗ» за період 2020-2022 рр. Протягом аналізованого періоду спостерігається зростання обсягів оборотних активів товариства: у 2021 році на

22,07% та на 45,21% у 2022 році. Це свідчить про підвищення ефективності діяльності товариства та зниження ризиків втрати ним ліквідності. Щодо власного капіталу, то у 2021 році він підвищився в 1,5 рази, а у 2022 році знизився на 27,26%. Зниження обсягів власного капіталу у 2022 році є негативним фактором – у зв'язку із цим поточні зобов'язання товариства у цьому періоді зросли на 2,79% (хоча і у 2021 році показник поточних зобов'язань зріс на 30,71% у порівнянні із 2020 роком).

Не зважаючи на незначне зниження обсягів власного капіталу товариства та зростання поточних зобов'язань у 2022 році, актив товариства має позитивну динаміку зростання у 2022 році – у 3,25 рази, а це свідчить про розвиток та збільшення прибутків товариства, а отже воно ефективно використовує власні активи.

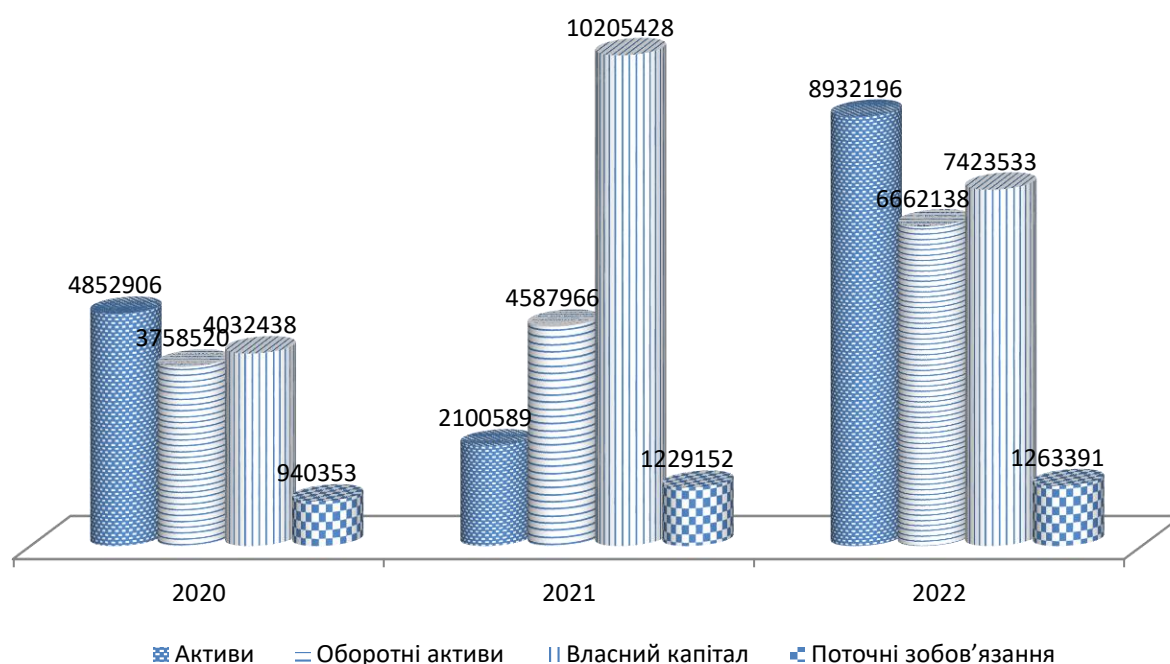

Рисунок 2.4 – Динаміка зміни значень основних статей активу та пасиву бухгалтерського балансу ТОВ «ЕПАМ СИСТЕМЗ» за період 2020-2022 рр.

Витрати підприємства в розрахунку на 1 грн. чистого доходу В розраховується за формулою [47]:

$$B = \frac{\text{ЧД-ПРДО}}{\text{ЧД}}, \quad (2.1)$$

де ЧД – чистий дохід підприємства в даному році;

ПРДО – прибуток підприємства від звичайної діяльності до оподаткування.

Наприклад для 2020 року:

$$B_{2020} = \frac{10445103-197450}{10445103} \cdot 1149881 = 0,88.$$

Аналогічно робимо для 2020 – 2022 років:

Рентабельність активів підприємства P_A розраховується за формулою [47]:

$$P_A = \frac{\text{ВП}}{A} \cdot 100\%, \quad (2.2)$$

де ВП – валовий прибуток підприємства в даному році;

A – актив підприємства в даному році.

Наприклад для 2020 року:

$$P_{A2020} = \frac{1311356}{10445103} \cdot 100\% = 12,6\%.$$

Аналогічно робимо для 2020 – 2022 років.

Рентабельність основного капіталу підприємства P_{OK} розраховується за формулою [47]:

$$P_{OK} = \frac{\text{ВП}}{\text{ВК}} \cdot 100\%, \quad (2.3)$$

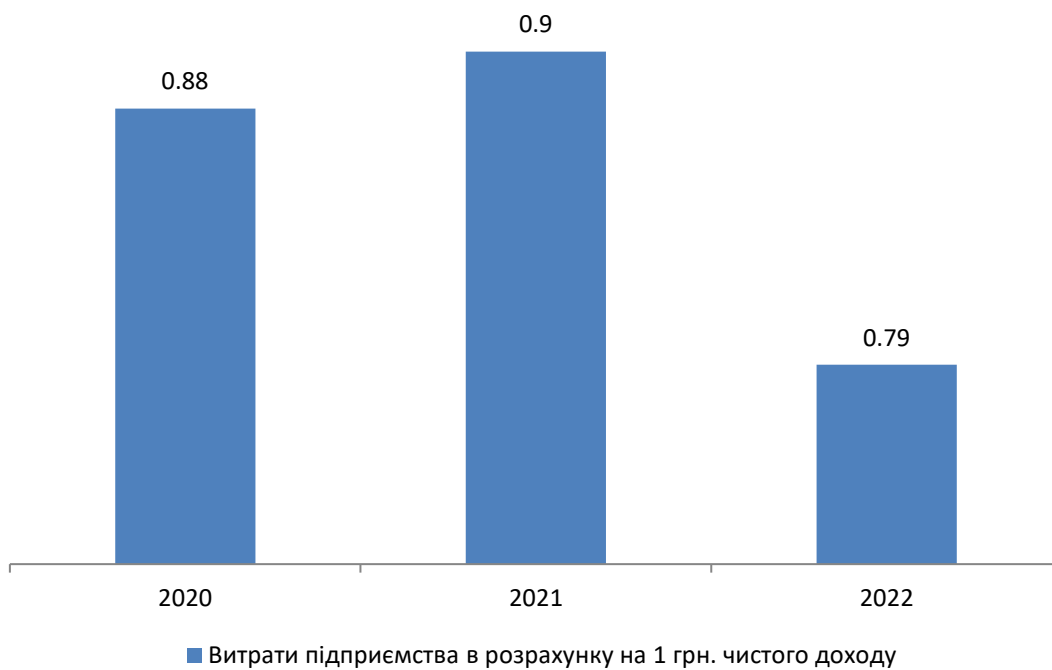
де ВК – величина власного капіталу підприємства.

Наприклад для 2020 року:

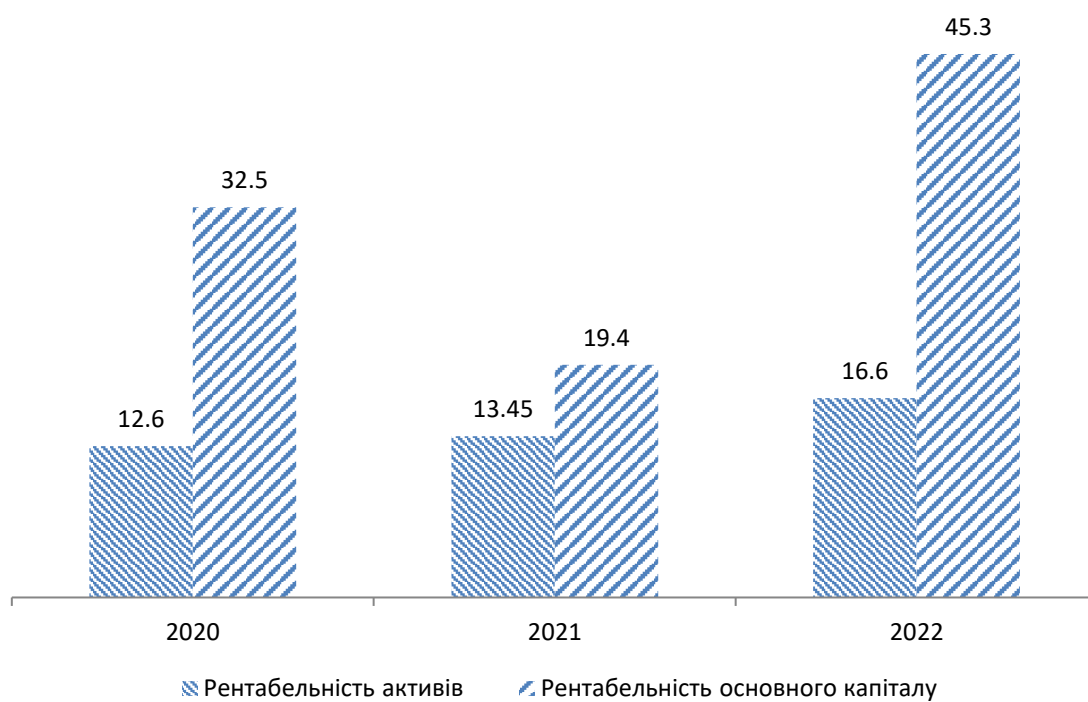
$$P_{OK2020} = \frac{1311356}{4032439} \cdot 100\% = 32,5\%.$$

Аналогічно робимо для 2020 – 2022 років.

Динаміка показників рентабельності підприємства подана на рисунку 2.5.

а)

б)

Рисунок 2.5 – Показники рентабельності ТОВ «ЕПАМ СИСТЕМЗ» за період 2020-2022 рр.

Таблиця 2.5 – Аналіз показників рентабельності ТОВ «ЕПАМ СИСТЕМЗ» за період 2020-2022 рр.

Показники	Роки			Відхилення			
				2021 від 2020 року		2022 від 2021 року	
	2020	2021	2022	абсол. знач.	в %	абсол. знач.	в %
Витрати підприємства в розрахунку на 1 грн. чистого доходу	0,88	0,9	0,79	0,02	2,27	-0,11	-12,22
Рентабельність активів	12,6	13,45	16,6	0,85	6,75	3,15	23,42
Рентабельність основного капіталу	32,5	19,4	45,3	-13,1	-40,31	25,9	133,51

Аналіз витрат товариства на 1 грн чистого доходу у 2021 році зріс на 2,27%. Причиною цього було зростання витрат у 2021 році по ТОВ «ЕПАМ СИСТЕМЗ» в цілому. Разом із тим, вже у 2022 році товариство знизило витрати на 1 грн чистого доходу на 12,22%, хоча зростала собівартість реалізованої продукції. Це означає, що ефективність роботи товариства підвищувалася і собівартість реалізованої продукції зростала за рахунок збільшення обсягів надання послуг, а не їх вартості. Позитивних тенденцій зазнав показник рентабельності активів: у 2021 році зріс на 6,75% в порівнянні із 2020 роком, а також на 23,42% у 2022 році у порівнянні із 2021 роком. Це означає, що підприємство не лише нарощувало свої активи протягом аналізованого періоду, а й ефективно їх використовувало. Рентабельність основного капіталу у 2022 році зросла на 133,51% (за рахунок зростання частки власного капіталу та прибутку товариства).

Загальний аналіз показників фінансово-господарської діяльності та окремих показників рентабельності ТОВ «ЕПАМ СИСТЕМЗ» за період 2020-2022 рр. дає змогу зробити висновки про позитивні тенденції розвитку товариства в межах відповідного ринку. Тому усі подальші дослідження повинні бути спрямовані на розробку системи заходів, які будуть сприяти збереженню позицій товариства та його розвитку.

2.2 Аналіз ефективності використання основних засобів товариства з обмеженою відповідальністю «ЕПАМ СИСТЕМЗ» за період 2020-2022 років

Забезпечення виробничого процесу шляхом підвищення його ефективності та максимального використання всіх можливих резервів, безпосередньо за умов наявних необхідних засобів та матеріальних умов. З цією метою необхідно доцільно та раціонально застосовувати основні засоби підприємства та відповідно його виробничі потужності. За допомогою основних засобів можливо впливати на предмети праці з метою перетворення матеріальних ресурсів у готову продукцію.

Ефективність застосування основних засобів має важливе значення для розвитку та господарювання кожного підприємства, оскільки підвищується його економічний потенціал і можливості виробництва, підвищується техніко-технологічний рівень і збільшуються темпи зростання продуктивності праці, покращується якість продукції та інші параметри.

З метою аналізу ефективності використання основних засобів товариства використаємо систему показників, що містить узагальнюючі показники. Узагальнюючі показники характеризують використання всіх видів основних засобів.

1. Фондовіддача – характеризує обсяг продукції, що припадає на одиницю вартості основних засобів підприємства. Фондовіддача розраховується шляхом ділення обсягу виготовленої продукції (ОП) (обсяг виготовленої продукції можна оцінити за собівартістю реалізованої продукції) на вартість основних засобів підприємства (ОЗ) [48]:

$$\Phi В = \frac{ОП}{ОЗ} \quad (2.4)$$

Для 2020 року фондовіддача складала:

$$\Phi В_{2020} = \frac{9133747}{1198379} = 7,62.$$

Аналогічно проводимо розрахунки для 2021 та 2022 років.

2. Фондомісткість – характеризує вартість основних засобів, що припадають на одиницю вартості виготовленої продукції. Фондомісткість розраховується шляхом ділення вартості основних засобів (ОЗ) підприємства на обсяг виготовленої продукції (ОП) (обсяг виготовленої продукції можна оцінити за собівартістю реалізованої продукції) [48]:

$$\Phi M = \frac{OЗ}{OП} \quad (2.5)$$

Для 2020 року фондомісткість складала:

$$\Phi M_{2020} = \frac{1198379}{9133747} = 0,13.$$

Аналогічно проводимо розрахунки для 2021 та 2022 років.

3. Фондоозброєність – характеризує забезпеченість підприємства основними засобами із розрахунку на одного працюючого. Фондоозброєність розраховується шляхом ділення вартості основних засобів (ОЗ) підприємства на середню кількість працівників (Ч) [48]:

$$\Phi O = \frac{OЗ}{Ч} \quad (2.6)$$

Для 2020 року фондоозброєність складала:

$$\Phi O_{2020} = \frac{1198379}{9985} = 120,02 \text{ грн/чол.}$$

Аналогічно проводимо розрахунки для 2021 та 2022 років.

4. Рентабельність основних засобів – характеризує прибутковість використання основних засобів. Рентабельність основних засобів розраховується шляхом ділення величини чистого прибутку (П) на вартість основних засобів (ОЗ) [48]:

$$R = \frac{П}{OЗ} \cdot 100\%. \quad (2.7)$$

Для 2020 року рентабельність основних засобів:

$$R_{2020} = \frac{942110}{1198379} = 0,79.$$

Аналогічно проводимо розрахунки для 2021 та 2022 років.

5. Коефіцієнт зносу (спрацювання) основних засобів – характеризує ступінь зношення основних засобів. Коефіцієнт зносу основних засобів розраховується шляхом ділення сумарної вартості зношення за попередній період (А) на первісну вартість основних засобів ($OЗ_{п}$) [48]:

$$K_{физ} = \frac{A}{OЗ_{п}}. \quad (2.8)$$

Для 2020 року коефіцієнт зносу основних засобів складав:

$$K_{физ_{2020}} = \frac{739006}{3275408} = 0,23.$$

Аналогічно проводимо розрахунки для 2021 та 2022 років.

6. Коефіцієнт придатності основних засобів – характеризує яку частку від первісної вартості складає їх залишкова вартість. Коефіцієнт придатності основних засобів розраховується шляхом ділення залишкової вартості основних засобів ($OЗ_{зал}$) на первісну вартість основних засобів ($OЗ_{п}$) [49]:

$$K_{пр} = \frac{OЗ_{зал}}{OЗ_{п}} = 1 - K_{физ}. \quad (2.9)$$

Для 2020 року коефіцієнт придатності основних засобів складав:

$$K_{пр_{2020}} = 1 - 0,23 = 0,77.$$

Аналогічно проводимо розрахунки для 2021 та 2022 років.

7. Коефіцієнт оновлення – характеризує інтенсивність оновлення основних засобів на підприємстві, визначаючи частку вартості основних засобів, що введені в дію за відповідний період ($OЗ_{онов}$), у загальній їх вартості ($OЗ_{п}$) [49]:

$$K_{\text{онов}} = \frac{OЗ_{\text{онов}}}{OЗ_{\text{кін}}}. \quad (2.10)$$

Вартість основних засобів на кінець розрахункового періоду визначається:

$$OЗ_{\text{кін}} = OЗ_{\text{п}} + OЗ_{\text{онов}} - OЗ_{\text{виб}}, \quad (2.11)$$

де $OЗ_{\text{виб}}$ – вартість основних засобів, які вибувають протягом розрахункового періоду, грн.

Для 2020 року коефіцієнт оновлення основних засобів складав:

$$K_{\text{онов}2020} = \frac{1587611}{4656516} = 0,34.$$

Аналогічно проводимо розрахунки для 2021 та 2022 років.

8. Коефіцієнт вибуття основних засобів – характеризує частку вартості основних засобів, які вибули за аналізований період ($OЗ_{\text{виб}}$), у загальній вартості основних засобів на початок цього ж періоду ($OЗ_{\text{п}}$) [49]:

$$K_{\text{виб}} = \frac{OЗ_{\text{виб}}}{OЗ_{\text{п}}}, \quad (2.12)$$

Для 2020 року коефіцієнт вибуття основних засобів складав:

$$K_{\text{виб}2020} = \frac{206503}{3275408} = 0,06.$$

Аналогічно проводимо розрахунки для 2021 та 2022 років.

9. Коефіцієнт приросту основних засобів – характеризує приріст основних засобів в цілому.

$$K_{\text{приросту}} = \frac{OЗ_{\text{онов}} - OЗ_{\text{виб}}}{OЗ_{\text{поч}}}. \quad (2.13)$$

Для 2020 року коефіцієнт приросту основних засобів складав:

$$K_{\text{приросту}_{2020}} = \frac{1587611 - 206503}{3275408} = 0,42.$$

Аналогічно проводимо розрахунки для 2021 та 2022 років.

10. Коефіцієнту інтенсивності оновлення основних засобів як співвідношення обсягів вибуття ($K_{\text{виб}}$) та обсягів оновлення ($K_{\text{онов}}$) за розрахунковий період [49]:

$$K_{\text{інтенс}} = \frac{K_{\text{виб}}}{K_{\text{онов}}}. \quad (2.14)$$

Для 2020 року коефіцієнт інтенсивності оновлення основних засобів складав:

$$K_{\text{інтенс}_{2020}} = \frac{0,06}{0,34} = 0,18.$$

Аналогічно проводимо розрахунки для 2021 та 2022 років.

11. Коефіцієнт сукупного відтворення – розраховується як відношення вартості основних засобів, що надійшли протягом розрахункового періоду ($OЗ_{\text{онов}}$), до первісної вартості основних засобів на початок того ж періоду ($OЗ_{\text{п}}$) [49]:

$$K_{\text{св}} = \frac{OЗ_{\text{онов}}}{OЗ_{\text{п}}}. \quad (2.15)$$

Для 2020 року коефіцієнт сукупного відтворення основних засобів складав:

$$K_{\text{св}_{2020}} = \frac{1587611}{3275408} = 0,48.$$

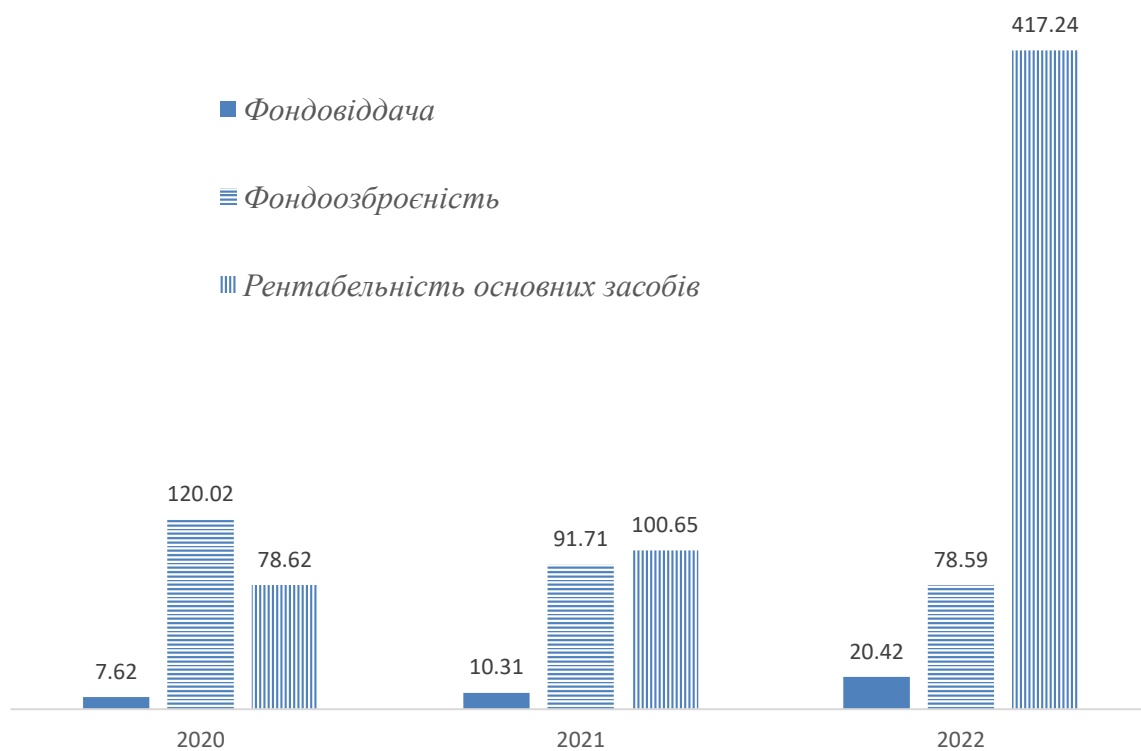
Аналогічно проводимо розрахунки для 2021 та 2022 років.

Проаналізуємо динаміку, абсолютну та відносні зміну розрахованих показників ефективності використання основних засобів для ТОВ «ЕПАМ СИСТЕМЗ» за період 2020-2022 років. Відповідні розрахунки та динаміку подаємо у вигляді таблиці 2.6 та рисунку 2.6, відповідно.

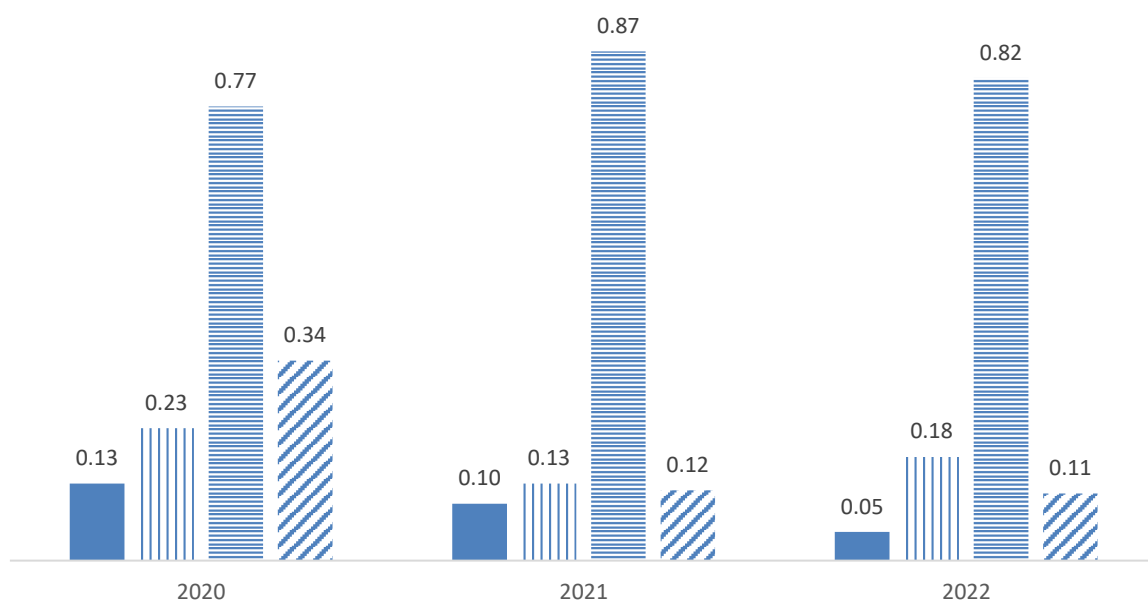
Таблиця 2.6 - Абсолютні та відносні зміни показників ефективності використання основних засобів для ТОВ «ЕПАМ СИСТЕМЗ» за період 2020-2022 років

Показники	Роки			Відхилення			
				2021 від 2020 року		2022 від 2021 року	
	2020	2021	2022	абсол. знач.	в %	абсол. знач.	в %
Фондовіддача	7,62	10,31	20,42	2,69	35,24	10,11	98,12
Фондомісткість	0,13	0,10	0,05	-0,03	-26,05	-0,05	-49,52
Фондоозбросеність	120,02	91,71	78,59	-28,31	-23,59	-13,11	-14,30
Рентабельність основних засобів	78,62	100,65	417,24	22,03	28,02	316,59	314,56
Коефіцієнт зносу основних засобів	0,23	0,13	0,18	-0,09	-41,71	0,05	34,56
Коефіцієнт придатності основних засобів	0,77	0,87	0,82	0,09	12,15	-0,05	-5,23
Коефіцієнт оновлення	0,34	0,12	0,11	-0,22	-64,87	-0,01	-4,62
Коефіцієнт вибуття основних засобів	0,06	0,16	0,16	0,10	154,08	0,00	0,00
Коефіцієнт приросту основних засобів	0,42	-0,05	-0,05	-0,47	-110,89	-0,01	-12,09
Коефіцієнт інтенсивного оновлення	0,18	1,34	1,40	1,15	623,35	0,06	4,61
Коефіцієнт сукупного відтворення	0,48	0,11	0,11	-0,37	-76,43	0,00	0,00

Фондовіддача у 2021 році в порівнянні із 2020 роком зросла на 35,24%, а у 2022 році у порівнянні з 2021 роком зросла на 98,12%. Відповідно відбулося зниження фондомісткості у 2021 році на 26,05% та у 2022 році на 49,52%. Така динаміка зазначених показників є дуже позитивною для ТОВ «ЕПАМ СИСТЕМЗ». Зважаючи на те, що обсяги основних засобів за аналізований період зменшувалися, а собівартість реалізованої продукції збільшувалося, то сміливо можна стверджувати про активне підвищення ефективності використання основних засобів протягом 2020-2022 років.

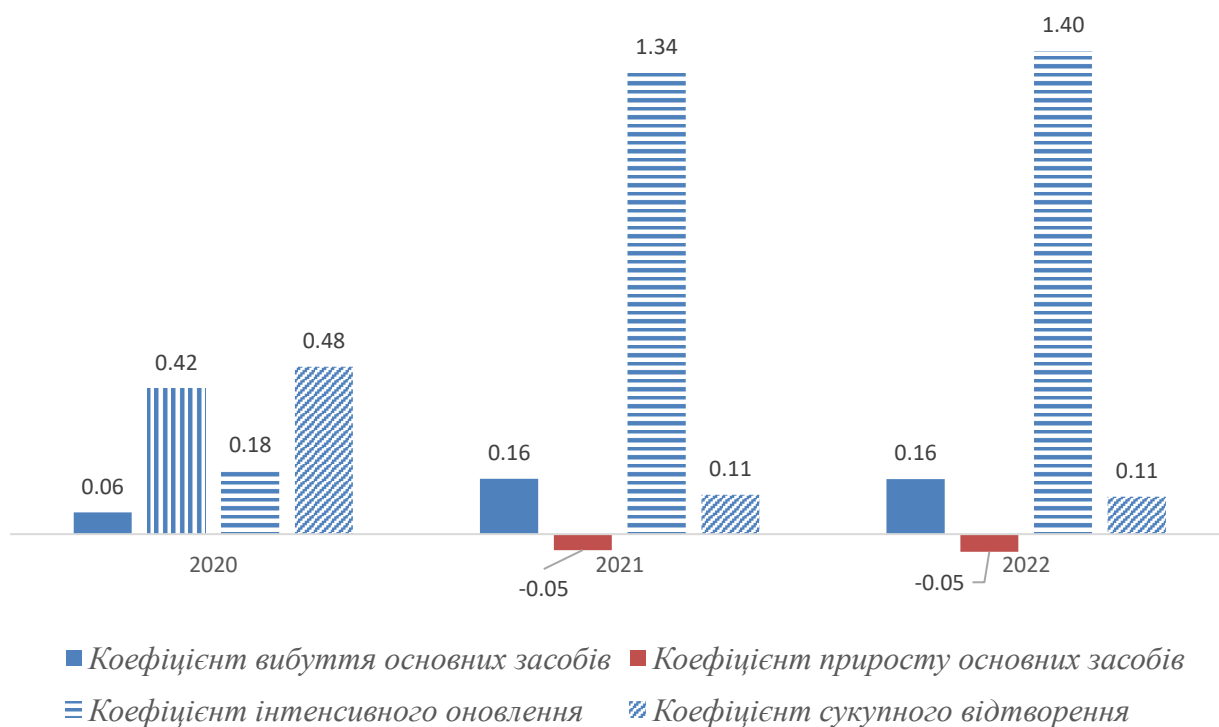

a)

- Фондомісткість
- ▨ Коефіцієнт зносу основних засобів
- ▤ Коефіцієнт придатності основних засобів
- ▧ Коефіцієнт оновлення

б)

в)

Рисунок 2.6 – Динаміка показників ефективності використання основних засобів для ТОВ «ЕПАМ СИСТЕМЗ» за період 2020-2022 років

Фондоозброєність ТОВ «ЕПАМ СИСТЕМЗ» у 2021 році знизилася на 24% та у 2022 році – на 14%. Показник фондоозброєності знижувався через скорочення чисельності персоналу товариства: у 2021 році чисельність працівників становила 12985 чол., у 2022 – 10500 осіб.

Рентабельність основних засобів ТОВ «ЕПАМ СИСТЕМЗ» у 2021 році зросла на 28,02% і становила 100,65%, а у 2022 році – на 314,56% і складала 417,24. Це є дуже позитивною ознакою щодо тенденцій підвищення ефективності використання основних засобів.

Коефіцієнт зносу основних засобів у 2021 році знизився на 41,7% і складав 13%, проте у 2022 році цей показник зріс на 34,56%, а ступінь зносу основних засобів складав 18%. Відповідно коефіцієнт придатності основних засобів ТОВ «ЕПАМ СИСТЕМЗ» у 2021 році зріс на 12,15%, а у 2022 році знизився на 5,23%.

Коефіцієнт оновлення основних засобів у 2021 році знизився на 65%, а у

2022 році ще на 4,62%. Коефіцієнт вибуття у 2021 році зріс на 154%, а у 2022 році залишився на тому ж рівні.

Коефіцієнт приросту основних засобів у 2021 році та 2022 році взагалі мав від'ємне значення, що свідчило про те, що сума введених основних засобів у цих роках була меншою від суми виведених. Коефіцієнт інтенсивного оновлення основних засобів ТОВ «ЕПАМ СИСТЕМЗ» у 2021 році зріс більше як у 6 разів, а у 2022 році зріс в 4,61 рази в порівнянні з 2021 роком. Інтенсивність зміни основних засобів товариства зростала шляхом модернізації і оновлення виробничого парку.

В контексті динаміки коефіцієнтів приросту та інтенсивності оновлення, коефіцієнт сукупного відтворення основних засобів у 2021 році знизився на 76,43%, а у 2022 році залишився на тому ж рівні.

Загалом можна зробити однозначний висновок, що на ТОВ «ЕПАМ СИСТЕМЗ» спостерігається позитивна динаміка щодо ефективності використання основних засобів. Не зважаючи на загальне зниження обсягів основних засобів, товариство ефективно використовує наявні засоби, а також в аналізованому періоді вводить в експлуатацію сучасне, прогресивне обладнання, яке ефективно забезпечує усі необхідні виробничі процеси.

2.3 Аналіз системи управління товариством з обмеженою відповідальністю «ЕПАМ СИСТЕМЗ»

Товариство є частиною світової групи ЕПАМ. ТОВ «ЕПАМ СИСТЕМЗ» є одним з лідерів у розробці, розвитку та виготовленні передових інформаційних технологій.

В Україні компанія має офіси у Києві, Одесі, Львові, Харкові, Дніпрі, Вінниці, Івано-Франківську, Херсоні, Хмельницькому. Група ЕПАМ є глобальним постачальником інтегрованих технологічних рішень та консалтингових послуг. Крім того, регіональні представництва є в більше як 30 країнах по всьому світу.

ТОВ «ЕПАМ СИСТЕМЗ» має в Україні 11 офісів, а також окремий

R&D-відділ – Automotive & Embedded lab. Цим відділом управляють два керівники, які керують командою з 25 фахівців. Клієнтами ТОВ «ЕПАМ СИСТЕМЗ» є не просто споживачі, які замовляють просто виконання певних проектів, а й експертизу й готові рішення. Такі центри з досліджень та розробки потрібні, щоб уже сьогодні створювати продукти й технології, які будуть необхідні клієнтам завтра.

R&D-відділ працює над програмним забезпеченням для автомобільної галузі. Одне з готових рішень – програма з відкритим кодом XEN Hypervisor. Це віртуалізоване середовище, яке підвищує безпеку, надійність, продуктивність апаратної роботи.

Відділ також розробляє відкриту платформу для розробників автомобільного ПЗ. Вона дозволяє встановлювати на авто універсальні сервіси як додаток на смартфон. Наявність Лабораторії дозволяє ТОВ «ЕПАМ СИСТЕМЗ» позиціюватися як лідер у сфері мобільності».

Аналіз організаційної структури ТОВ «ЕПАМ СИСТЕМЗ» дав змогу визначити, що товариство має матричний тип організації. Варто зазначити, що такий тип організації притаманний більшості компаній, які працюють в ІТ-галузі.

Схематично організаційну структуру ТОВ «ЕПАМ СИСТЕМЗ» наведено на рисунку 2.7.

Організаційна структура управління ТОВ «ЕПАМ СИСТЕМЗ» – це конфігурація системи менеджменту, яка визначає повноваження і відповідальність, підзвітність і взаємозв'язок між керівниками підрозділів, а також встановлює перелік службових обов'язків працівників.

Матрична організаційна структура є типом структури з подвійною підзвітністю. Такий тип організаційної структури широко застосовуваний в проектних роботах. ТОВ «ЕПАМ СИСТЕМЗ» отримує замовлення на виконання будь-якого виду робіт. Для цього призначається менеджер проекту і йому в підпорядкування пропонується ряд виконавців з різних функціональних підрозділів. Проте з підпорядкування своїх безпосередніх менеджерів вони не виходять, а коли проєкт буде завершено повертаються назад до свого

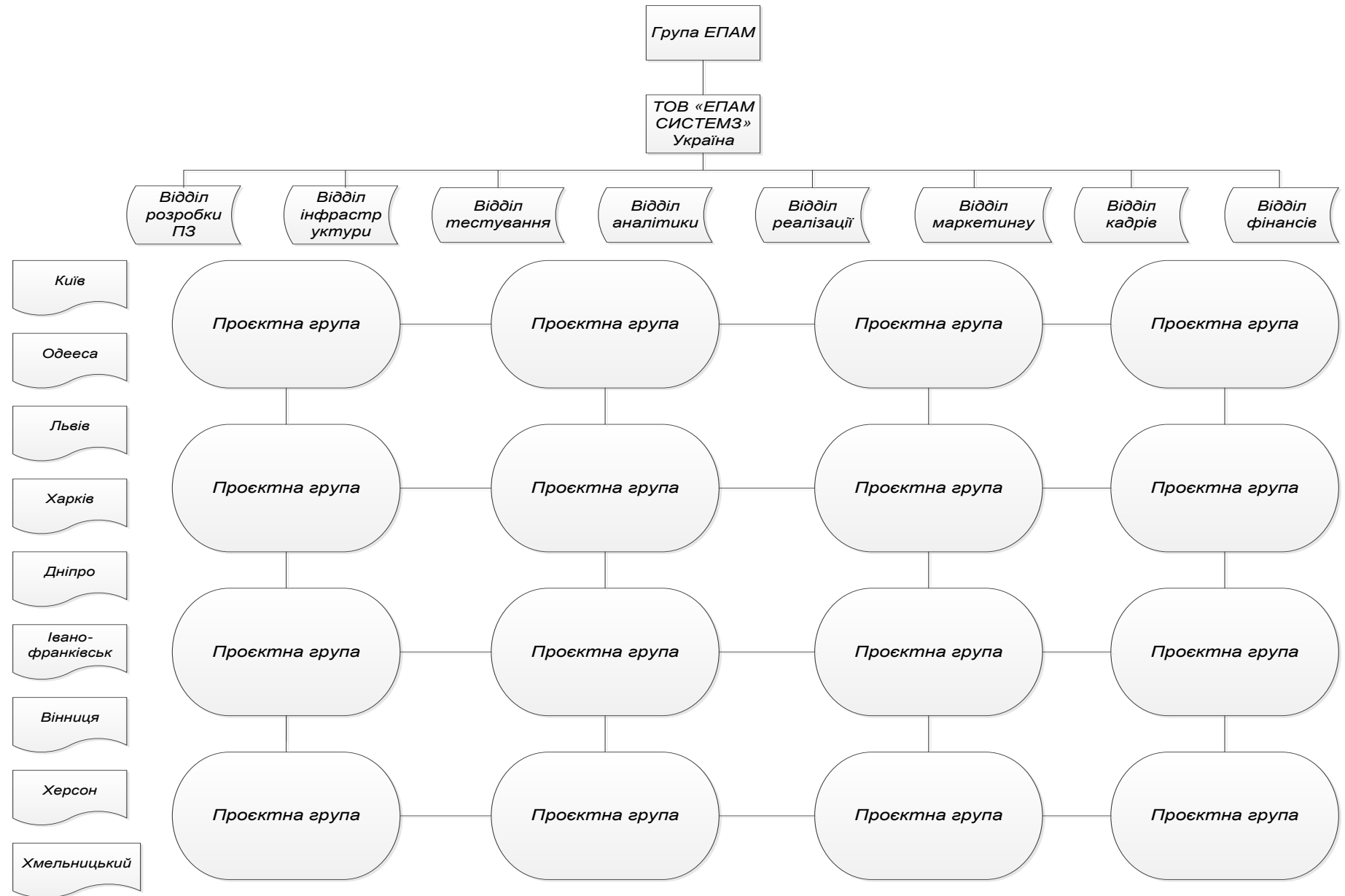

Рисунок 2.7 – Організаційна структура ТОВ «ЕПАМ СИСТЕМЗ»

функціонального підрозділу.

ТОВ «ЕПАМ СИСТЕМЗ» це велика компанія із певною структурою. Якщо під час роботи виникли сумніви, людина може піти до свого менеджера, той до свого. Таким чином вони разом вирішують питання. Коли є бажання і можна довго залишатись у зоні комфорту. Важливо відчувати цей момент і використати нові виклики для свого розвитку. На щастя, ЕПАМ – велика компанія, яка дає кожному можливість проявити себе і свої кращі якості.

До переваг такого типу організаційної структури можна віднести:

- високу оперативність реагування та сприйнятливості товариства до змін зовнішнього середовища;
- високий рівень адаптивності та гнучкості;
- оптимальний розподіл повноважень; відповідальності, підзвітності між функціональними та лінійними підрозділами.

До недоліків можна віднести:

- неточності в розставленні головних завдань між роботою над тимчасовим проектом і в постійно діючому підрозділі;
- загроза назрівання конфліктів між менеджерами проектів і керівництвом функціональних підрозділів;
- принцип подвійної підзвітності значною мірою ускладнює всю систему управління.

До основних структурних відділів товариства входять:

- відділ розробки програмного забезпечення – займається розробкою програмного забезпечення, яке використовується в компанії. Даний відділ має свої підрозділи;
- відділ інфраструктури – забезпечує функціонування всіх систем товариства. Він в своїй структурі має підрозділи мережевого адміністрування, системного адміністрування;
- відділ тестування – займається тестуванням програмного забезпечення, з метою забезпечення його належної якості;
- відділ аналітики – займається аналізом даних, щоб допомогти товариству

приймати обґрунтовані рішення;

- відділ реалізації – займається продажем продуктів або послуг товариства;
- відділ маркетингу – займається маркетингом продуктів або послуг компанії, дослідженням ринку споживачів;
- відділ кадрів – займається наймом нових спеціалістів та менеджментом персоналу;
- відділ фінансів – займається фінансовим менеджментом товариства.

В даній системі особливу увагу варто приділити відділу інфраструктури, що формує найбільше чинників успішного бізнесу шляхом автоматизації усіх завдань через ІТ. ІТ-реалізація відповідає через управління за використання мережі та операційних систем забезпечуючи комунікації між співробітниками ТОВ «ЕПАМ СИСТЕМЗ», спільність роботи на одній цілісній платформі.

Інфраструктура відноситься до апаратних компонентів, мережу, схеми та все інше обладнання, необхідне для функціонування ІТ-системи. Цей відділ виконує дві основні функції:

- функціональність - чи не найпомітніше завдання, яке виконує ІТ-відділ. Це стосується створення та обслуговування операційних програм, розвитку, захисту та зберігання даних організації, допомоги у використанні програмного забезпечення та управління даними.
- управління стосується реалізації операційних параметрів для бізнес-підрозділів та використання ІТ-систем, архітектури та зв'язку приватних осіб. Це частина загальноприйнятої ІТ-безпеки та страхування даних, за яке також відповідає ІТ-відділ.

В зв'язку із згаданими недоліками матричного типу організації товариства, в подальшому пропонується удосконалити систему управління товариства шляхом побудови комбінованої організаційної структури. Основною ознакою комбінованої організаційної структури організації є інтеграція в ній декількох організаційних типів. У ній присутні риси лінійного управління, функціональних взаємозв'язків, поділу служб за обраними критеріями, а також принцип подвійності підпорядкування. Комбінована організаційна структура дасть

можливість підвищити гнучкість товариства і його сприйнятливість до змін у мікро- та макро-середовища.

2.4 Висновки до розділу 2

ТОВ «ЕПАМ СИСТЕМЗ» є одним з провідних лідерів у сфері надання послуг з програмного забезпечення та консультування з питань інформатизації в Україні. Діяльність товариства характеризується застосуванням сучасних прийомів управління з максимальним орієнтиром на споживача та інтереси усіх учасників його діяльності.

Проаналізовано показники фінансово-господарської діяльності та окремих показники рентабельності ТОВ «ЕПАМ СИСТЕМЗ» за період 2020-2022 рр., що дало змогу зробити висновки про позитивні тенденції розвитку товариства в межах відповідного ринку. Тому усі подальші дослідження повинні бути спрямовані на розробку системи заходів, які будуть сприяти збереженню позицій товариства та його розвитку.

Аналіз організаційної структури товариства дав змогу визначити її матричний тип, описати переваги та недоліки такого управління. В якості удосконалення організаційної структури в подальшому запропоновано її поліпшення шляхом застосування комбінованого типу управління.

РОЗДІЛ 3 РОЗРОБКА СИСТЕМИ ПРАКТИЧНИХ РЕКОМЕНДАЦІЙ З ПОЛІПШЕННЯ СИСТЕМИ УПРАВЛІННЯ ОСНОВНИМИ ЗАСОБАМИ ТОВАРИСТВА З ОБМЕЖЕНОЮ ВІДПОВІДАЛЬНІСТЮ «ЕПАМ СИСТЕМЗ» ТА ЙОГО СИСТЕМИ МЕНЕДЖМЕНТУ

3.1 Обґрунтування вибору подальшої базової стратегії розвитку для товариства з обмеженою відповідальністю «ЕПАМ СИСТЕМЗ»

Сьогодні «ЕПАМ СИСТЕМЗ» є великим постачальником послуг в ІТ-сфері. Сьогодні це надання високоякісних послуг на глобальному рівні. Сьогодні «ЕПАМ СИСТЕМЗ» має офіси у понад 35 країнах світу. «ЕПАМ СИСТЕМЗ» розробляє цифрові продукти, поліпшують клієнтський досвід, надають послуги аналітики та обробки даних. «ЕПАМ СИСТЕМЗ» працює в широкому діапазоні галузей – фінансові послуги, охорона здоров'я, медіа, розваги, готельний бізнес. Нині «ЕПАМ СИСТЕМЗ» зростає, розширюється та надає високоякісні послуги, це провідний постачальник послуг з розробки програмного забезпечення та ІТ-консалтингу.

«ЕПАМ СИСТЕМЗ» має широке поле та диверсифіковану базу акціонерів.

Місією «ЕПАМ СИСТЕМЗ» є прагнення до передового лідерства з розробки програмного забезпечення, інноваційного розвитку та високоякісних послуг світового рівня. Основним засобом досягнення поставленої мети є застосування інноваційних технологій, забезпечення високого рівня якості, інвестицій у професійне навчання та особисте зростання співробітників.

Основними цінностями «ЕПАМ СИСТЕМЗ» є чесність, порядність, задоволеність, вдосконалення, спільна робота, соціальна відповідальність.

До основних конкурентних переваг «ЕПАМ СИСТЕМЗ» входить: надання комплексних рішень, багатогранність галузей, мультишорна модель доставки, інвестиції в інноваційну діяльність, навчання та розвиток, гнучкі методології та клієнтоорієнтований підхід, якість та чіткість забезпечення реалізації своїх рішень [50].

Крім того, «ЕПАМ СИСТЕМЗ» використовує унікальну бізнес-модель, що забезпечує надходження доходу шляхом: послуг з розробки програмного забезпечення; консалтингових послуг з питань цифрової трансформації; розробки програмних продуктів; розробки платформ для підтримки бізнес-операцій; інших додаткових послуг з дизайну, управління даними, мікросервісної архітектури.

Загалом «ЕПАМ СИСТЕМЗ» має диверсифіковані пропозиції орієнтовані на ефективність, інноваційність, якість.

Проведення SWOT-аналізу для ТОВ «ЕПАМ СИСТЕМЗ» дасть можливість виокремити цінну інформацію про сильні та слабкі сторони товариства, його можливості та загрози. Такий аналіз дозволить оцінити поточний та перспективний потенціал товариства, допомогти прийняти рішення про інвестиційні проєкти та ділові стосунки.

Сильні сторони ТОВ «ЕПАМ СИСТЕМЗ» дозволяють товариству досягти успіху та утримувати конкурентні переваги на ринку:

- потужна клієнтська база (різні галузі, понад 2000 клієнтів);
- застосування глобальної моделі доставки (економічно ефективні та якісні послуги);
- зосередження на інноваціях (інвестиції в дослідження та розробки);
- залучення та утримання талантів (підвищення кваліфікації та саморозвитку);
- диверсифікація в одержанні доходів (різноманітність розробок).

Слабкі сторони ТОВ «ЕПАМ СИСТЕМЗ» обмежують розвиток та зростання і можуть вплинути на його конкурентні переваги:

- залежність доходу від ключових клієнтів;
- вплив коливання курсу валют;
- обмежена регіональна присутність;
- висока плинність кадрів;
- залежність від основних технологічних партнерів.

Можливості ТОВ «ЕПАМ СИСТЕМЗ» можуть стати поштовхом до розширення та розвитку бізнесу:

- зростання попиту на цифрові послуги;
- можливість поглинути менші компанії;
- можливість виходу на нові географічні регіони;
- застосування хмарних технологій для розширення бізнесу;
- налагодження партнерських відносин.

Загрози ТОВ «ЕПАМ СИСТЕМЗ» можуть негативно вплинути на розвиток та обсяги прибутків в перспективах:

- високий рівень конкуренції;
- мінливість ринкових тенденцій;
- глобальна криза та економічний спад;
- втрата ключових клієнтів.

Рисунок 3.1 – Матриця факторів, що характеризують внутрішнє та зовнішнє середовище господарювання ТОВ «ЕПАМ СИСТЕМЗ»

Незважаючи на те, що товариство має ряд слабких місць, ТОВ «ЕПАМ СИСТЕМЗ» регулярно вживає заходів для їх пом'якшення шляхом використання своїх сильних сторін. Проте, товариство повинне бути пильним та враховувати усі зміни ринку, що постійно знаходяться в динаміці, аби зберегти свої конкурентні переваги.

Своїми можливостями ТОВ «ЕПАМ СИСТЕМЗ» може скористатися аби зміцнити свої ринкові позиції, збільшити доходи та завоювати нових клієнтів. Товариству варто зосередитися на своїх сильних сторонах, з метою щоб скористатися своїми можливостями та подолати слабкі сторони, загрози і отримати довгострокові переваги та успіх.

ТОВ «ЕПАМ СИСТЕМЗ» повинне слідкувати і моніторити загрози, а також впровадити стратегію подальшого розвитку з орієнтиром на пом'якшення впливу загроз. Особливу увагу необхідно зосередити на інвестиціях в наукові дослідження, розробки, впровадження ринкових тенденцій. ТОВ «ЕПАМ СИСТЕМЗ» варто приділяти більше уваги кібербезпеці, регулярно оновлювати протоколи роботи, гарантувати безпеку даних клієнтів.

Загалом можна дійти висновку, що товариство має потужну базу, але й певні проблеми. Консалтингові послуги, розробка програмного забезпечення та множинність клієнтів є перевагами, але поряд із цим є обмеженість, що зумовлена наявністю кількох ключових клієнтів, які визначають подальші перспективи розвитку ТОВ «ЕПАМ СИСТЕМЗ». Товариство має широкі можливості для розвитку, виходу на нові ринки, зростання попиту на послуги, але високий рівень конкуренції в галузі є загрозою для довгострокових перспектив розвитку.

Відповідно для ТОВ «ЕПАМ СИСТЕМЗ» пропонується:

- застосувати диверсифікацію своїх послуг шляхом застосування штучного інтелекту та блокчейну для максимізації сильних сторін та застосування можливостей;
- активні інвестиції у кадровий персонал, його мотивацію, утримання;
- зосередити увагу на гнучкості та ефективності наданих послуг та задоволення потреб споживачів;

- з метою пом'якшення слабких сторін та зменшення впливу загроз, створювати можливості для підвищення кваліфікації персоналу, розширення кола клієнтів.

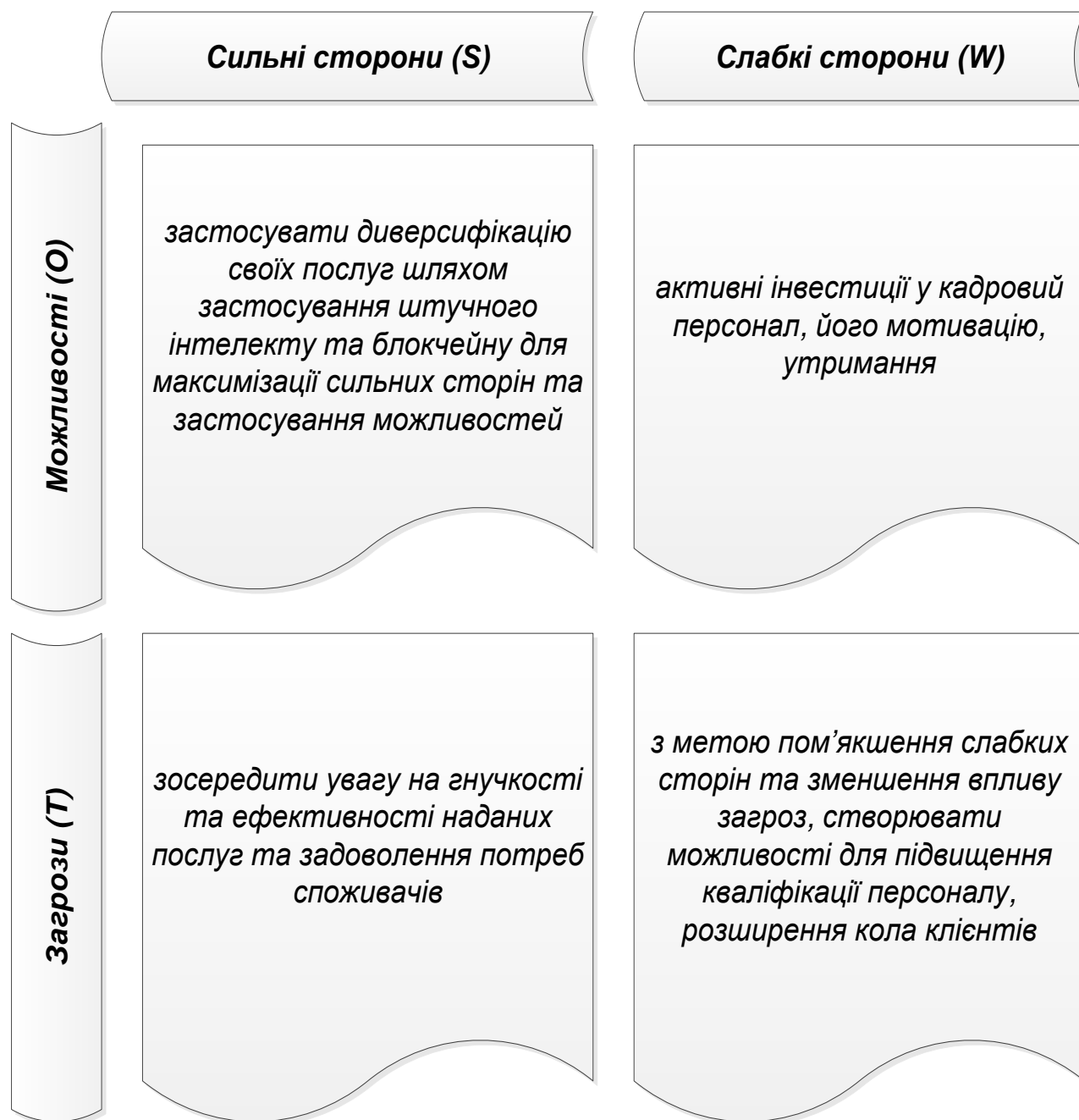

Рисунок 3.2 – Результати SWOT-аналізу ТОВ «ЕПАМ СИСТЕМЗ»

Відповідно до конкурентних позицій товариства пропонуємо для подальшого розвитку обрати наступальну стратегію розвитку. Тобто стратегію, яку обирають підприємства-лідери [51].

Ця стратегія для аналізованого товариства повинна базуватися на фокусуванні (стратегія сил Портера) потреб окремого сегмента. Метою такого підходу є задовольнити потреби споживачів краще ніж конкуренти.

В даному випадку ця стратегія повинна опиратися на розфокусування лідерства за витратами. Тут важливо для себе вирішити який тип відповідних переваг товариство може забезпечити для своїх продуктів і в якій сфері це можливо максимально ефективно реалізувати. Оскільки товариство тривалий період є лідером на ринку в галузі ІТ-технологій, то повинно прагнути забезпечити собі якомога більше переваг у всіх ланках ланцюга формування вартості продукту.

Відповідно до структури аналізу конкурентної інтенсивності та привабливості галузі (П'ять сил Портера) для ТОВ «ЕПАМ СИСТЕМЗ» характерно:

- загроза появи нових учасників;
- загроза заміщення асортименту товарів та послуг;
- переговорна сила клієнтів;
- переговорна сила постачальників;
- напруженість конкурентного середовища.

Щодо конкурентного середовища ТОВ «ЕПАМ СИСТЕМЗ», то частка ринку товариства зростає, а прибутки збільшуються; бренд упізнаний і має позитивну репутацію, гнучкість, клієнтоорієнтованість; ціни конкурентоспроможні; диверсифікація послуг – врахування індивідуальних вимог клієнтів, інноваційні лабораторії, дизайнерські послуги.

Існує висока загроза заміщення товарів, що вплине на прибуток товариства. Альтернативні продукти та послуги можуть замінити пропозиції компанії. Особлива загроза з боку новітніх нетрадиційних способів розробки програмного забезпечення та створення безкодових платформ. Товариство постійно враховує тенденції ринку, а також, зберігає лідерські позиції, впроваджуючи інновації.

Клієнти безпосередньо впливають на ціну та якість продукції товариства. Кілька потужних клієнтів ТОВ «ЕПАМ СИСТЕМЗ» мають значну переговорну

силу завдяки ваги доходів у товариство. Разом із тим, репутація постачальника високоякісних програмних рішень та великі інвестиції в інноваційний розвиток дають можливість пом'якшити переговорні процеси. Але фактор переговорної сили клієнтів не можна залишати поза увагою.

Щодо постачальників, то загроза прямого об'єднання постачальників ТОВ «ЕПАМ СИСТЕМЗ» на сьогодні низька. Концентрація постачальників також низька, оскільки їх досить багато. ТОВ «ЕПАМ СИСТЕМЗ» є габаритним клієнтом для постачальників. Зниження доходів ТОВ «ЕПАМ СИСТЕМЗ» - зниження доходів постачальників. Витрати на перехід для постачальників високі, а товариство повинне гарантувати якість продукції. Рівень переговорної сили постачальників низький, але з метою своєчасної поставки якісної продукції відносини із постачальниками повинні бути добрими та сталими.

Порушити існуючу ситуацію ринку можуть конкуренти. Масштаби товариства є великою перевагою, що сприяють економії витрат на побудові інфраструктури та центрів обробки даних. Новим учасникам ринку може бути важко залучити до своїх команд висококваліфікованих фахівців, які забезпечать відповідну експертизу якості. Нові учасники також можуть не мати досвіду в нормативно-правових рамках галузі ІТ, яким володіє ТОВ «ЕПАМ СИСТЕМЗ». Крім того, перед новими учасниками також стоїть питання формування сприйняття власного бренду. Проте, всі ці фактори не є підставою знизити інтенсивність досліджень ринку, впровадження інноваційних підходів та підтримки ідентичності власного бренду. Нехтувати появою конкурентів не можна!

Проведений аналіз підкреслює важливість стратегічного планування та постійних інноваційних заходів з метою утримання ринкових конкурентних позицій та зростання прибутку.

ТОВ «ЕПАМ СИСТЕМЗ» продовжує досягати ефективності своєї роботи в галузі ІТ, але необхідним є безперервна адаптація до динамічного ринку аби забезпечити свій успіх в перспективі.

3.2 Розробка системи заходів спрямованих на удосконалення організаційної структури товариства з обмеженою відповідальністю «ЕПАМ СИСТЕМЗ»

Як уже зазначалося вище, ТОВ «ЕПАМ СИСТЕМЗ» налічує в Україні 11 офісів. В межах системи заходів спрямованих на удосконалення організаційної структури товариства пропонується створення окремого R&D-відділу – Automotive & Embedded lab. Для цього відділу передбачається два керівника, які управлятимуть командою з 25 фахівців. Пропозиція щодо створення такого відділу пов'язана із тим, що клієнти звертаються до товариства не лише за виконанням певних проєктів, а з питань експертизи та готових рішень. Тому необхідними є центри з досліджень та розробки продуктів й технологій, які будуть необхідні споживачам завтра.

R&D-відділ буде працювати над програмним забезпеченням для автомобільної галузі, а саме над програмою з відкритим кодом – віртуалізованим середовищем, яке підвищуватиме рівень безпеки, надійності, продуктивності апаратної роботи. Крім того, до компетентності відділу буде входити розробка відкритої платформи для розробників автомобільного програмного забезпечення. Вона дозволить вбудовувати у авто універсальні сервіси як додаток на смартфон. Такі заходи будуть позиціонувати ТОВ «ЕПАМ СИСТЕМЗ» як лідера з мобільності.

Крім того, з метою розширення можливостей застосування хмарних технологій та допомоги постійним клієнтам масштабувати їх хмарні розробки та вирішувати складні бізнес-завдання за допомогою штучного інтелекту, ТОВ «ЕПАМ СИСТЕМЗ» повинне підписати угоду про стратегічну співпрацю з AWS (Amazon Web Services).

Така угода буде націлена на прискорення модернізації, впровадження хмарної архітектури та застосування штучного інтелекту, а також передової аналітики для побудови цінності для споживачів у пріоритетних галузях, включаючи охорону здоров'я, медико-біологічні науки, фінансові послуги,

страхування, енергетику та ігри.

Організаційна структура запропонованого відділу та кооперації для ТОВ «ЕПАМ СИСТЕМЗ» подана на рисунку 3.3.

Сьогодні хмарна трансформація є життєво необхідною для досягнення успіху в бізнес-процесах. Більшість організацій стикаються з проблемами в менеджменті складністю хмарних операцій. ТОВ «ЕПАМ СИСТЕМЗ» має значний досвід у сфері інжинірингу, консалтингу та розробки програмного забезпечення у поєднанні з рішеннями AWS, щоб допомогти споживачам впроваджувати складні хмарні технології та підвищувати рівень власних можливостей з більшою адаптованістю, ефективністю та оперативністю для досягнення максимальних результатів у власних бізнес-процесах [53].

Щоб допомогти організаціям підвищити ефективність та перейти на хмарні технології, ТОВ «ЕПАМ СИСТЕМЗ» створить нові пропозиції та продукти для підтримки бізнес-процесів та платформ даних на базі AWS, а також підвищить можливості штучного інтелекту та автоматизації.

Таким чином організації зможуть трансформуватися в адаптивні, хмарні технології та підвищити свою конкурентоспроможність в цифровому просторі, що швидко розвивається. До складу цього відділу увійдуть провідні експерти-консультанти, дизайнери та інженери ТОВ «ЕПАМ СИСТЕМЗ» з великим досвідом роботи. В рамках цієї угоди ТОВ «ЕПАМ СИСТЕМЗ» створить спеціальний Центр передового досвіду AWS, що буде базуватися на більш ніж 150 сертифікованих експертах. Це оптимізує процес створення інфраструктури, додатків та бізнес-платформ для споживачів, разом із тим знизить бізнес-ризик.

Такі технології сьогодні дозволятимуть усувати адміністративні помилки та прискорять процес прийняття управлінських рішень на основі баз даних у підключеній мережі постачальників і платників.

Розширена співпраця між ТОВ «ЕПАМ СИСТЕМЗ» та AWS дозволить пропонувати більш надійні рішення, використовувати передові хмарні можливості. Така співпраця добре вплине на місію товариства зі створення безперешкодної системи охорони здоров'я з підвищенням рівня ефективності, що

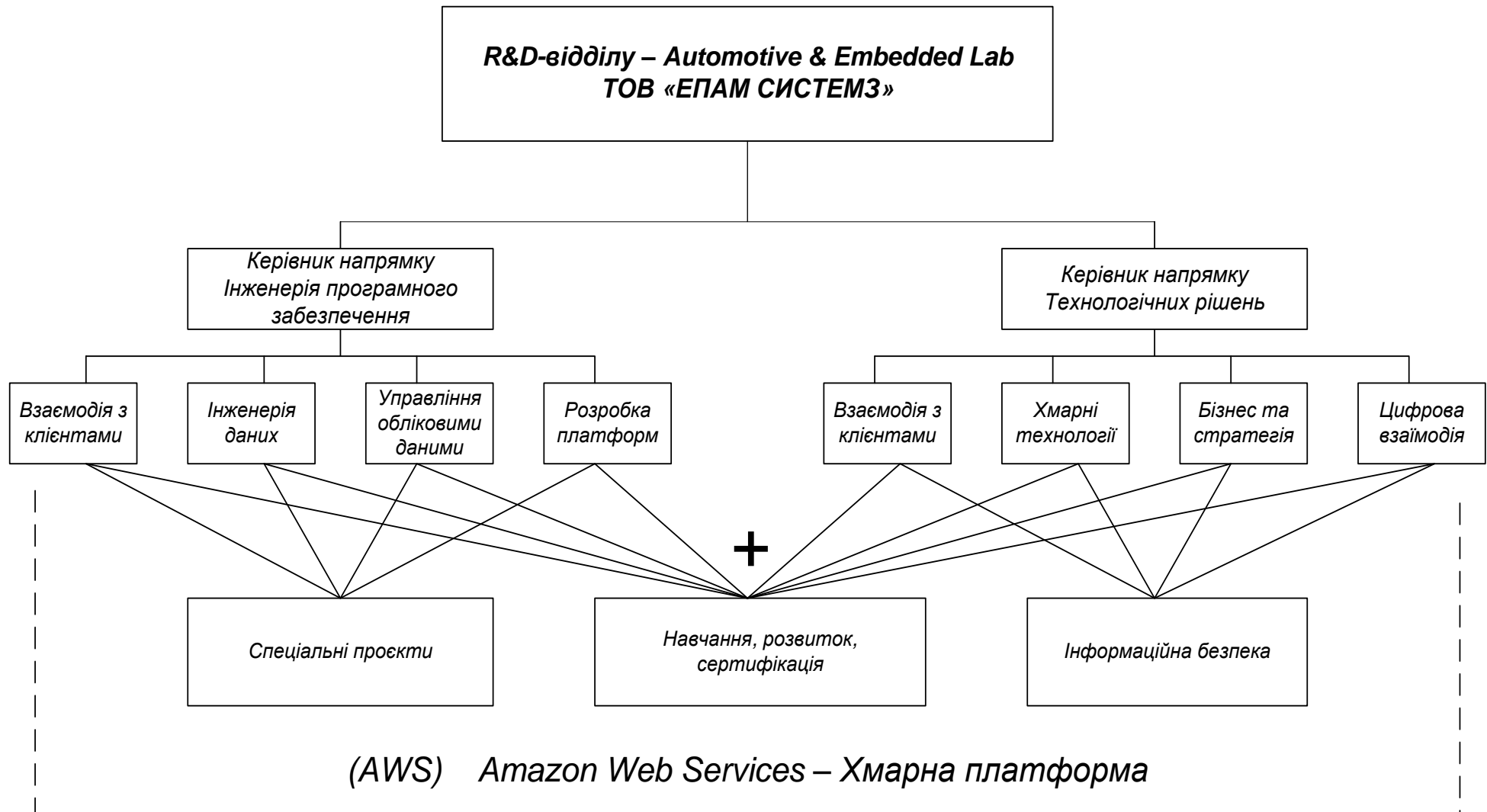

Рисунок 3.3 – Організаційна структура запропонованого R&D-відділу та кооперації для ТОВ «ЕПАМ СИСТЕМЗ»

принесе користь як постачальникам, платникам, так і споживачам.

Разом ТОВ «ЕПАМ СИСТЕМЗ» в кооперації з AWS зможе допомогти споживачам ще більше удосконалити свій бізнес, додатки та програмне забезпечення, щоб стати оперативнішими та ефективнішими.

Крім того, ТОВ «ЕПАМ СИСТЕМЗ» може зміцнити довіру споживачів за допомогою ініціативи з навчання та сертифікації AWS. Товариство може інвестувати в навчання та сертифікацію AWS для своєї основної робочої сили інженерів. Вимогою AWS є аби інженери ТОВ «ЕПАМ СИСТЕМЗ» пройшли сертифікацію професійного рівня, перш ніж доєднаються до партнерської програми AWS Partner Program, котра дозволяє організаціям виробити відмінні архітектурні звички, знизити рівень ризиків та оперативніше реагувати на зміни, котрі мають вплив на дизайн, застосування додатків та робочі навантаження. Сертифікація інженерів не лише забезпечить високий рівень експертизи ТОВ «ЕПАМ СИСТЕМЗ» у сфері рішень AWS, але й допоможе товариству зарекомендувати себе як лідера в галузі.

Підвищення кваліфікації інженерів ТОВ «ЕПАМ СИСТЕМЗ» з AWS Training and Certification пропонується у Східній Європі, США та Китаї. Інженери та архітектори матимуть можливість взяти участь у приватній віртуальній навчальній програмі, побудованій та проведеній експертами AWS. Завдяки такій ініціативі AWS ТОВ «ЕПАМ СИСТЕМЗ» зможе надавати більш динамічні та якісні послуги, разом із тим підвищуючи довіру та впевненість споживачів.

Програма підвищення кваліфікації буде повністю узгоджена з керівниками AWS та розроблена з максимальним врахуванням потреб споживачів ТОВ «ЕПАМ СИСТЕМЗ». Дистанційна форма сертифікації дозволить інженерам ТОВ «ЕПАМ СИСТЕМЗ» відвідувати навчальні заняття без переривання обслуговування. Застосування спеціально розроблених індивідуальних навчальних сесій та цифрових навчальних модулів дасть змогу досягти загального успіху.

Шляхом запропонованої кооперації ТОВ «ЕПАМ СИСТЕМЗ» зможе надавати послуги, які будуть відповідати чітким стандартам якості та найкращим

практикам AWS. Вклавши інвестиції в акредитацію AWS для своїх працівників, товариство зможе надавати своїм споживачам найсучасніші хмарні рішення.

3.3 Розробка системи заходів спрямованих на покращення ефективності управління основними засобами для товариства з обмеженою відповідальністю «ЕПАМ СИСТЕМЗ»

З метою підвищення ефективності застосування основних засобів та одержання бажаних результатів у діяльності ТОВ «ЕПАМ СИСТЕМЗ» повинно розробити практичні напрямки, спрямовані на покращення застосування своїх основних засобів, реальне застосування яких дасть можливість використовувати наявні в товариства резерви підвищення рівня їх ефективності, а крім того визначити основні фактори, котрі сприятимуть цьому. Загальну сукупність напрямків покращення застосування основних засобів ТОВ «ЕПАМ СИСТЕМЗ» можна поділити на такі групи [54]:

- технічне покращення засобів праці, яке передбачатиме: технічне переозброєння основі комплексної автоматизації та впровадження гнучких виробничих систем; заміну зношеної техніки, модернізацію основних засобів; автоматизацію допоміжних та обслуговуючих процесів; розвиток винахідництва та раціоналізаторства.

- збільшення корисного часу роботи основних засобів шляхом: ліквідації незадіяних основних засобів; скорочення терміну ремонтних робіт; зниження тривалості простоїв основних засобів.

- поліпшення організації та менеджменту виробничого процесу надання послуг: прискорення забезпечення проєктної продуктивності введених в використання основних засобів; введення наукової організації праці та надання послуг; поліпшення забезпечення матеріально-технічними ресурсами; вдосконалення менеджменту виробництва на основі сучасних ІТ-технологій; підвищення матеріальної стимуляції працівників, що сприяє покращенню рівня ефективності виробництва.

Однією з основних ознак покращення рівня ефективного використання основних засобів ТОВ «ЕПАМ СИСТЕМЗ» є збільшення обсягів наданих ним послуг. Практичне використання реалізації функцій менеджменту здійснюється за допомогою системи методів адміністрування. Привести в дію організовану систему менеджменту, з метою одержання запланованого результату, можна лише шляхом впливу на неї апарату управління. Під час цього необхідні конкретні інструменти погодженого впливу, які й забезпечать досягнення поставлених цілей ТОВ «ЕПАМ СИСТЕМЗ».

Аби використання основних засобів на ТОВ «ЕПАМ СИСТЕМЗ» було дійсно економічно ефективним та обґрунтованим, необхідно не лише стежити за їх технічним станом, а й запрошувати фахівців для проведення складних ремонтних робіт; вивчати ринки виробництва; запрошувати спеціалістів маркетингового підрозділу; підвищувати рівень спеціалізації надання послуг.

Резерви ефективного використання основних виробничих засобів на ТОВ «ЕПАМ СИСТЕМЗ» полягають в покращенні їхньої структури: забезпечення оптимального співвідношення між кількістю виробничих і невиробничих засобів, активних і пасивних.

Усі напрямки підвищення ефективності застосування основних засобів на ТОВ «ЕПАМ СИСТЕМЗ» можна зосередити у двох напрямках: інтенсивні (скорочення простоїв виробничих місць, шляхом своєчасного забезпечення завдань) та екстенсивні (підвищення технологічності процесів надання послуг, скорочення тривалості виробничого циклу, використання прогресивних форм управління, покращення кваліфікації персоналу).

Для ТОВ «ЕПАМ СИСТЕМЗ» ефективний економічний розвиток головним чином залежить від процесу покращення застосування та відтворення його основних засобів.

Основними практичними заходами це буде для ТОВ «ЕПАМ СИСТЕМЗ»:

- ліквідація недіючого устаткування, шляхом виведення його з експлуатації, зниження кількості зайвого і непродуктивного обладнання, а також введення в експлуатацію придбаного, але ще невстановленого обладнання;

- покращення екстенсивного завантаження, що можна досягнути за рахунок підвищення коефіцієнта змінності роботи обладнання та скорочення часу на простоїв;
- правильне використання внутрішніх організаційних резервів товариства;
- підвищення якості робіт з ремонту основних засобів та технічного рівня їх забезпеченості;
- поліпшення організації та менеджменту виробництва на ТОВ «ЕПАМ СИСТЕМЗ»;
- удосконалення технологічності основних засобів товариства;
- застосування сучасних напрямів відтворення основних засобів товариства шляхом їх реконструкції, технічного переоснащення, модернізації;
- введення додаткового обладнання;
- поліпшення системи амортизації основних засобів товариства.

Аналіз теоретичних аспектів менеджменту та використання основних засобів дав змогу стверджувати, що вони є основною частиною матеріально-технічної бази ТОВ «ЕПАМ СИСТЕМЗ». Тому зростання ефективності використання основних засобів дає змогу збільшити економічний потенціал і виробничі можливості товариства, підвищити рівень технічності виробництва та надання послуг, підвищити темпи виробництва, що сприятиме вдосконаленню конкурентних позицій ТОВ «ЕПАМ СИСТЕМЗ».

Розв'язання завдання підвищення рівня ефективності управління основними засобами і потужностями ТОВ «ЕПАМ СИСТЕМЗ» означатиме збільшення кількості наданих послуг, підвищення їх якості, зниження собівартості послуги і виробничої діяльності загалом, розвитку та зростання потенціалу. Удосконалення структури основних засобів, балансу виробничих потужностей ТОВ «ЕПАМ СИСТЕМЗ» призведе до зниження витрат товариства на їх екстенсивне збільшення за умов зміни обсягів і номенклатури послуг. Це в свою чергу значною мірою сприятиме підвищенню коефіцієнта оборотності товариства, що забезпечить скорочення розриву між фізичним і матеріальним зношенням основних засобів, прискоренню темпів їх оновлення та відтворення.

За результатами проведеного аналізу основних засобів на ТОВ «ЕПАМ СИСТЕМЗ» можна визначити дві групи чинників, що впливають на рівень ефективності застосування основних засобів [55]:

технічні – це всі можливі якісні та кількісні чинники, безпосередньо впливаючі на основні засоби. До цих чинників підвищення ефективності застосування основних засобів можна віднести: інноваційність основних засобів, ступінь їх фізичного та морального зношення, технічне переозброєння збільшення кількості основних засобів; покращення чи заміна технології надання послуг;

управлінські чинники – це діяльність адміністративного апарату, що направлена на максимально ефективно застосування основних засобів. До них відносять: кваліфікаційний рівень персоналу, впровадження мотиваційної системи персоналу; удосконалення технології надання послуг товариством.

Згадані чинники дозволяють підвищити ефективність управління основними засобами ТОВ «ЕПАМ СИСТЕМЗ». Володіючи основними засобами, ТОВ «ЕПАМ СИСТЕМЗ» повинне не лише прагнути їх модернізувати, а й максимально ефективно застосовувати те, що є, особливо в реальних умовах обмеженості фінансів і виробничих інвестицій.

Одним із практичних заходів з підвищення управління основними засобами на ТОВ «ЕПАМ СИСТЕМЗ» є цифрова трансформація, котра є фундаментом якісного покращення виробничих процесів товариства. Комплексний підхід до цифрової трансформації ТОВ «ЕПАМ СИСТЕМЗ» за рахунок об'єднання технологічних рішень у структуру та процеси товариства дає можливість створювати нові, а також значною мірою підвищувати ефективність існуючих бізнес-процесів використання основних засобів. При цьому базою цього покращення є інноваційна діяльність. Цифровізація практично реалізується у вигляді розробки та впровадження інноваційних цифрових технологій на безперервній основі, а також створення відповідних правових, соціально-економічних, управлінських та інших умов трансформації товариства.

Процес цифровізації на ТОВ «ЕПАМ СИСТЕМЗ» в напрямі підвищення ефективності її функціонування на підприємстві дає змогу [56]:

- 1) забезпечити функціональний взаємозв'язок цілей і завдань менеджменту різних рівнях товариства;
- 2) забезпечити раціональну технічну підтримку менеджменту;
- 3) безперервно оновлювати інформаційні ресурси товариства;
- 4) встановити правила і положення, що регламентують порядок діяльності та мотивацію працівників товариства;
- 5) впроваджувати передові засоби та методи менеджменту;
- 6) своєчасно підбирати та готувати кадри;
- 7) організовувати зворотній зв'язок між суб'єктом менеджменту та об'єктами комп'ютеризації.

З метою забезпечення ефективності змін в ІТ-інфраструктурі та в бізнес-середовищі ТОВ «ЕПАМ СИСТЕМЗ» необхідна координація цифрової трансформації на стратегічному рівні, котра зосереджується на перетворенні продуктів, послуг, процесів та організаційних компонентів за рахунок упровадження інформаційних технологій.

На рисунку 3.4 подано загальний план практичних заходів із підвищення ефективності управління основними засобами на ТОВ «ЕПАМ СИСТЕМЗ».

З метою оцінювання економічної ефективності запропонованих рекомендації зведемо їх до таблиці 3.1.

Таблиця 3.1 - Загальний план практичних заходів із підвищення ефективності управління основними засобами на ТОВ «ЕПАМ СИСТЕМЗ»

Найменування заходу, його зміст	Виконавці	Термін виконання	Витрати, грн	Економічний ефект, грн
Активні інвестиції в інноваційну діяльність товариства	Директор групи	1 рік	7450000	16000000
Ліквідація основних засобів, які є поза використанням	Керівники відділів	6 місяців	45000	1200000
Максимальна цифровізація системи управління	Керівник відділу розробки ПЗ	1 рік	230000	1100000
Підвищення кваліфікації працівників	Керівник відділу кадрів	6 місяців	600000	900000
Всього			8730000	19200000

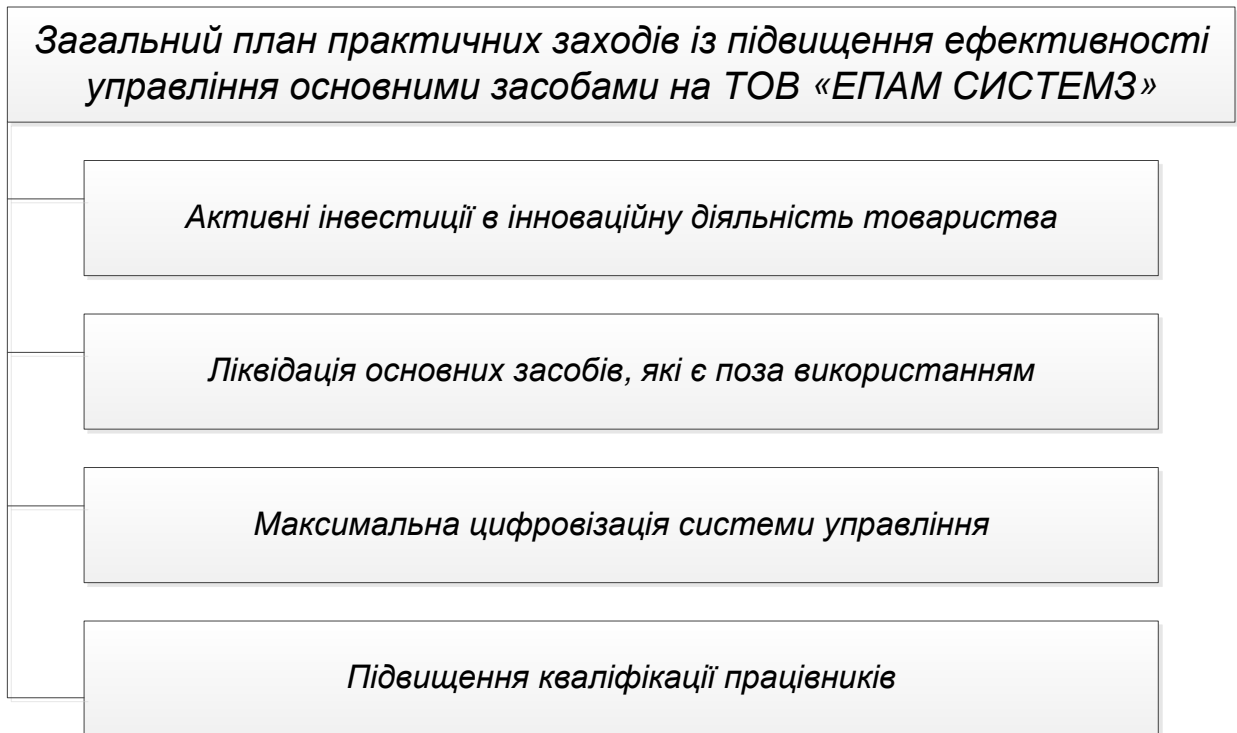

Рисунок 3.4 – Загальний план практичних заходів із підвищення ефективності управління основними засобами на ТОВ «ЕПАМ СИСТЕМЗ»

Економічний ефект від впровадження запропонованих рекомендацій для ТОВ «ЕПАМ СИСТЕМЗ» розрахуємо з міркувань ефективності протягом першого року впровадження. В такому випадку рівень доходності D витрат складатиме [57]:

$$D = \frac{E_{\phi}}{B} = \frac{19200000}{8730000} = 2,19, \quad (3.1)$$

де E_{ϕ} – величина прогнозованого економічного ефекту від впровадження заходів, грн; B – загальна величина витрат на впровадження запропонованих рекомендацій, грн.

Період окупності ПО витрат на реалізацію запропонованих рекомендацій розраховується за формулою [57]:

$$ПО = \frac{B}{E_{\phi}} = \frac{8730000}{19200000} = 0,47 \text{ року.} \quad (3.2)$$

Впровадження запропонованих рекомендацій можна вважати економічно вигідним, якщо оскільки $ПО=0,47$ року $\leq (3...5)$.

Невід'ємним чинником конкурентних переваг ТОВ «ЕПАМ СИСТЕМЗ» є менеджмент ефективності використання основних його засобів, тобто здатність товариства до оперативної перебудови управлінського впливу, прийняття та реалізації адаптивних до сформованих економічних обставин рішень щодо менеджменту процесу оцінювання основних засобів товариства. Це необхідно для підтримки інноваційної активності ТОВ «ЕПАМ СИСТЕМЗ».

З метою визначення найбільш обґрунтованого порядку прийняття управлінського рішення, робота з менеджменту ефективності використання основних засобів повинна здійснюватися систематично та безперервно, саме з метою покращення діяльності щодо управління ефективністю використання основних засобів.

3.4 Факторне моделювання рентабельності основних засобів ТОВ «ЕПАМ СИСТЕМЗ»

Наявність прибутку ТОВ «ЕПАМ СИСТЕМЗ» не завжди дає можливість побачити загальну картину ефективності роботи товариства. Для формування більш точного висновку, аналізують відносний показник, який показує ефективність конкретних ресурсів.

Робота ТОВ «ЕПАМ СИСТЕМЗ» повністю залежить від ефективності використання на ньому основних засобів, тому з метою підвищення ефективності діяльності потрібно проаналізувати саме рентабельність основних засобів.

Цей аналіз дасть змогу отримати інформацію про те, яка частка чистого доходу ТОВ «ЕПАМ СИСТЕМЗ» припадає на одиницю вартості основних засобів товариства.

Рентабельність основних засобів – характеризує прибутковість використання основних засобів. Рентабельність основних засобів розраховується шляхом ділення величини чистого прибутку (ЧП) на вартість основних засобів

(ОЗ). Детермінована факторна модель матиме вигляд [58]:

$$R = \frac{\text{ЧП}}{\text{ОЗ}} \cdot 100\%. \quad (3.3)$$

Вихідні дані для факторного аналізу рентабельності основних засобів ТОВ «ЕПАМ СИСТЕМЗ» подано в таблиці 3.2. За попередній період приймаємо дані показників за 2021 рік. В якості звітнього періоду – 2022 року.

Таблиця 3.2 – Вихідні дані для факторного аналізу рентабельності основних засобів ТОВ «ЕПАМ СИСТЕМЗ»

	Попередній період (2021)	Звітний період (2022)	Відхилення	
			Абсолютне	Відносне, %
Чистий прибуток, тис. грн.	1198502	3443159	2244657	187,29
Вартість основних засобів, тис. грн.	1190813	825231	-365582	-30,7
Рентабельність основних засобів, %	100,65	417,24	316,59	314,56

Розрахунок впливу факторних показників на результуючий проводимо методом відносних різниць:

- зміна чистого прибутку ЧП :

$$\Delta R(\text{ЧП}) = \frac{3443159 - 1198502}{1190813} \cdot 100\% = 188,49\%.$$

- зміна вартості основних засобів ОЗ:

$$\Delta R(\text{ОЗ}) = \frac{1198502}{1190813 - 825231} \cdot 100\% = 126,07\%.$$

Баланс відхилень: $188,49 + 126,07 = 314,56\%$.

Моделювання чутливості рентабельності основних засобів ТОВ «ЕПАМ

СИСТЕМЗ» від зміни величини чистого прибутку товариства подано на рисунку 3.5.

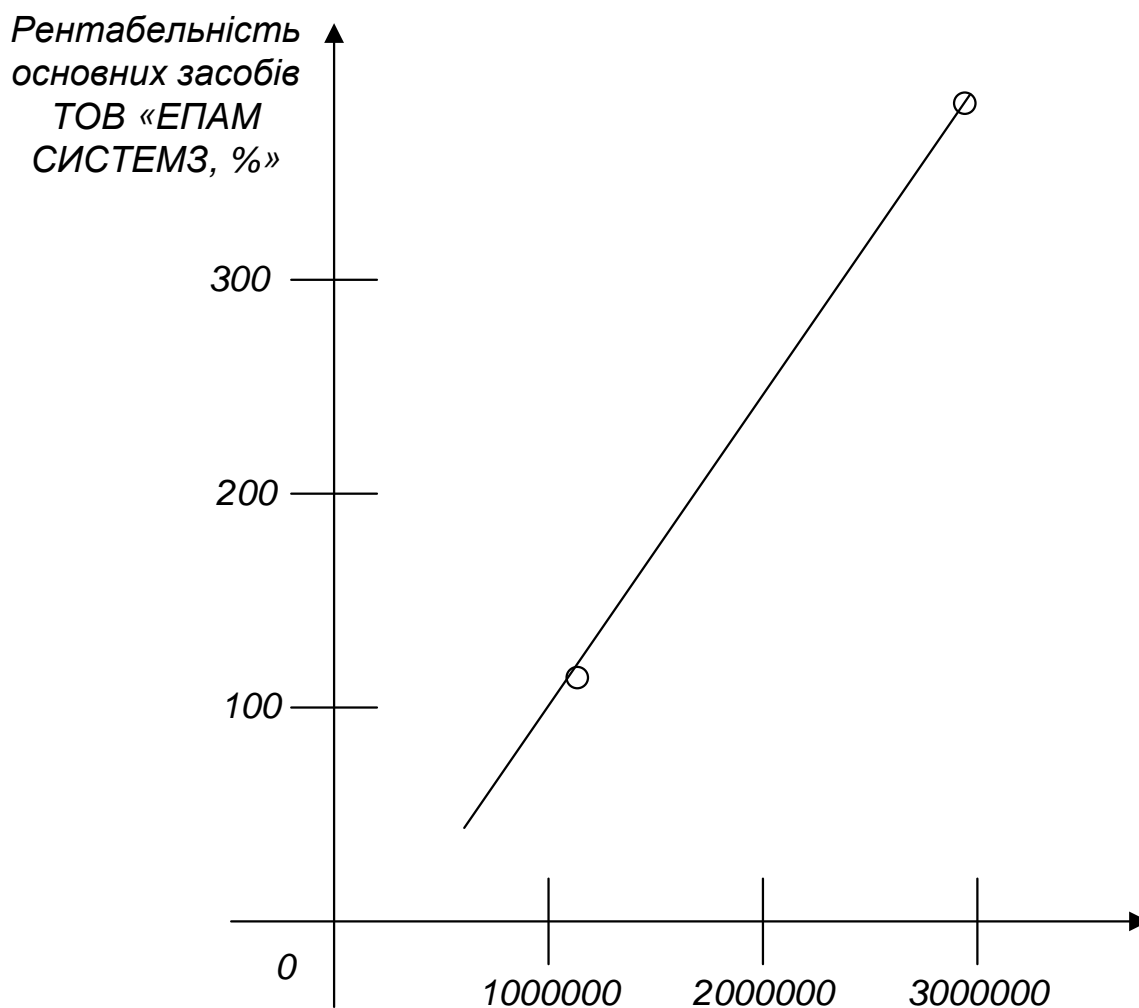

Рисунок 3.5 – Моделювання чутливості рентабельності основних засобів ТОВ «ЕПАМ СИСТЕМЗ» залежно від зміни величини чистого прибутку товариства

Факторний аналіз дає можливість не тільки з'ясувати вплив факторів на відхилення узагальнюючого відносного показника рентабельності основних засобів товариства, а й керувати факторами, що його визначають. Шляхом імітаційного моделювання різних ситуацій можна передбачити оптимальне співвідношення факторних показників та результуючого показника.

3.5 Висновки до розділу 3

Проаналізовано слабкі, сильні сторони товариства, його можливості та загрози, на основі якого для ТОВ «ЕПАМ СИСТЕМЗ» запропоновано подальшу стратегію розвитку – наступальну стратегію підприємства лідера в галузі.

Встановлено, що невід’ємним чинником конкурентних переваг ТОВ «ЕПАМ СИСТЕМЗ» є менеджмент ефективності використання основних його засобів, тобто здатність товариства до оперативної перебудови управлінського впливу, прийняття та реалізації адаптивних до сформованих економічних обставин рішень щодо менеджменту процесу оцінювання основних засобів товариства. В зв'язку із цим розроблено ряд практичних рекомендацій із підвищення ефективності управління основними засобами товариства.

Проведено факторний аналіз, який дав можливість не тільки з’ясувати вплив факторів на відхилення узагальнюючого відносного показника рентабельності основних засобів товариства, а й керувати факторами, що його визначають. Шляхом імітаційного моделювання різних ситуацій можна передбачити оптимальне співвідношення факторних показників та результуючого показника.

ВИСНОВКИ

Проаналізовано значення та необхідність забезпечення сучасного підприємства основними засоби. В результаті чого з'ясовано, що основні засоби є матеріальною основою виробничої діяльності, вони визначають технічний стан підприємства, його економічний потенціал. Їх ефективне використання можливе за умов організації, контролю, збереження від моменту придбання до ліквідації. Облік об'єктів основних засобів на підприємствах повинен відбуватися узгоджено із чинним законодавством України та конкретними інструкціям.

Встановлено, що низький рівень забезпеченості основними засобами призводить до збільшення термінів виконання виробничого циклу, і пов'язаного з цим, збільшення трудомісткості виробництва. Разом із тим, надлишкова забезпеченість основними засобами сприяє збільшенню амортизаційних відрахувань і призводить до зростання витрат на їх утримання і обслуговування.

Показано, що результати оцінювання ефективності використання основних засобів сучасного підприємства використовуються апаратом управління підприємства для прийняття рішень щодо необхідності та обсягів здійснення капіталовкладень у просте чи розширене відтворення основних засобів та підвищення ефективності їх використання.

В зв'язку із цим набуває актуальності розробка заходів щодо підвищення ефективності управління основними засобами сучасного підприємств в умовах інтенсивних змін зовнішнього середовища.

ТОВ «ЕПАМ СИСТЕМЗ» є одним з провідних лідерів у сфері надання послуг з програмного забезпечення та консультування з питань інформатизації в Україні. Діяльність товариства характеризується застосуванням сучасних прийомів управління з максимальним орієнтиром на споживача та інтереси усіх учасників його діяльності.

Проаналізовано показники фінансово-господарської діяльності та окремих показники рентабельності ТОВ «ЕПАМ СИСТЕМЗ» за період 2020-2022 рр., що дало змогу зробити висновки про позитивні тенденції розвитку товариства в

межах відповідного ринку. Тому усі подальші дослідження повинні бути спрямовані на розробку системи заходів, які будуть сприяти збереженню позицій товариства та його розвитку.

Аналіз організаційної структури товариства дав змогу визначити її матричний тип, описати переваги та недоліки такого управління. В якості удосконалення організаційної структури в подальшому запропоновано її поліпшення шляхом застосування комбінованого типу управління.

Проаналізовано слабкі, сильні сторони товариства, його можливості та загрози, на основі якого для ТОВ «ЕПАМ СИСТЕМЗ» запропоновано подальшу стратегію розвитку – наступальну стратегію підприємства лідера в галузі.

Встановлено, що невід’ємним чинником конкурентних переваг ТОВ «ЕПАМ СИСТЕМЗ» є менеджмент ефективності використання основних його засобів, тобто здатність товариства до оперативної перебудови управлінського впливу, прийняття та реалізації адаптивних до сформованих економічних обставин рішень щодо менеджменту процесу оцінювання основних засобів товариства. В зв'язку із цим розроблено ряд практичних рекомендацій із підвищення ефективності управління основними засобами товариства.

Проведено факторний аналіз, який дав можливість не тільки з'ясувати вплив факторів на відхилення узагальнюючого відносного показника рентабельності основних засобів товариства, а й керувати факторами, що його визначають. Шляхом імітаційного моделювання різних ситуацій можна передбачити оптимальне співвідношення факторних показників та результуючого показника.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Буреннікова Н.В., Кицишин І.М. Класифікація, структура та облік основних засобів сучасного підприємства / Всеукраїнська науково-практична Інтернет-конференція студентів, аспірантів та молодих науковців «Молодь в науці: дослідження, проблеми, перспективи (МН-2024)». URL: <https://conferences.vntu.edu.ua/index.php/mn/mn2024/paper/viewFile/19433/16137>.
2. Методичні вказівки до виконання магістерської кваліфікаційної роботи студентами спеціальності «Менеджмент» освітньої програми «Менеджмент підприємств, організацій і установ» / Уклад. В. О. Козловський, О. Й. Лесько. Вид. 3-є, переробл. і допов. Вінниця : ВНТУ, 2021. 64 с.
3. Бабаєв Ю.А. Теорія бухгалтерського обліку: навч. посіб. Київ: Вища школа, 2017. 692 с.
4. Бабяк Н. Д. Амортизаційна політика підприємства на сучасному етапі реформування економіки України / Н. Д. Бабяк // Теорія і практика перебудови економіки. 2015. С. 61–64.
5. Борисов А. Б. Большой экономический словарь / А. Б. Борисов. М.: Книжный мир, 2015. 894 с.
6. Бутинець Ф. Ф. Бухгалтерський словник / Ф. Ф. Бутинець. – Житомир: ПП «Рута», 2021. 224 с.
7. Дем'яненко М. Я. Фінансовий словник-довідник / [Дем'яненко М. Я., Лузан Ю. Я., Саблук П. Т. та ін.]; за ред. М. Я. Дем'яненко. К.: ІАЕ УААН, 2013. 555 с.
8. Кужельний М.В., Лінник В.Г. Теорія бухгалтерського обліку: Підручник / М.В. Кужельний, В.Г. Лінник. К.: КНЕУ, 2021. 334 с.
9. Гончар Л. В. Оцінка основних засобів як об'єкта інвестиційно-орієнтованого управління / Гончар Л. В., Гарна С. О. // Всеукраїнський науково-виробничий журнал «Інноваційна економіка». Зб. наук. пр. № 7. Тернопіль, 2018. С. 302-305.
10. Завадський Й.С. Менеджмент: Підручник для студ. екон. спец. вищ.

навч. закл.: У 2 т. Т. 2. К.: Вид-во Європ. ун-ту, 2022. 640 с.

11. Гречко С.М. Місце економічного аналізу основних засобів в системі управління. Проблеми теорії та методології бухгалтерського обліку, контролю і аналізу. 2012. Вип. 3 (24). С.113-120.

12. Литнева Н.А., Малявкіна Л.И., Федорова Т.В. Бухгалтерський облік: навчальний посібник. ФОРУМ; ИНФРА-М, 2016. 496 с.

13. Сук Л.К., Сук П.Л. Фінансовий облік: навч. посіб. 2-ге вид., перероб. і доп. Київ, 2017. 647 с.

14. Верхоглядова Н.І., Шило В.П., Ільїна С.Б. та ін. Бухгалтерський фінансовий облік: теорія та практика: навч.-практ. посіб. Київ: Центр учбової літератури, 2020. 536 с.

15. Бухгалтерський облік в Україні. Від теорії до практики / за ред. А.М. Коваленко. Дніпропетровськ: Баланс-Клуб, 2016. 1024 с.

16. Коваленко О.В., Громова І.В. Напрями підвищення ефективності використання основних фондів підприємства. Економічний вісник Запорізької державної інженерної академії. 2017. Вип. 7. С. 20–27.

17. Неміш Ю.В. Поняття «основні засоби» у сучасних наукових дослідженнях. Аграрна економіка. 2015. Т. 5. № 3–4. С. 181–187.

18. Бабяк Н.Д. Амортизаційні відрахування як фінансове джерело відтворення основних засобів підприємств. Вісник Сумського державного університету. Серія «Економіка». 2015. № 10 (82). С. 177–185.

19. Податковий кодекс України від 20 грудня 2010 р. № 2755-VI зі змінами і доповненнями // Офіційний сайт Верховної Ради України. URL: <http://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2755-17>.

20. Господарський кодекс України. Відомості Верховної Ради України. 2003. № 18–22. С. 144.

21. Міжнародні стандарти фінансової звітності (МСФЗ, МСФЗ для МСП, включаючи МСБО та тлумачення КТМФЗ, ПКТ) // Офіційний сайт Верховної Ради України. URL: http://zakon.rada.gov.ua/laws/show/929_010.

22. Положення (стандарт) бухгалтерського обліку № 7 «Основні засоби»:

затверджене Наказом Міністерства фінансів України від 27 квітня 2000 р. № 92 зі змінами і доповненнями // Офіційний сайт Верховної Ради України. URL: <http://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0288-00>.

23. Нашкерська М. М. Напрями аналізу основних засобів бюджетних установ / М. М. Нашкерська // Вісник Національного університету "Львівська політехніка". Менеджмент та підприємництво в Україні: етапи становлення і проблеми розвитку. 2017. № 862. С. 192-197. Режим доступу: http://nbuv.gov.ua/UJRN/VNULPM_2017_862_29.

24. Єрмакова Н. Переоцінка основних засобів: тонкощі обліку. Все про бухгалтерський облік. 2014. № 41. С.41-47.

25. Камлик М. І. Бухгалтерський облік та звітність в Україні: закони, постанови, інструкції, стандарти бухгалтерського обліку, документація та інвентаризація основних засобів, грошові кошти, матеріальні цінності: збірник нормативно-правових актів: вид. 2-е, доповнене і перероб / М.І. Камлик. Ірпінь: Атіка, 2015. – 800 с.

26. Стадницький Ю. Амортизація в Україні: історичний розвиток, існуючий стан та шляхи удосконалення / Ю. Стадницький // Економіст. 2015 № 12. С. 34 – 38.

27. Державний класифікатор України ДК 013-97 "Класифікація основних фондів" від 19.08.1997 р №507 URL: <https://zakon.rada.gov.ua/rada/show/v0507217-97#Text>

28. Кафка С.М. Основні засоби: класифікація для цілей обліку / С.М. Кафка // Вісник ЖДТУ. 2018. Вип. 1 (63). С. 87-92.

29. Кацевич В.К. Основні засоби: характеристика та класифікація // Економічні науки. (Серія: Облік і фінанси). 2021. Вип. 8. С. 230-236.

30. Оспіщев В.І. Сучасний підхід до класифікації основних засобів на підприємствах роздрібної торгівлі / В.І. Оспіщев, Є.Є. Єремія // Економічна стратегія і перспективи розвитку сфери торгівлі та послуг. 2010. Вип.1. С.146-152.

31. Кухта К.О., Орошан Т.А. Класифікація основних засобів як важлива передумова їх обліку та аналізу. Економічна наука. Інвестиції: практика та досвід

№ 21. 22/2020. С. 106-111.

32. Мулик Т.О., Материнська О.А., Пльонсак О.Л. Аналіз господарської діяльності: навчальний посібник. Київ : Центр учбової літератури, 2017. 288 с.

33. Мулик Т.О. Аналіз основних засобів підприємства: методичні та практичні аспекти. Бухгалтерський облік, аналіз та аудит. Інфраструктура ринку. Випуск 46. 2020. С. 113-122.

34. Леонова Ю.О. Особливості обліку основних засобів в умовах дії податкового кодексу України. Миколаївський національний університет імені В.О. Сухомлинського. Глобальні та національні проблеми економіки. Випуск 16. 2017. С. 872-876.

35. Горбань С.Ю. Оцінка основних засобів за справедливою вартістю: вимога сьогодення. Мукачівський державний університет. Бухгалтерський облік, аналіз та аудит. Економіка і суспільство. Випуск 15/2018. С. 820-824.

36. 1. Банасько Т. М. Оцінка нематеріальних активів для потреб обліку / Т. М. Банасько // Міжнар. зб. наук. праць. 2019. Вип. 3 (15). С. 76-83.

37. Петрук О.М. Поняття та концепції амортизації у функціональних економічних науках. Ефективна економіка. Випуск 8. 2021. [Електронний ресурс]. Режим доступу : http://www.economy.nayka.com.ua/pdf/8_2021/12.pdf.

38. Кафка С.М. Зміст і призначення амортизації основних засобів. Економічний аналіз. 2017. Т. 27, № 1. С. 270–279. [Електронний ресурс]. Режим доступу : [http://nbuv.gov.ua/UJRN/ecan_2017_27\(1\)_36](http://nbuv.gov.ua/UJRN/ecan_2017_27(1)_36).

39. Пилипенко Л.М., Тивончук О.І. Концептуально-методологічні підходи формування амортизаційної політики підприємства та держави. Електронне наукове фахове видання з економічних наук «Modern Economics», № 10 (2018), С. 82–88.

40. Півняк, Ю.В. Дослідження основних концепцій та функцій амортизації. Науковий вісник: Фінанси, банки, інвестиції. 2018. № 2. С. 135–138.

41. Трачова Д.М. Розвиток амортизаційної політики: обліково-інформаційний аспект. Мелітополь : Видавничий будинок Мелітопольської міської друкарні, 2018. 357 с.

42. Ткаченко А.М. Особливості визначення показників ефективності використання основних засобів підприємства. Теоретичні і практичні аспекти економіки та інтелектуальної власності. 2014 Випуск 1(10), Том 1. С. 51-55.

43. Танчин А. І. Ефективність використання основних засобів на підприємстві : система показників оцінки та напрямки їх підвищення / А. І. Танчин // Наукові записки Національного університету «Острозька академія». Серія «Економіка» : науковий журнал. – Острог : Вид-во НУ«ОА», березень 2017. № 4(32). С. 77–80.

44. Єпіфанова І. Ю. Аналіз відтворення і використання основних засобів підприємств Вінниччини / І. Ю. Єпіфанова // Економічний простір. 2012. № 58. – С. 172–177.

45. ТОВ «ЕПАМ СИСТЕМЗ». Режим доступу: <https://careers.epam.ua>

46. ТОВ «ЕПАМ СИСТЕМЗ». Режим доступу: <https://opendatabot.ua/c/33880213>

47. Фінансовий аналіз : навчальний посібник / І. П. Отенко, Г. Ф. Азаренков, Г. А. Іващенко. – Х. : ХНЕУ ім. С. Кузнеця, 2018. 156 с.

48. Сумець, О. М. Стратегічний менеджмент : підручник / О. М. Сумець ; МВС України, Харків. нац. ун-т внутр. справ, Кременч. льот. коледж. Харків : ХНУВС, 2021. 208 с.

49. Андрусь О.І., Покровська Н.М. Економіка та організація виробництва: [Електронний ресурс]: навчальний посібник. Київ: КПІ ім. Ігоря Сікорського, 2022. 127 с.

50. Бабич Д.В. Удосконалення організаційної структури управління як важливий механізм управління сучасним підприємством. Інфраструктура ринку. Випуск 24. 2018. С. 90-95.

51. Ліберзон В. Організація управління проектами. URL: http://old.executive/publications/aspects/project/article_921

52. Олійник, Є.В. (2015), Концепція стратегічного управління відтворенням основних засобів промислових підприємств. Ефективна економіка № 10, URL: <http://www.economy.nayka.com.ua/?op=1&z=4432> (Дата звернення: 04.01.2020).

53. Полянська, А. (2012), Формування концепції розвитку підприємств на засадах ситуаційного управління. Науковий вісник «Демократичне врядування». 9. URL: http://lvivacademy.com/vidavnitstvo_1/visnik9/fail/Poljanska.pdf (Дата звернення: 04.01.2020).

54. Борисюк, І., Ткаченко, І. (2012), Резерви підвищення ефективності використання основних фондів підприємства. Проблеми підвищення ефективності інфраструктури, 2 (13), URL: <http://jrn1.nau.edu.ua/index.php/PPEI/article/viewFile/435/423> (Дата звернення: 04.01.2020).

55. Джеджула, В.В., Єпіфанова, І.Ю., Волоська, Н.Р. (2016), Сутність поняття «основні засоби». Східна Європа: економіка, бізнес та управління. 4 (04). С.127-131.

56. Економічний аналіз за видами діяльності: Навч. посібник. /Н.А. Волкова, Р.М. Волчек, О.М. Гайдаєнко та ін. Одеса: ОНЕУ, Кримполіграфпапір. 2018. 181с.

57. Основи економічного аналізу : навч.-метод. посібник / В. М. Микитюк, Т. М. Паламарчук, О. П. Русак [та ін.]; за ред. В. М. Микитюка. Житомир: Рута, 2018. 440 с.

58. Детермінована модель: визначення. Основні типи факторних детермінованих моделей. Режим доступу: <https://www.bing.com/search?q=факторне+моделювання+стаття&qs=n&sp=-1&ghc=1&lq=0&rpq=факторне+моделювання+стаття&sc=10-27&sk=&cvid=72C9E3E04F27465A8447C2B562834417&ghsh=0&ghacc=0&ghpl=&FPIG=6D5F32622DF348CE91476600BD0BA5AA&first=11&FORM=PER>

**Додаток А
ПРОТОКОЛ
ПЕРЕВІРКИ КВАЛІФІКАЦІЙНОЇ РОБОТИ
НА НАЯВНІСТЬ ТЕКСТОВИХ ЗАПОЗИЧЕНЬ**

Назва роботи: Підвищення ефективності управління основними засобами підприємства з обмеженою відповідальністю «ЕПІМ СИСТЕМЗ»

Тип роботи: магістерська кваліфікаційна робота

Назва факультету: факультет менеджменту та інформаційної безпеки, кафедра менеджменту підприємства та виробничого менеджменту

Показники звіту подібності Unicheck

Відомість 83 % Схожість 17 %

Звіт подібності (відмітити потрібне)

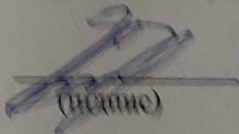
Виявлені, виявлені у роботі, оформлені коректно і не містять ознак плагіату.

Виявлені у роботі записи не мають ознак плагіату, але їх надмірна кількість може сумніти щодо цінності роботи і відсутності самостійності її автора. Роботу можна рекомендувати до друку.

Виявлені у роботі записи є недобросовісними і мають ознаки плагіату та/або вказують на навмисне створення тексту, що вказує на спроби приховування фактичних записів.

Завдяки, що ознайомлений (-на) з повним звітом подібності, який був згенерований Системою щодо роботи (додається).

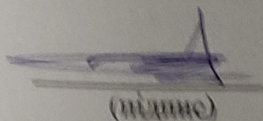
Відповідальна за перевірку

(підпис)

Нікіфорова Л. О.
(прізвище, ініціали)

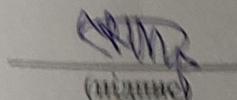
Згенерований з повним звітом подібності, який був згенерований системою Unicheck

роботи

(підпис)

Кицишин І.М.
(прізвище, ініціали)

роботи

(підпис)

Буреннікова Н.В.
(прізвище, ініціали)

Додаток Б

Вінницький національний технічний університет
Факультет менеджменту та інформаційної безпеки
Кафедра економіки підприємства та виробничого менеджменту
Спеціальність 073 "Менеджмент"

ЗАТВЕРДЖУЮ
Завідувач кафедри ЕІВМ
к.е.н., професор
Лесько О.Й.

« 16 » 10 2023 року

**ТЕХНІЧНЕ ЗАВДАННЯ
ВИКОНАННЯ МАГІСТЕРСЬКОЇ КВАЛІФІКАЦІЙНОЇ РОБОТИ
НА ТЕМУ:**

Підвищення ефективності управління основними засобами товариства з
обмеженою відповідальністю «ЕПАМ СИСТЕМЗ»
08-41.МКР.208.000.000 ТЗ

Керівник _____

підпис

д.е.н., проф. кафедри ЕІВМ
професор Буреннікова Н.В.

« 16 » 10 2023 р.

Виконавець: студент 2-го курсу
магістратури гр. 2МПОУ-22м
спеціальності 073 «Менеджмент»

_____ Кицишин І.М.

підпис

« 16 » 10 2023 р.

1. Підстава для виконання роботи

Підставою для виконання роботи є наказ №247 по ВНТУ від «18», 09.2023 р. індивідуальне завдання на виконання дипломної роботи, затверджене протоколом №4 засідання кафедри ЕПВМ від 03.10.2023 р.

2. Мета та призначення роботи

Метою магістерської кваліфікаційної роботи є розробка практичних рекомендацій підвищення ефективності управління основними засобами досліджуваного товариства.

Для досягнення поставленої мети необхідно вирішити ряд завдань:

- здійснити аналіз та провести теоретичні дослідження основ управління основними засобами сучасного підприємства;
- подати загальну характеристику досліджуваного підприємства та провести аналіз його основних фінансово-господарських показників за період 2020-2022 років;
- провести аналіз ефективності управління основними засобами ТОВ «ЕПАМ СИСТЕМЗ» за період 2020-2022 років;
- проаналізувати систему управління та організаційну структуру ТОВ «ЕПАМ СИСТЕМЗ»;
- здійснити SWOT-аналіз ТОВ «ЕПАМ СИСТЕМЗ» та на його основі обґрунтувати вибору подальшу базову стратегію розвитку;
- розробити систему практичних рекомендацій з покращення організаційної структури ТОВ «ЕПАМ СИСТЕМЗ» та підвищення ефективності управління його основними засобами.

3. Вихідні дані для проведення роботи

«Баланс», «Звіт про фінансові результати» ТОВ «ЕПАМ СИСТЕМЗ» за 2020-2022 рр. офіційний сайт досліджуваного товариства, інтернет-ресурси.

4. Методи дослідження та аналізу

У процесі дослідження застосовувались методи економічних досліджень як методи кількісного і якісного аналізу, метод порівняння, метод статистики, економічного моделювання (економіко-математичне моделювання), методи абсолютних та відносних різниць, прийоми детермінованого факторного аналізу, графічні методи тощо.

5. Етапи та терміни виконання

1. Вибір напрямку дослідження-добрі, вивчення та узагальнення науково-економічної інформації та статистичної інформації; розгляд можливих напрямків досліджень та їх оцінювання; обґрунтування прийнятого напрямку дослідження; розроблення, погодження і затвердження ТЗ: вересень 2023 р.
2. Теоретичне дослідження – теоретичні основи управління основними засобами сучасного підприємства: жовтень 2023 р.
3. Аналітична частина дослідження – аналіз ефективності управління основними засобами та системи менеджменту товариства з обмеженою відповідальністю «ЕПАМ СИСТЕМЗ»: жовтень-листопад 2023 р.
4. Розробка рекомендацій та пропозицій – розробка системи практичних рекомендацій з поліпшення системи управління основними засобами товариства з обмеженою відповідальністю «ЕПАМ СИСТЕМЗ» та його системи менеджменту: листопад 2023 р.
5. Узагальнення результатів дослідження – оформлення пояснювальної і графічної частини МКР, складання висновків за результатами досліджень: грудень 2023 р.

6. Очікувані результати

В результаті виконання МКР очікується одержання ґрунтовних практичних рекомендацій та пропозицій щодо підвищення ефективності управління основними засобами досліджуваного товариства.

7. Вимоги до розробленої документації:

Згідно «Методичних вказівок до виконання магістерської кваліфікаційної роботи студентами спеціальності «Менеджмент» освітньої програми «Менеджмент підприємств, організацій і установ» / Уклад. В. О. Козловський, О. Й. Лесько. Вид. 3-е, переробл. і допов. Вінниця : ВНТУ, 2021. 64 с.

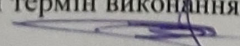
8. Порядок приймання роботи

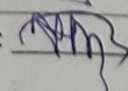
Засідання екзаменаційної комісії в грудні 2023 р.

Попередній захист, захист перед ЕК – грудень 2023 р.

Початок розробки: 16.10.2023 р.

Граничний термін виконання: 01.12.2023 р.

Розробив: Кицишин І.М.

Науковий керівник: Буреннікова Н.В.

ДОДАТОК В

**ФІНАНСОВА ЗВІТНІСТЬ ТА ЗВІТ ПРО ФІНАНСОВІ РЕЗУЛЬТАТИ
ТОВАРИСТВА З ОБМЕЖЕНОЮ ВІДПОВІДАЛЬНІСТЮ "ЕПАМ
СИСТЕМЗ" ЗА ПЕРІОД 2020-2022 РОКІВ**

Підприємство: ТОВ "ЕПАМ СИСТЕМЗ"
 Територія: м. Київ
 Організаційно-правова форма господарювання: Товариство з обмеженою відповідальністю
 Вид економічної діяльності: Комп'ютерне програмування
 Середня кількість працівників в еквіваленті повної зайнятості: 277
 Адреса, телефон: вулиця фізкультури, буд. 28, м. Київ, Київ обл., 03150
 Одиниця виміру: тис. грн. без десяткового знака (окрім розділу IV Звіту про фінансові результати (Звіту про сукупний дохід) (форма N 2), грошові показники якого наводяться в гривнях з копійками)
 Складено (зробити позначку "v" у відповідній клітинці):
 за положеннями (стандартами) бухгалтерського обліку
 за міжнародними стандартами фінансової звітності

Дата (рік, місяць, число)
 За ЄДРПОУ
 За КОАТУУ
 За КОПФГ
 За КВЕД

Коди		
2020	12	31
33880213		
8036100000		
240		
62.01		

v

Звіт про фінансовий стан на 31 грудня 2020 року

(Форма №1)

Код за
ДКУД

1801001

АКТИВ	Інші при- мітки	Код рядка	31 грудня 2020 р.	31 грудня 2019 р.
1		2	3	4
I. Необоротні активи				
Нематеріальні активи	7	1000	32 746	31 662
первісна вартість		1001	171 193	128 766
накопичена амортизація		1002	(138 447)	(97 104)
Незавершене будівництво	8	1005	295 504	391 203
Основні засоби	8	1010	1 358 992	1 037 765
первісна вартість		1011	2 979 904	2 190 920
Знос		1012	(1 620 912)	(1 153 155)
Відстрочені податкові активи	18	1045	26 900	14 000
Усього за розділом I		1095	1 714 142	1 474 630
II. Оборотні активи				
Запаси		1100	26 985	26 912
Виробничі запаси		1101	26 985	26 912
Дебіторська заборгованість за розрахунками: за виданими авансами		1130	23 651	36 188
з бюджетом		1135	42	478
Дебіторська заборгованість за внутрішніми розрахунками	9	1145	4 033 164	2 632 117
Інша поточна дебіторська заборгованість	9	1155	1 213	561
Грошові кошти та їх еквіваленти	10	1165	268 462	465 407
Рахунки в банках	10	1167	268 462	465 407
Витрати майбутніх періодів		1170	467	1 393
Усього за розділом II		1195	4 353 984	3 163 056
III. Необоротні активи, утримувані для продажу, та групи вибуття		1200	-	-
Баланс		1300	6 068 126	4 637 686

ТОВ «ЕПАМ СИСТЕМЗ»
Звіт про фінансовий стан

**Звіт про фінансовий стан
на 31 грудня 2020 року**
Форма №1
(продовження)

ПАСИВ	Інші при-мітки	Код рядка	31 грудня 2020 р.	31 грудня 2019 р.
1		2	4	5
I. Власний капітал				
Зареєстрований (пайовий) капітал		1400	86 132	86 132
Додатковий капітал		1410	1 638	1 580
Нерозподілений прибуток (непокритий збиток)		1420	4 415 699	3 473 694
Усього за розділом I		1495	4 503 469	3 561 406
II. Довгострокові зобов'язання і забезпечення				
Інші довгострокові зобов'язання	11	1515	465 549	294 683
Усього за розділом II		1595	465 549	294 683
III. Поточні зобов'язання і забезпечення				
Поточна кредиторська заборгованість за:				
товари, роботи, послуги	11	1615	653 054	452 790
розрахунками з бюджетом	11	1620	55 791	28 880
у тому числі з податку на прибуток		1621	55 062	28 880
розрахунками зі страхування	11	1625	921	621
розрахунками з оплати праці	11	1630	6 620	4 801
Поточні забезпечення		1660	32 834	21 957
Інші поточні зобов'язання	11	1690	349 888	272 548
Усього за розділом III		1695	1 099 108	781 597
IV. Зобов'язання, пов'язані з необоротними активами, утримуваними для продажу, та групами вибуття				
Баланс		1700	-	-
		1900	6 068 126	4 637 686

Підписано керівництвом Компанії 28 грудня 2021 року

Керівник

Рожок Сергій Володимирович

Головний бухгалтер

Бойко Валентина Олександрівна

Підприємство: ТОВ «ЕПАМ СИСТЕМЗ»
(найменування)

Дата (рік, місяць, число)
За ЄДРПОУ

Коди		
2020	12	31
33880213		

Звіт про фінансові результати (Звіт про сукупний дохід)
за 2020 рік

Форма № 2

Код за ДКУД

1801003

I. Фінансові результати

Стаття	Інші примітки	Код рядка	За звітний період	За аналогічний період попереднього року
1		2	3	4
Чистий дохід від реалізації продукції (товарів, робіт, послуг)	12	2000	10 445 103	8 105 714
Собівартість реалізованої продукції (товарів, робіт, послуг)	13	2050	(9 133 747)	(6 875 382)
Валовий:				
Прибуток		2090	1 311 356	1 230 332
Збиток		2095	-	-
Інші операційні доходи	14	2120	581 200	50 306
Адміністративні витрати	15	2130	(317 724)	(308 019)
Витрати на збут		2150	(2 158)	(1 723)
Інші операційні витрати	16	2180	(272 370)	(482 059)
Фінансовий результат від операційної діяльності:				
Прибуток		2190	1 300 304	488 837
Збиток		2195	-	-
Інші фінансові доходи	17	2220	-	78 844
Інші доходи		2240	1 005	227
Фінансові витрати	17	2250	(151 428)	(31 287)
Фінансовий результат до оподаткування:				
прибуток		2290	1 149 881	536 621
Збиток		2295	-	-
Витрати з податку на прибуток	18	2300	(207 771)	(96 592)
Прибуток (збиток) від припиненої діяльності після оподаткування		2305	-	-
Чистий фінансовий результат:				
прибуток		2350	942 110	440 029
Збиток		2355	-	-
ЕЛЕМЕНТИ ОПЕРАЦІЙНИХ ВИТРАТ				
Найменування показника	Інші примітки	Код рядка	За звітний період	За аналогічний період попереднього року
1		2	3	4
Матеріальні затрати		2500	25 651	50 606
Витрати на оплату праці		2505	151 038	156 977
Відрахування на соціальні заходи		2510	21 117	19 720
Амортизація	7,8	2515	772 495	589 432
Інші операційні витрати		2520	8 755 698	6 870 448
Разом		2550	9 725 999	7 667 183

Керівник

Головний бухгалтер

Рожок Сергій Володимирович

Бойко Валентина Олександрівна

8 Основні засоби

У балансовій вартості основних засобів відбулися такі зміни:

У тисячах гривень	Будівлі та споруди	Обладнання	Меблі, пристосування та інше обладнання	Інші основні засоби	Незавершене будівництво	Всього
Чиста балансова вартість на 31 грудня 2018 р.	263 093	145 911	8 289	9 875	791	427 959
Первісна вартість	487 399	449 117	20 257	106 242	791	1 063 806
Накопичений знос	(224 306)	(303 206)	(11 968)	(96 367)	-	(635 847)
Надходження/Переведення в іншу категорію	703 180	284 205	38 626	110 342	390 412	1 526 765
Вибуття	(159)	(252)	(6)	(34)	-	(451)
Амортизаційні відрахування	(319 012)	(143 127)	(6 715)	(56 451)	-	(525 305)
Чиста балансова вартість на 31 грудня 2019 р.	647 102	286 737	40 194	63 732	391 203	1 428 968
Первісна вартість	1 189 198	728 272	58 765	214 885	391 203	2 582 123
Накопичений знос	(542 096)	(441 535)	(18 571)	(150 953)	-	(1 153 155)
Надходження/Переведення в іншу категорію	686 901	284 838	29 992	54 891	(95 699)	960 923
Вибуття	(2 378)	(669)	(61)	(1 136)	-	(4 244)
Амортизаційні відрахування	(420 401)	(222 085)	(16 633)	(72 032)	-	(731 151)
Чиста балансова вартість на 31 грудня 2020 р.	911 224	348 821	53 492	45 455	295 504	1 654 496
Первісна вартість	1 674 047	968 529	86 444	250 884	295 504	3 275 408
Накопичений знос	(762 823)	(619 708)	(32 952)	(205 429)	-	(1 620 912)

Балансова вартість групи будівлі і споруди включає в себе актив у формі права користування визначений згідно МСФЗ 16 (Оренда). Незавершене будівництво включає в себе передоплату за придбання офісного центру (Примітка 19). Нижче подана детальна інформація щодо змін в балансовій вартості активу:

У тисячах гривень	Будівлі та споруди
Чиста балансова вартість на 1 січня 2019 р.	256 801
Первісна вартість	449 552
Накопичений знос	(192 751)
Надходження/Переведення в іншу категорію	702 930
Вибуття	-
Амортизаційні відрахування	(314 091)
Чиста балансова вартість на 31 грудня 2019 р.	645 640
Первісна вартість	1 152 482
Накопичений знос	(506 842)
Надходження/Переведення в іншу категорію	488 578
Вибуття	-
Амортизаційні відрахування	(370 387)
Чиста балансова вартість на 31 грудня 2020 р.	763 831
Первісна вартість	1 447 897
Накопичений знос	(684 066)

Зобов'язання з оренди наведені у Примітці 11. Процентні витрати по оренді у Примітці 17.

У 2020 році амортизаційні відрахування з основних засобів та нематеріальних активів у сумі 766 104 тисяч гривень були включені до складу собівартості реалізованої продукції (у 2019 році – 565 699 тисяч гривень), 6 391 тисяч гривень до складу інших операційних витрат (у 2019 році – 3 733 тисяч гривень).

Підприємство: **ТОВ "ЕПАМ СИСТЕМЗ"**

Територія: **м. Київ**

Організаційно-правова форма господарювання: **Товариство з обмеженою відповідальністю**

Вид економічної діяльності: **Комп'ютерне програмування**

Середня кількість працівників в еквіваленті повної зайнятості: **355**

Адреса, телефон: **вулиця фізкультури, буд. 28, м. Київ, Київ обл., 03150**

Одиниця виміру: **тис. грн. без десяткового знака (окрім розділу IV Звіту про фінансові результати (Звіту про сукупний дохід) (форма N 2), грошові показники якого наводяться в гривнях з копійками)**

Складено (зробити позначку "v" у відповідній клітинці):

за положеннями (стандартами) бухгалтерського обліку
за міжнародними стандартами фінансової звітності

Дата (рік, місяць, число)

За ЄДРПОУ

За КОАТУУ

За КОПФГ

За КВЕД

Коди		
2021	12	31
33860213		
8036100000		
240		
62.01		

v

Баланс (Звіт про фінансовий стан)

на 31 грудня 2021 року

(Форма №1)

Код за ДКУД

1801001

АКТИВ	При- мітки	Код рядка	31 грудня 2021 р.	31 грудня 2020 р.
1		2	3	4
I. Необоротні активи				
Нематеріальні активи	8	1000	39 808	32 746
первісна вартість		1001	212 614	171 193
накопичена амортизація		1002	(172 806)	(138 447)
Незавершене будівництво	9	1005	1 386 101	295 504
Основні засоби	9	1010	1 022 633	1 358 992
первісна вартість		1011	3 201 311	2 979 904
накопичена амортизація		1012	(2 178 678)	(1 620 912)
Відстрочені податкові активи	19	1045	38 493	26 900
Усього за розділом I		1095	2 487 035	1 714 142
II. Оборотні активи				
Запаси		1100	57 780	26 985
Виробничі запаси		1101	57 780	26 985
Дебіторська заборгованість за продукцію, товари, роботи, послуги		1125	-	-
Дебіторська заборгованість за розрахунками: за виданими авансами		1130	27 075	23 651
з бюджетом		1135	62	42
Дебіторська заборгованість за внутрішніми розрахунками	10	1145	3 989 693	4 033 164
Інша поточна дебіторська заборгованість	10	1155	1 318	1 213
Грошові кошти та їх еквіваленти	11	1165	745 386	268 462
Рахунки в банках	11	1167	745 386	268 462
Витрати майбутніх періодів		1170	633	467
Усього за розділом II		1195	4 821 947	4 353 984
III. Необоротні активи, утримувані для продажу, та групи вибуття		1200	-	-
Баланс		1300	7 308 982	6 068 126

**Баланс (Звіт про фінансовий стан)
на 31 грудня 2021 року**
Форма №1
(продовження)

ПАСИВ	При- мітки	Код рядка	31 грудня 2021 р.	31 грудня 2020 р.
1		2	4	5
I. Власний капітал				
Зареєстрований (пайовий) капітал		1400	86 132	86 132
Додатковий капітал		1410	1 626	1 638
Нерозподілений прибуток (непокритий збиток)		1420	5 614 201	4 415 699
Усього за розділом I		1495	5 701 959	4 503 469
II. Довгострокові зобов'язання і забезпечення				
Інші довгострокові зобов'язання	12	1515	247 827	465 549
Усього за розділом II		1595	247 827	465 549
III. Поточні зобов'язання і забезпечення				
Поточна кредиторська заборгованість за:				
товари, роботи, послуги	12	1615	962 378	653 054
розрахунками з бюджетом	12	1620	109 281	55 791
у тому числі з податку на прибуток		1621	108 528	55 062
розрахунками зі страхування	12	1625	1 303	921
розрахунками з оплати праці	12	1630	6 750	6 620
Поточні забезпечення		1660	27 824	32 834
Інші поточні зобов'язання	12	1690	251 660	349 888
Усього за розділом III		1695	1 359 196	1 099 108
IV. Зобов'язання, пов'язані з необоротними активами, утримуваними для продажу, та групами вибуття				
		1700	-	-
Баланс		1900	7 308 982	6 068 126

Підписано керівництвом Компанії 07 грудня 2022 року

Керівник

Рожок Сергій Володимирович

Головний бухгалтер

Бойко Валентина Олександрівна

Підприємство: ТОВ «ЕПАМ СИСТЕМЗ»
(найменування)

Дата (рік, місяць, число)
За ЄДРПОУ

Коди		
2021	12	31
33880213		

**Звіт про фінансові результати (Звіт про сукупний дохід)
за 2021 рік**

Форма № 2

Код за ДКУД

1801003

I. Фінансові результати

Стаття	Примітки	Код рядка	За звітний період	За аналогічний період попереднього року
1		2	3	4
Чистий дохід від реалізації продукції (товарів, робіт, послуг)	13	2000	14 701 899	10 445 103
Собівартість реалізованої продукції (товарів, робіт, послуг)	14	2050	(12 724 050)	(9 133 747)
Валовий:				
Прибуток		2090	1 977 849	1 311 356
Збиток		2095	-	-
Інші операційні доходи	15	2120	134 162	581 200
Адміністративні витрати	16	2130	(332 706)	(317 724)
Витрати на збут		2150	(8 239)	(2 158)
Інші операційні витрати	17	2180	(301 578)	(272 370)
Фінансовий результат від операційної діяльності:			1 469 488	
Прибуток		2190		1 300 304
Збиток		2195	-	-
Інші фінансові доходи	18	2220	29 440	-
Інші доходи		2240	-	1 005
Фінансові витрати	18	2250	(37 268)	(151 428)
Фінансовий результат до оподаткування:				
прибуток		2290	1 461 660	1 149 881
Збиток		2295	-	-
Витрати з податку на прибуток	19	2300	(263 158)	(207 771)
Прибуток (збиток) від припиненої діяльності після оподаткування		2305	-	-
Чистий фінансовий результат:				
прибуток		2350	1 198 502	942 110
Збиток		2355	-	-

II. Сукупний дохід

Стаття	Інші примітки	Код рядка	За звітний період	За аналогічний період попереднього року
1		2	3	4
Частка іншого сукупного доходу асоційованих та спільних підприємств		2415	-	-
Інший сукупний дохід		2445	-	-
Інший сукупний дохід до оподаткування		2450	-	-
Податок на прибуток, пов'язаний з іншим сукупним доходом		2455	-	-
Інший сукупний дохід після оподаткування		2460	-	-
Сукупний дохід (сума рядків 2350, 2355 та 2460)		2465	1 198 502	942 110

Керівник

Рожок Сергій Володимирович

Головний бухгалтер

Бойко Валентина Олександрівна

Додатки до фінансової звітності – за період звітності

9 Основні засоби

У балансовій вартості основних засобів відбулися такі зміни:

У тисячах гривень	Будівлі та споруди	Обладнання	Меблі, пристосування та інше обладнання	Інші основні засоби	Незавершене будівництво	Всього
Чиста балансова вартість на 31 грудня 2019 р.	647 102	286 737	40 194	63 732	391 203	1 428 968
Первісна вартість	1 189 198	728 272	58 765	214 685	391 203	2 582 123
Накопичений знос	(542 096)	(441 535)	(18 571)	(150 953)	-	(1 153 155)
Надходження/(Переведення в іншу категорію)	686 901	284 838	29 982	54 891	(95 699)	960 923
Вибуття – первісна вартість	(202 052)	(44 581)	(2 313)	(18 692)	-	(267 638)
Вибуття – накопичений знос	199 674	43 912	2 252	17 556	-	263 394
Амортизаційні відрахування	(420 401)	(222 085)	(16 633)	(72 032)	-	(731 151)
Чиста балансова вартість на 31 грудня 2020 р.	911 224	348 821	53 492	45 455	295 504	1 654 496
Первісна вартість	1 674 047	968 529	86 444	250 884	295 504	3 275 408
Накопичений знос	(762 823)	(619 708)	(32 952)	(205 429)	-	(1 620 912)
Надходження/(Переведення в іншу категорію)	91 296	382 164	697	22 857	1 090 597	1 587 611
Вибуття – первісна вартість	(156 987)	(28 804)	(1 895)	(18 817)	-	(206 503)
Вибуття – накопичений знос	139 376	27 629	1 892	12 343	-	181 240
Інші зміни - модифікація	(69 104)	-	-	-	-	(69 104)
Амортизаційні відрахування	(368 066)	(307 159)	(19 486)	(44 295)	-	(739 006)
Чиста балансова вартість на 31 грудня 2021 р.	547 739	422 651	34 700	17 543	1 386 101	2 408 734
Первісна вартість	1 539 252	1 321 889	85 246	254 924	1 386 101	4 587 412
Накопичений знос	(991 513)	(899 238)	(50 546)	(237 381)	-	(2 178 678)

Незавершене будівництво включає в себе придбання офісного центру у місті Києві. У 2019 році Компанія підписала попередній договір про укладення договору купівлі-продажу офісного центру. Також в 2019 році Компанія підписала договір поворотної фінансової допомоги загальною сумою в еквіваленті 14 мільйонів доларів США. Позику було надано для цілей закінчення будівництва офісного центру. Протягом 2019 року Компанія здійснила виплату в еквіваленті 12 мільйонів доларів США (288 994 тисяч гривень на дату транзакції) з загальної суми поворотної фінансової допомоги. Дані виплати по своїй суті є авансом на придбання офісного центру, тому вони були представлені у фінансовій звітності як передоплати за основні засоби. В 2020 виплат по даному траншу не було. На початку 2021 року була підписана додаткова угода щодо виплати останнього траншу за договором позики у розмірі гривневого еквіваленту 2 мільйонів доларів США та була здійснена виплата в еквіваленті 2 мільйони доларів США (54 499 тисяч гривень на дату транзакції). В кінці 2021 року поворотно фінансову допомогу було повернуто Компанії в розмірі 14 мільйонів доларів США (373 998 тисяч гривень на дату транзакції), а також було укладено основний договір купівлі-продажу офісного центру загальною сумою у еквіваленті 50 мільйонів доларів США та здійснено оплату за договором в еквіваленті 49 мільйонів гривень (1 294 000 тисяч гривень на дату транзакції).

Підприємство: **ТОВ "ЕПАМ СИСТЕМС"**
 Територія: **м. Київ**
 Організаційно-правова форма господарювання: **Товариство з обмеженою відповідальністю**
 Вид економічної діяльності: **Комп'ютерна програмування**
 Середня кількість працівників в еквіваленті повної зайнятості: **362**
 Адреса, телефон: **вулиця Фізкультури, буд. 25, м. Київ, Київ обл., 03150**
 Одиниця виміру: **тис. грн. без десятичного знаку (окрім розділу IV Звіту про фінансові результати (Звіту про сукупний дохід) (форма N 2), грошові показники якого наводяться в гривнях з копійками)**
 Складено (зробити позначку "У" у відповідній клітинці):
 за положеннями (стандартами) бухгалтерського обліку
 за міжнародними стандартами фінансової звітності

Дата (рік, місяць, число)
 За ЄДРПОУ
 За КОАТУУ
 За КОПФГ
 За КВЕД

Коди		
2022	12	31
		33880213
		8036100000
		240
		62.01

	y

Баланс (Звіт про фінансовий стан)

на 31 грудня 2022 року
 (Форма №1)

Код за ДКУД

1801001

АКТИВ	При- мітки	Код рядка	31 грудня 2022 р.	31 грудня 2021 р.
1		2	3	4
I. Необоротні активи				
Нематеріальні активи	8	1000	1 611	39 808
первісна вартість		1001	215 117	212 614
накопичена амортизація		1002	(213 506)	(172 806)
Незавершене будівництво	9	1005	1 392 347	1 386 101
Основні засоби	9	1010	627 828	1 022 633
первісна вартість		1011	2 824 662	3 201 311
накопичена амортизація		1012	(2 196 834)	(2 178 678)
Відстрочені податкові активи	19	1045	31 295	38 493
Усього за розділом I		1095	2 053 081	2 487 035
II. Оборотні активи				
Запаси		1100	35 708	57 780
Виробничі запаси		1101	35 708	57 780
Дебіторська заборгованість за продукцію, товари, роботи, послуги		1125	-	-
Дебіторська заборгованість за розрахунками:				
за виданими авансами		1130	68 183	27 075
з бюджетом		1135	2	62
Дебіторська заборгованість за внутрішніми розрахунками	10	1145	6 567 218	3 989 693
Інша поточна дебіторська заборгованість	10	1155	304 433	1 318
Грошові кошти та їх еквіваленти	11	1165	1 526 140	745 386
Рахунки в банках	11	1167	1 526 140	745 386
Витрати майбутніх періодів		1170	645	633
Усього за розділом II		1195	8 502 329	4 821 947
III. Необоротні активи, утримувані для продажу, та групи вибуття		1200	-	-
Баланс		1300	10 555 410	7 308 982

**Баланс (Звіт про фінансовий стан)
на 31 грудня 2022 року**
Форма №1
(продовження)

ПАСИВ	При- мітки	Код рядка	31 грудня 2022 р.	31 грудня 2021 р.
1		2	3	4
I. Власний капітал				
Зареєстрований (паіовий) капітал		1400	86 132	86 132
Додатковий капітал		1410	1 614	1 626
Нерозподілений прибуток (непокритий збиток)		1420	9 057 360	5 614 201
Усього за розділом I		1495	9 145 106	5 701 959
II. Довгострокові зобов'язання і забезпечення				
Інші довгострокові зобов'язання	12	1515	242 718	247 827
Усього за розділом II		1595	242 718	247 827
III. Поточні зобов'язання і забезпечення				
Поточна кредиторська заборгованість за:				
товари, роботи, послуги	12	1615	880 154	962 378
розрахунками з бюджетом	12	1620	55 687	109 281
у тому числі з податку на прибуток		1621	54 642	108 528
розрахунками зі страхування	12	1625	1 442	1 303
розрахунками з оплати праці	12	1630	8 437	6 750
Поточні забезпечення		1660	25 295	27 824
Інші поточні зобов'язання	12	1690	196 571	251 660
Усього за розділом III		1695	1 167 586	1 359 196
IV. Зобов'язання, пов'язані з необоротними активами, утримуваними для продажу, та групами вибуття				
		1700	-	-
Баланс		1900	10 555 410	7 308 982

Підписано керівництвом Компанії 31 грудня 2023 року

Керівник

Рожок Сергій Володимирович

Головний бухгалтер

Бойко Валентина Олександрівна

ТОВ «ЕПАМ СИСТЕМЗ»
Звіт про фінансові результати (Звіт про сукупний дохід)

Підприємство: ТОВ «ЕПАМ СИСТЕМЗ»
 (найменування)

Дата (рік, місяць, число)
 За ЄДРПОУ

Коди		
2022	12	31
33880213		

Звіт про фінансові результати (Звіт про сукупний дохід)
за 2022 рік

Форма № 2

Код за ДКУД 1801003

I. Фінансові результати

Стаття	Примітки	Код рядка	За звітний період	За аналогічний період попереднього року
1		2	3	4
Чистий дохід від реалізації продукції (товарів, робіт, послуг)	13	2000	20 212 715	14 701 899
Собівартість реалізованої продукції (товарів, робіт, послуг)	14	2050	(16 851 566)	(12 724 050)
Валовий:				
Прибуток		2090	3 361 149	1 977 849
Збиток		2095		-
Інші операційні доходи	15	2120	1 622 867	134 162
Адміністративні витрати	16	2130	(378 966)	(332 706)
Витрати на збут		2150	(2 267)	(8 239)
Інші операційні витрати	17	2180	(279 160)	(301 578)
Фінансовий результат від операційної діяльності:				
Прибуток		2190	4 323 623	1 469 488
Збиток		2195		-
Інші фінансові доходи	18	2220	39 803	29 440
Фінансові витрати	18	2250	(163 361)	(37 268)
Фінансовий результат до оподаткування:				
прибуток		2290	4 200 065	1 461 660
Збиток		2295		-
Витрати з податку на прибуток	19	2300	(756 906)	(263 158)
Прибуток (збиток) від припиненої діяльності після оподаткування		2305	-	-
Чистий фінансовий результат:				
прибуток		2350	3 443 159	1 198 502
Збиток		2355		-

II. Сукупний дохід

Стаття	Інші примітки	Код рядка	За звітний період	За аналогічний період попереднього року
1		2	3	4
Частка іншого сукупного доходу асоційованих та спільних підприємств		2415	-	-
Інший сукупний дохід		2445	-	-
Інший сукупний дохід до оподаткування		2450	-	-
Податок на прибуток, пов'язаний з іншим сукупним доходом		2455	-	-
Інший сукупний дохід після оподаткування		2460	-	-
Сукупний дохід (сума рядків 2450, 2455 та 2460)		2465	3 443 159	1 198 502

Керівник

Рожок Сергій Володимирович

Головний бухгалтер

Бойко Валентина Олександрівна

ТОВ «ЕПАМ СИСТЕМЗ»

Примітки до фінансової звітності – 31 грудня 2022 року

9 Основні засоби

У балансовій вартості основних засобів відбулися такі зміни:

У тисячах гривень	Будівлі та споруди	Обладнання	Меблі, пристосован-ня та інше обладнання	Інші основні засоби	Незавершене будівництво	Всього
Чиста балансова вартість на 31 грудня 2020 р.	911 224	348 821	53 492	45 465	295 504	1 654 496
Первісна вартість	1 674 047	968 529	86 444	250 884	295 504	3 275 408
Накопичений знос	(762 823)	(619 708)	(32 952)	(205 429)	-	(1 620 912)
Надходження/(Переведення в іншу категорію)	91 296	382 164	697	22 857	1 090 597	1 587 611
Вибуття – первісна вартість	(156 987)	(28 804)	(1 895)	(18 817)	-	(206 503)
Вибуття – накопичений знос	139 376	27 629	1 892	12 343	-	181 240
Інші зміни - модифікація	(89 104)	-	-	-	-	(89 104)
Амортизаційні відрахування	(368 066)	(307 159)	(19 486)	(44 295)	-	(739 006)
Чиста балансова вартість на 31 грудня 2021 р.	547 739	422 651	34 700	17 543	1 386 101	2 408 734
Первісна вартість	1 539 252	1 321 889	85 246	254 924	1 386 101	4 587 412
Накопичений знос	(991 513)	(899 238)	(50 546)	(237 381)	-	(2 178 678)
Надходження/(Переведення в іншу категорію)	236 608	38 922	6 157	94 171	148 292	524 150
Вибуття – первісна вартість	(415 882)	(55 000)	(4 461)	(117 473)	(142 046)	(734 862)
Вибуття – накопичений знос	415 878	54 302	3 783	111 952	-	585 915
Інші зміни - модифікація	(159 691)	-	-	-	-	(159 691)
Інші зміни	(53)	(116)	-	(115)	-	(284)
Знецінення	(132)	(26)	(79)	(210)	-	(447)
Амортизаційні відрахування	(264 516)	(303 458)	(18 036)	(17 330)	-	(603 340)
Чиста балансова вартість на 31 грудня 2022 р.	359 951	157 275	22 064	88 538	1 392 347	2 020 175
Первісна вартість	1 200 287	1 305 811	86 942	231 622	1 392 347	4 217 009
Накопичений знос	(840 336)	(1 148 536)	(64 878)	(143 084)	-	(2 196 834)

Незавершене будівництво включає в себе придбання офісного центру у місті Києві. У 2019 році Компанія підписала попередній договір про укладення договору купівлі-продажу офісного центру. Також в 2019 році Компанія підписала договір поворотної фінансової допомоги загальною сумою в еквіваленті 14 мільйонів доларів США. Позику було надано для цілей закінчення будівництва офісного центру. Протягом 2019 року Компанія здійснила виплату в еквіваленті 12 мільйонів доларів США (288 994 тисячі гривень на дату транзакції) з загальної суми поворотної фінансової допомоги. Дані виплати по своїй суті є авансом на придбання офісного центру, тому вони були представлені у фінансовій звітності як передоплати за основні засоби. В 2020 виплат по даному траншу не було. На початку 2021 року була підписана додаткова угода щодо виплати останнього траншу за договором позики у розмірі гривневого еквіваленту 2 мільйонів доларів США та була здійснена виплата в еквіваленті 2 мільйонів доларів США (54 499 тисяч гривень на дату транзакцій). В кінці 2021 року поворотну фінансову допомогу було повернуто Компанії в розмірі 14 мільйонів доларів США (373 998 тисяч гривень на дату транзакції), а також було укладено основний договір купівлі-продажу офісного центру загальною сумою у еквіваленті 50 мільйонів доларів США та здійснено оплату за договором в еквіваленті 49 мільйонів гривень (1 294 000 тисяч гривень на дату транзакцій).

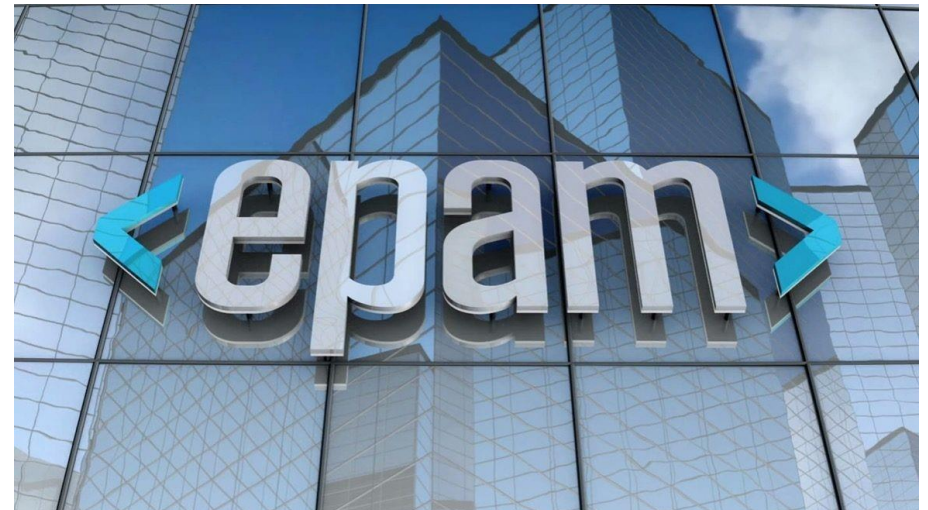
МАГІСТЕРСЬКА КВАЛІФІКАЦІЙНА РОБОТА

на тему:

Підвищення ефективності управління основними засобами товариства з обмеженою відповідальністю «ЕПАМ СИСТЕМЗ»

Виконав студент 2-го курсу, групи 2МПОУ-22м
спеціальності 073 – «Менеджмент»
Кицишин І.М.

Керівник: д.е.н., професор кафедри ЕПВМ
Буреннікова Н.В.

Метою магістерської кваліфікаційної роботи є розробка практичних рекомендацій з підвищення ефективності управління основними засобами досліджуваного товариства.

Для досягнення поставленої мети необхідно вирішити ряд **завдань** :

- здійснити аналіз та провести теоретичні дослідження основ управління основними засобами сучасного підприємства;
- подати загальну характеристику досліджуваного підприємства та провести аналіз його основних фінансово-господарських показників за період 2020-2022 років;
- провести аналіз ефективності управління основними засобами ТОВ «ЕПАМ СИСТЕМЗ» за період 2020-2022 років;
- проаналізувати систему управління та організаційну структуру ТОВ «ЕПАМ СИСТЕМЗ»;
- здійснити SWOT-аналіз ТОВ «ЕПАМ СИСТЕМЗ» та на його основі обґрунтувати вибору подальшу базову стратегію розвитку;
- розробити систему практичних рекомендацій з покращення організаційної структури
- ТОВ «ЕПАМ СИСТЕМЗ» та підвищення ефективності управління його основними засобами.

Об'єктом дослідження є розробка практичних рекомендацій з підвищення ефективності управління основними засобами товариства.

Предметом дослідження є підвищення ефективності управління основними засобами товариства з обмеженою відповідальністю «ЕПАМ СИСТЕМЗ».

Наукова новизна проведених досліджень полягає у тому, що:

- дістали подальшого розвитку формування системи оцінювання ефективності управління основними засобами товариства.
- запропоновано вдосконалену систему управління ТОВ «ЕПАМ СИСТЕМЗ» із врахуванням практичних рекомендацій направлених на підвищення ефективності управління його основними засобами.

Автор	Визначення
Й.С. Завадський [10]	Основні засоби – це засоби праці, що беруть участь у процесі виробництва протягом багатьох циклів, зберігаючи свою натуральну форму, та поступово за ступенем зношення переносять свою вартість на продукцію, що виробляється
С.М. Гречко [11]	Основний засіб – необоротний актив, що призначений для господарської діяльності, тобто планується використовувати в господарській діяльності.
Н.А. Литнева, Л.І. Малявкіна, Т.В. Федорова [12]	Основні засоби – це частина майна, яка виступає в ролі коштів праці під час виробництва продукції, виконання робіт чи надання послуг або для управління організацією протягом періоду, що перевищує 12 місяців, або звичайного операційного циклу, якщо він перевищує 12 місяців.
Л.К. Сук, П.Л. Сук [13]	Основні засоби підприємства, установи – це сукупність матеріальних речових цінностей, що діють в натуральній формі протягом тривалого часу як у сфері матеріального виробництва, так і в невиробничій сфері.
Н.І. Верхоглядова, В.П. Шило, С.Б. Ільїна, В.І. Кисла [14]	Основні засоби – це засоби праці, які використовуються (експлуатуються) впродовж тривалого часу, зберігаючи свою первісну фізичну форму, та переносять свою вартість на вироблений продукт частинами протягом декількох виробничих циклів внаслідок фізичного та морального зносу
А.М. Коваленко [15]	Основні засоби – це матеріальні активи з очікуваним терміном корисного використання більше одного року (або протягом операційного циклу, якщо він більше року), які підприємство утримує задля використання під час виробництва чи поставок товарів, надання послуг, давання в оренду іншим особам, виконання адміністративних та соціальних функцій.
О.В. Коваленко, І.В. Громова [16]	Основні фонди – це частина засобів виробництва, які діють у процесі виробництва протягом тривалого періоду, зберігають впродовж усього періоду натурально-речовинну форму та переносять свою вартість на продукцію частинами за ступенем зносу у вигляді амортизаційних відрахувань.
Ю.В. Неміш [17]	Основні засоби – це вартісним чином виражені ресурси, які утримуються суб'єктом господарювання задля використання в процесі виробництва, постачання товарів та послуг, здавання в оренду іншим особам або виконання соціально-культурних функцій, очікуваний строк експлуатації яких становить не менше одного року чи визначається межами операційного циклу понад одного року, вартість яких зменшується в процесі використання.
Н.Д. Бабяк [18]	Основні засоби – це активи з терміном корисного використання більше одного року, які використовуються на підприємстві у декількох операційних циклах задля отримання економічної вигоди, не втрачаючи матеріально-речової форми, та переносять свою вартість на знову створену продукцію частинами у вигляді нарахованих амортизаційних відрахувань.

Джерело	Визначення
Податковий кодекс України [19]	Основні засоби – матеріальні активи, зокрема запаси корисних копалин, наданих у користування ділянок надр (крім вартості землі, незавершених капітальних інвестицій, автомобільних доріг загального користування, бібліотечних та архівних фондів, матеріальних активів, вартість яких не перевищує 6 000 грн., невиробничих основних засобів та нематеріальних активів), що призначаються платником податку для використання в господарській діяльності платника податку, вартість яких перевищує 6 000 грн. та поступово зменшується у зв'язку з фізичним або моральним зносом, а очікуваний строк корисного використання (експлуатації) яких з дати введення в експлуатацію становить понад одного року (або операційного циклу, якщо він довший за рік).
Господарський кодекс України [20]	Основними фондами виробничого та невиробничого призначення є будинки, споруди, машини та устаткування, обладнання, інструмент, виробничий інвентар та приладдя, господарський інвентар та інше майно тривалого використання, що віднесено законодавством до основних фондів.
Міжнародний стандарт бухгалтерського обліку 16 (МСБО 16) «Основні засоби» [21]	Основні засоби – це матеріальні об'єкти, які утримують для використання у виробництві або постачанні товарів чи наданні послуг для здавання в оренду або для досягнення адміністративних цілей, використовуватимуть за очікуванням протягом більше одного періоду
П(С)БО 7 «Основні засоби» [22]	Основні засоби – матеріальні активи, які підприємство утримує задля використання їх у процесі виробництва або постачання товарів, надання послуг, здавання в оренду іншим особам або виконання адміністративних та соціально-культурних функцій, очікуваний строк корисного використання (експлуатації) яких більше одного року (або операційного циклу, якщо він довший за рік). Об'єкт основних засобів – це закінчений пристрій з усіма пристосуваннями та приладами до нього; конструктивно відокремлений предмет, призначений для виконання певних самостійних функцій; відокремлений комплекс конструктивно з'єднаних предметів однакового або різного призначення, що мають для свого обслуговування загальне пристосування, приладдя, керування та єдиний фундамент, унаслідок чого кожен предмет може виконувати свої функції, а комплекс – певну роботу тільки в складі комплексу, а не самостійно; інший актив, що відповідає визначенню основних засобів, або частина такого активу, що контролюється підприємством.

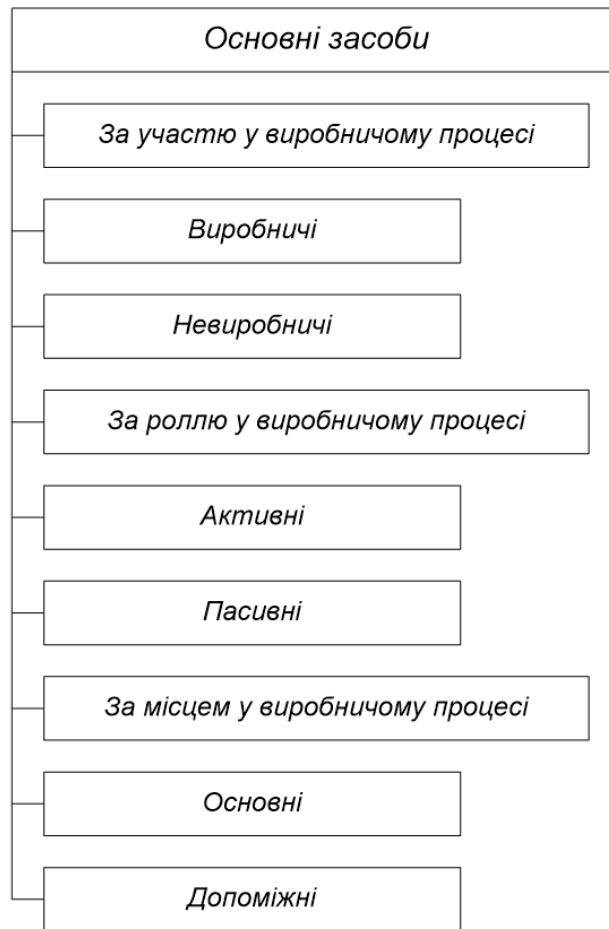

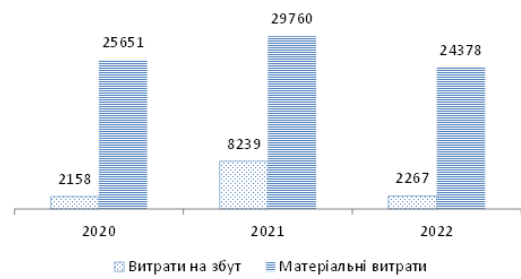
Рисунок 1.3 – Класифікація основних засобів сучасного підприємства

<ерат>

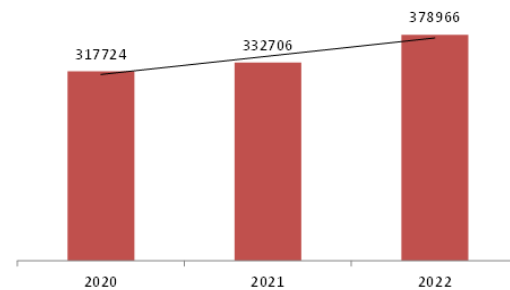

а)

б)

Таблиця 2.1 – Динаміка основних економічних показників діяльності ТОВ «ЕПАМ СИСТЕМЗ » за період 2020-2022 рр.

Показники	Роки			Відхилення				
				2021 від 2020 року		2022 від 2021 року		
	2020	2021	2022	абсол. знач.	в %	абсол. знач.	в %	
1	Чистий дохід	10445103	14701899	20212715	4256796	40,75	5510816	37,48
2	Адміністративні витрати	317724	332706	378966	14982	4,72	46260	13,90
3	Собівартість реалізованої продукції,	9133747	12724050	16851566	3590303	39,31	4127516	32,44
4	Витрати на збут	2158	8239	2267	6081	281,79	-5972	-72,48
5	Матеріальні витрати	25651	29760	24378	4109	16,02	-5382	-18,08

Таблиця 2.2 – Основні фінансові показники ТОВ «ЕПАМ СИСТЕМЗ» за період 2020-2022 рр.

Показники	Роки			Відхилення				
				2021 від 2020 року		2022 від 2021 року		
	2020	2021	2022	абсол. знач.	в %	абсол. знач.	в %	
1	Валовий прибуток	1311356	1977849	3361149	666493	50,82	1383300	69,94
2	Прибуток від операційної діяльності	1300304	1469488	4323623	169184	13,01	2854135	194,23
3	Чистий прибуток	942110	1198502	3443159	256392	27,21	2244657	187,29

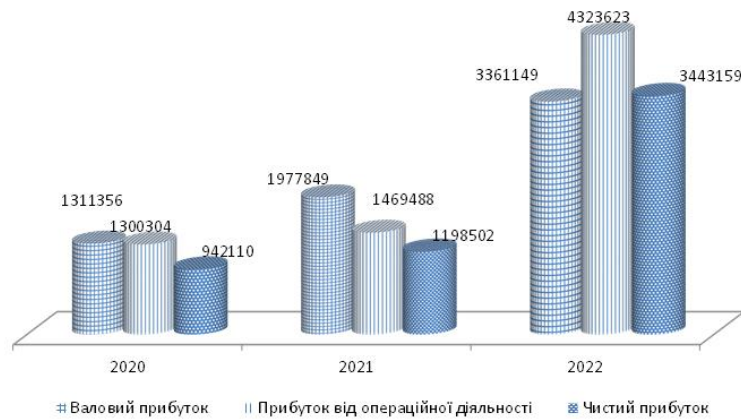

Рисунок 2.2 – Динаміка зміни основних фінансових показників балансу ТОВ «ЕПАМ СИСТЕМЗ» за період 2020-2022 рр.

Таблиця 2.3 – Структура витрат ТОВ «ЕПАМ СИСТЕМЗ » за період 2020-2022 рр.

Показники	Роки			Відхилення				
				2021 від 2020 року		2022 від 2021 року		
	2020	2021	2022	абсол. знач.	в %	абсол. знач.	в %	
1	Адміністративні витрати	317724	332706	378966	14982	4,72	46260	13,90
2	Собівартість реалізованої продукції,	9133747	12724050	16851566	3590303	39,31	4127516	32,44
3	Витрати на збут	2158	8239	2267	6081	281,79	-5972	-72,48
4	Матеріальні витрати	25651	29760	24378	4109	16,02	-5382	-18,08
5	Інші витрати	272370	301578	279160	29208	10,72	-22418	-7,43

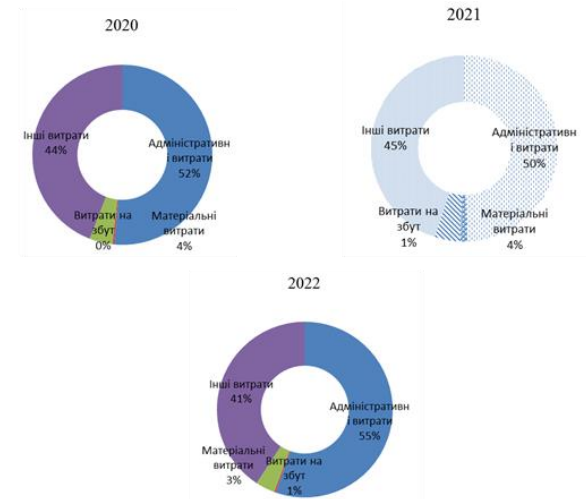

Рисунок 2.3 – Структура витрат на ТОВ «ЕПАМ СИСТЕМЗ» за період 2020-2022 рр.

Таблиця 2.4 – Динаміка зміни значень основних статей активу та пасиву бухгалтерського балансу ТОВ «ЕПАМ СИСТЕМЗ» за період 2020-2022 рр.

Показники	Роки			Відхилення				
				2021 від 2020 року		2022 від 2021 року		
	2020	2021	2022	абсол. знач.	в %	абсол. знач.	в %	
1	Активи	4852906	2100589	8932196	-2752317	-56,71	6831607	325,22
2	Оборотні активи	3758520	4587966	6662138	829446	22,07	2074172	45,21
3	Власний капітал	4032438	10205428	7423533	6172990	153,08	-2781895	-27,26
4	Поточні зобов'язання	940353	1229152	1263391	288799	30,71	34239	2,79

< ерап >

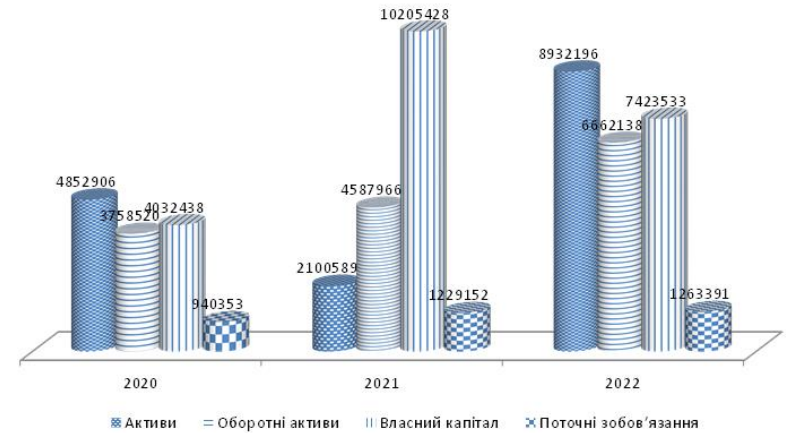
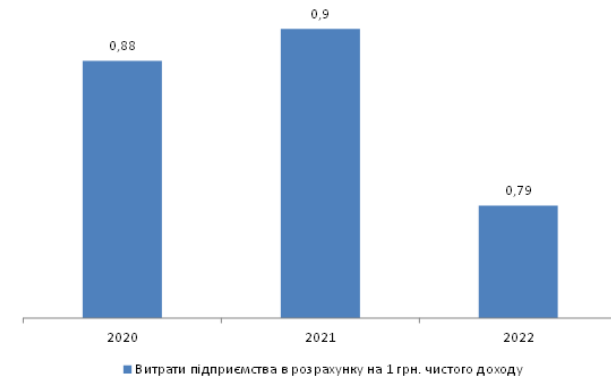

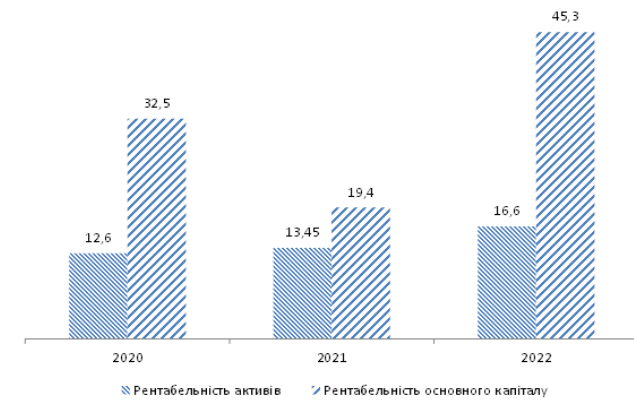
Рисунок 2.4 – Динаміка зміни значень основних статей активу та пасиву бухгалтерського балансу ТОВ «ЕПАМ СИСТЕМЗ» за період 2020-2022 рр.

Таблиця 2.5 – Аналіз показників рентабельності ТОВ «ЕПАМ СИСТЕМЗ» за період 2020-2022 рр.

Показники	Роки			Відхилення			
				2021 від 2020 року		2022 від 2021 року	
	2020	2021	2022	абсол. знач.	в %	абсол. знач.	в %
Витрати підприємства в розрахунку на 1 грн. чистого доходу	0,88	0,9	0,79	0,02	2,27	-0,11	-12,22
Рентабельність активів	12,6	13,45	16,6	0,85	6,75	3,15	23,42
Рентабельність основного капіталу	32,5	19,4	45,3	-13,1	-40,31	25,9	133,51

а)

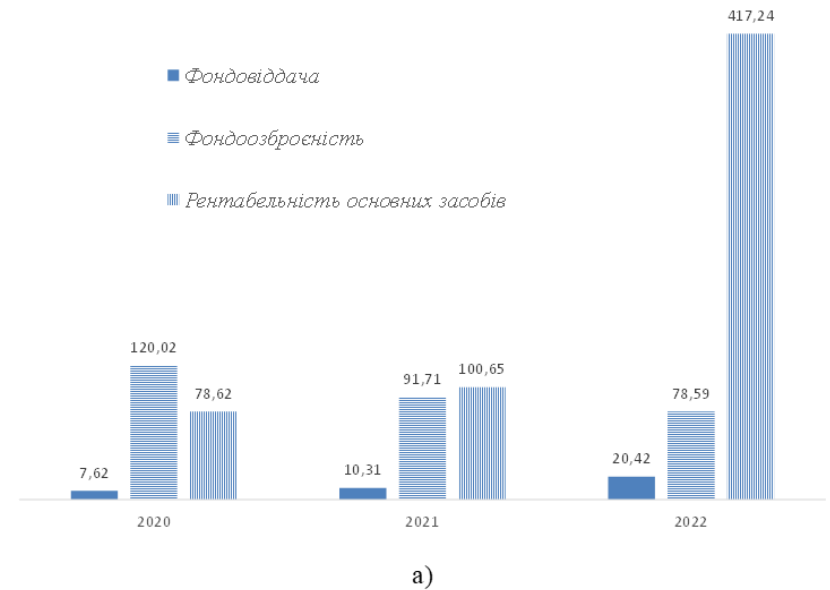

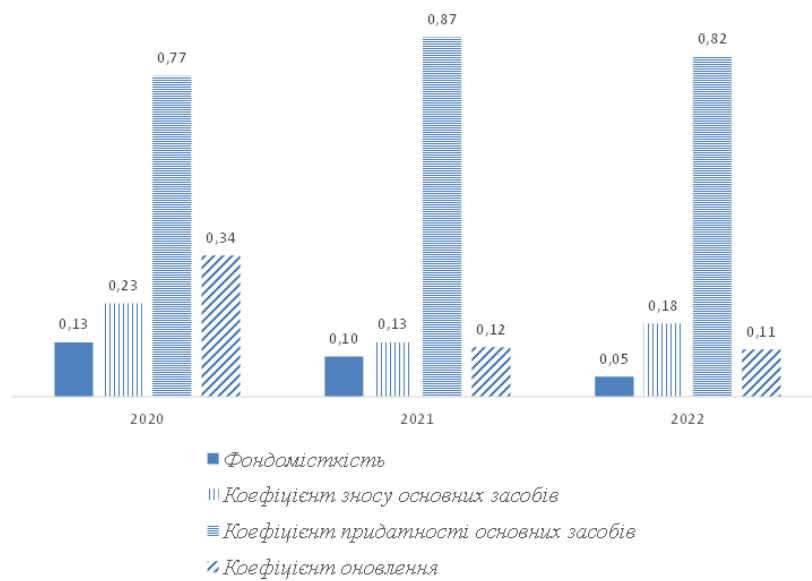
б)

Рисунок 2.5 – Показники рентабельності ТОВ «ЕПАМ СИСТЕМЗ» за період 2020-2022 рр.

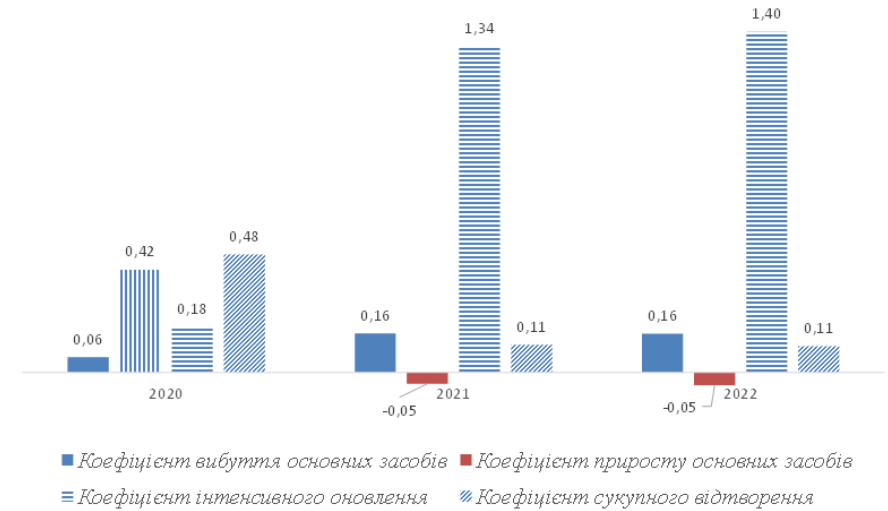
Таблиця 2.6 - Абсолютні та відносні зміни показників ефективності використання основних засобів для ТОВ «ЕПАМ СИСТЕМЗ» за період 2020-2022 років

Показники	Роки			Відхилення			
				2021 від 2020 року		2022 від 2021 року	
	2020	2021	2022	абсол. знач.	в %	абсол. знач.	в %
Фондовіддача	7,62	10,31	20,42	2,69	35,24	10,11	98,12
Фондомісткість	0,13	0,10	0,05	-0,03	-26,05	-0,05	-49,52
Фондоозброєність	120,02	91,71	78,59	-28,31	-23,59	-13,11	-14,30
Рентабельність основних засобів	78,62	100,65	417,24	22,03	28,02	316,59	314,56
Коефіцієнт зносу основних засобів	0,23	0,13	0,18	-0,09	-41,71	0,05	34,56
Коефіцієнт придатності основних засобів	0,77	0,87	0,82	0,09	12,15	-0,05	-5,23
Коефіцієнт оновлення	0,34	0,12	0,11	-0,22	-64,87	-0,01	-4,62
Коефіцієнт вибуття основних засобів	0,06	0,16	0,16	0,10	154,08	0,00	0,00
Коефіцієнт приросту основних засобів	0,42	-0,05	-0,05	-0,47	-110,89	-0,01	-12,09
Коефіцієнт інтенсивного оновлення	0,18	1,34	1,40	1,15	623,35	0,06	4,61
Коефіцієнт сукупного відтворення	0,48	0,11	0,11	-0,37	-76,43	0,00	0,00

б)

в)

Рисунок 2.6 – Динаміка показників ефективності використання основних засобів для ТОВ «ЕПАМ СИСТЕМЗ» за період 2020-2022 років

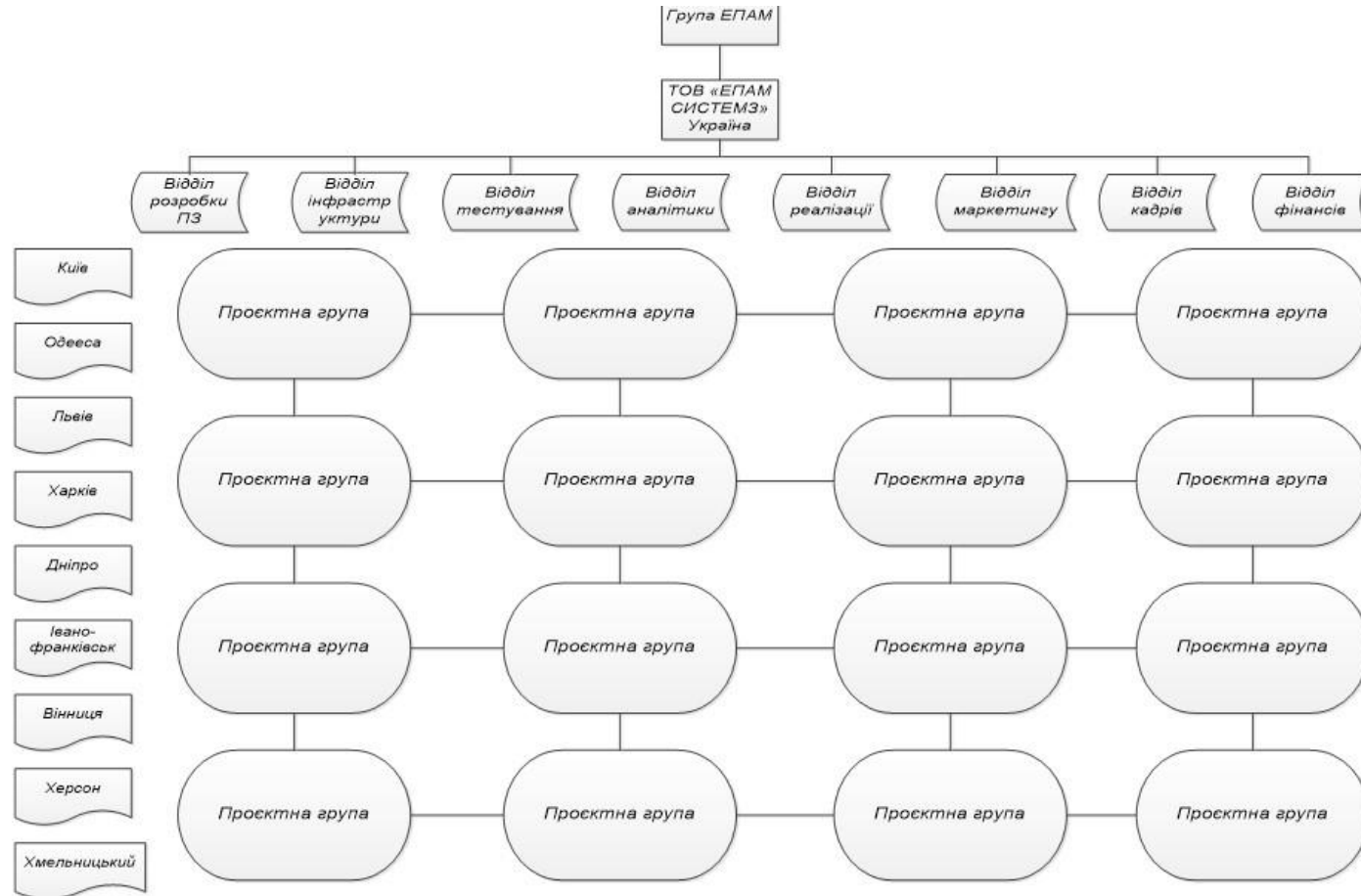

Рисунок 2.7 – Організаційна структура ТОВ «ЕПАМ СИСТЕМЗ»

<epam>

Рисунок 3.1 – Матриця факторів, що характеризують внутрішнє та зовнішнє середовище господарювання ТОВ «ЕПАМ СИСТЕМЗ»

<ерат>

	Сильні сторони (S)	Слабкі сторони (W)
Можливості (O)	<p>застосувати диверсифікацію своїх послуг шляхом застосування штучного інтелекту та блокчейну для максимізації сильних сторін та застосування можливостей</p>	<p>активні інвестиції у кадровий персонал, його мотивацію, утримання</p>
Загрози (T)	<p>зосередити увагу на гнучкості та ефективності наданих послуг та задоволення потреб споживачів</p>	<p>з метою пом'якшення слабких сторін та зменшення впливу загроз, створювати можливості для підвищення кваліфікації персоналу, розширення кола клієнтів</p>

Рисунок 3.2 – Результати SWOT-аналізу ТОВ «ЕПАМ СИСТЕМЗ»

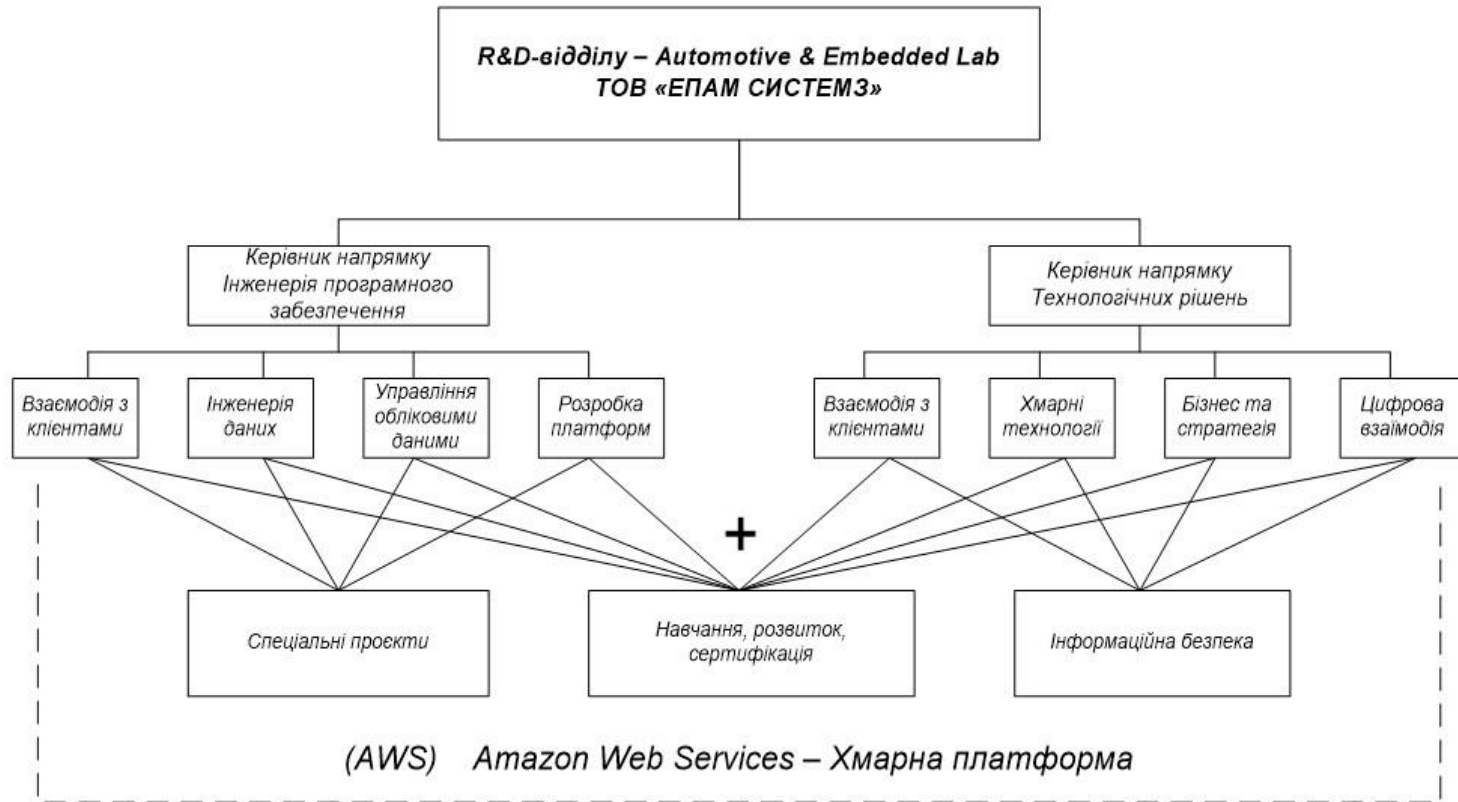

Рисунок 3.3 – Організаційна структура запропонованого R&D-відділу та кооперації для ТОВ «ЕПАМ СИСТЕМЗ»

Таблиця 3.1 - Загальний план практичних заходів із підвищення ефективності управління основними засобами на ТОВ «ЕПАМ СИСТЕМЗ»

Найменування заходу, його зміст	Виконавці	Термін виконання	Витрати, грн	Економічний ефект, грн
Активні інвестиції в інноваційну діяльність товариства	Директор групи	1 рік	7450000	16000000
Ліквідація основних засобів, які є поза використанням	Керівники відділів	6 місяців	45000	1200000
Максимальна цифровізація системи управління	Керівник відділу розробки ПЗ	1 рік	230000	1100000
Підвищення кваліфікації працівників	Керівник відділу кадрів	6 місяців	600000	900000
Всього			8730000	19200000

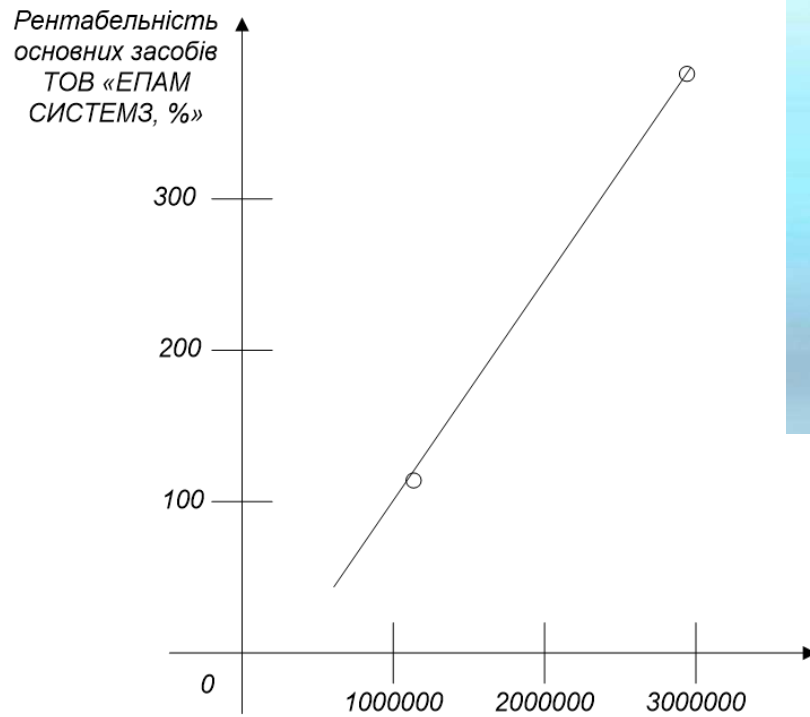

Рисунок 3.5 – Моделювання чутливості рентабельності основних засобів ТОВ «ЕПАМ СИСТЕМЗ» залежно від зміни величини чистого прибутку товариства

ВИСНОВКИ

Проаналізовано значення та необхідність забезпечення сучасного підприємства основними засобами. В результаті чого з'ясовано, що основні засоби є матеріальною основою виробничої діяльності, вони визначають технічний стан підприємства, його економічний потенціал. Їх ефективне використання можливе за умов організації, контролю, збереження від моменту придбання до ліквідації. Облік об'єктів основних засобів на підприємствах повинен відбуватися узгоджено із чинним законодавством України та конкретними інструкціям.

Встановлено, що низький рівень забезпеченості основними засобами призводить до збільшення термінів виконання виробничого циклу, і пов'язаного з цим, збільшення трудомісткості виробництва. Разом із тим, надлишкова забезпеченість основними засобами сприяє збільшенню амортизаційних відрахувань і призводить до зростання витрат на їх утримання і обслуговування.

Показано, що результати оцінювання ефективності використання основних засобів сучасного підприємства використовуються апаратом управління підприємства для прийняття рішень щодо необхідності та обсягів здійснення капіталовкладень у просте чи розширене відтворення основних засобів та підвищення ефективності їх використання.

В зв'язку із цим набуває актуальності розробка заходів щодо підвищення ефективності управління основними засобами сучасного підприємств в умовах інтенсивних змін зовнішнього середовища.

ТОВ «ЕПАМ СИСТЕМЗ» є одним з провідних лідерів у сфері надання послуг з програмного забезпечення та консультування з питань інформатизації в Україні. Діяльність товариства характеризується застосуванням сучасних прийомів управління з максимальним орієнтиром на споживача та інтереси усіх учасників його діяльності.

Проаналізовано показники фінансово-господарської діяльності та окремих показники рентабельності ТОВ «ЕПАМ СИСТЕМЗ» за період 2020-2022 рр., що дало змогу зробити висновки про позитивні тенденції розвитку товариства в межах відповідного ринку. Тому усі подальші дослідження повинні бути спрямовані на розробку системи заходів, які будуть сприяти збереженню позицій товариства та його розвитку.

Аналіз організаційної структури товариства дав змогу визначити її матричний тип, описати переваги та недоліки такого управління. В якості удосконалення організаційної структури в подальшому запропоновано її поліпшення шляхом застосування комбінованого типу управління.

Проаналізовано слабкі, сильні сторони товариства, його можливості та загрози, на основі якого для ТОВ «ЕПАМ СИСТЕМЗ» запропоновано подальшу стратегію розвитку – наступальну стратегію підприємства лідера в галузі.

Встановлено, що невід’ємним чинником конкурентних переваг ТОВ «ЕПАМ СИСТЕМЗ» є менеджмент ефективності використання основних його засобів, тобто здатність товариства до оперативної перебудови управлінського впливу, прийняття та реалізації адаптивних до сформованих економічних обставин рішень щодо менеджменту процесу оцінювання основних засобів товариства. В зв'язку із цим розроблено ряд практичних рекомендацій із підвищення ефективності управління основними засобами товариства.

Проведено факторний аналіз, який дав можливість не тільки з’ясувати вплив факторів на відхилення узагальнюючого відносного показника рентабельності основних засобів товариства, а й керувати факторами, що його визначають. Шляхом імітаційного моделювання різних ситуацій можна передбачити оптимальне співвідношення факторних показників та результуючого показника.

A close-up photograph of a white surface, likely a presentation board or paper. The word "Серам" is written in a bold, blue, stylized font. The letters are thick and blocky, with a slight slant. The background is slightly blurred, showing a hand holding a pen, suggesting a professional or educational setting.

Серам

Дякую за увагу!